

Dofinansowane przez
Unię Europejską

STOWARZYSZENIE LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „SIERPECKIE PARTNERSTWO”

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ
SPOŁECZNOŚĆ

na lata 2023 - 2027

Czerwiec 2023

Spis treści	
Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego	3
I.1. Nazwa i forma prawna	3
I.2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia RLKS	3
I.3. Ogólny opis struktury LGD	6
I.4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego	7
I.5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	8
I.6. Wykazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD	9
I.7 Standardy funkcjonowania partnerstwa	10
Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR	12
II.1. Zwięzły opis obszaru objętego LSR wraz z mapą	12
II.2. Spójność społeczno-gospodarcza	12
II.3. Spójność geograficzna i środowiskowa	17
Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR	18
Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR	25
IV. 1 Analiza SWOT	25
IV.2 Uzasadnienie głównych obszarów tematycznych	26
IV.3 Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów odnoszących się do tych grup	33
Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia	37
V.1 Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi	37
V.2 Komplementarność i synergia przedsięwzięć	39
V.3 Wartość dodana podejścia LEADER	40
Rozdział VI Cele i wskaźniki	43
Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	47
VII.1. Zasady wyboru i oceny operacji	48
VII.2. Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru	49
VII.3. Dodatkowe warunki kwalifikowalności	50
VII.4. Lokalne kryteria wyboru operacji	50
VII.5. Definicja innowacyjności	50
VII.6. Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru	51
Rozdział VIII Plan działania	53
Rozdział IX Plan finansowy LSR	54
Rozdział X Monitoring i ewaluacja	57
Wykaz wykorzystanej literatury	62
Załączniki do LSR	63
Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia	63
Formularz 2: Plan działania	64
Formularz 3: Budżet	68
Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR	69

Rozdział I Charakterystyka partnerstwa lokalnego

I.1. Nazwa i forma prawna

Nazwa: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”.

Nazwa skrócona: LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.

Data wpisu w KRS: 18 wrzesień 2008 r.

Numer KRS: 0000313759

Stowarzyszenie LGD „Sierpeckie Partnerstwo” jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i prawnych, o celach niezarobkowych, działającą jako Lokalna Grupa Działania. Podstawą funkcjonowania jest Statut wraz z ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020r. poz. 2261). Wszelkie działania prowadzone przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo” są zgodne ze Statutem, tj. z niego wynikają i nie są z nim sprzeczne. Pozostałe podstawy prawne wynikają z następujących przepisów:

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, z późn. zm.)

- Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).

W zakresie przepisów krajowych działalność LGD „Sierpeckie Partnerstwo” opiera się w szczególności na ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943; z 2023r. poz. 412), zwanej dalej „ustawą RLKS”; ustawie z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412), a także innych aktach prawnych dotyczących Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz działalności Stowarzyszenia.

Nadzór nad działalnością LGD „Sierpeckie Partnerstwo” sprawuje Marszałek Województwa Mazowieckiego. Jest to stowarzyszenie „specjalne”, gdyż obok Walnego Zebrania Członków, Zarządu oraz Komisji rewizyjnej, funkcjonuje dodatkowy organ – Rada, która podejmuje decyzje w sprawie wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia projektów realizowanych w ramach LSR.

I.2. Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia RLKS

Proces tworzenia partnerstwa, który w największym stopniu włącza mieszkańców we wdrażanie wspólnie opracowanej LSR, jest kontynuacją doświadczeń, które LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zdobywało w ramach podejścia LEADER w okresie wdrażania Inicjatywy LEADER w ramach PROW na lata 2007-2013 oraz na lata 2014-2020. Odbywało się to poprzez wykorzystanie mechanizmów rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS), co zapewniło wykorzystanie najefektywniejszych instrumentów wsparcia dla lokalnych społeczności, głęboko włączających je już na poziomie budowania LSR, a następnie w trakcie jej realizacji w kreatywny udział w samym procesie rozwoju.

Budowanie lokalnego partnerstwa z udziałem podmiotów z sektora publicznego, gospodarczego i społecznego warunkuje z jednej strony rzeczywistą oddolność, ułatwia decentralizację zarządzania i finansowania, zapewniając zintegrowane podejście, w tym łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpracę różnych grup interesu, wymianę doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk, w tym innowacyjność w skali lokalnej, a jednocześnie daje możliwość uzyskania wartości dodanej wynikającej z takiego właśnie podejścia.

Powyższe zasady tworzenia partnerstwa LGD „Sierpeckie Partnerstwo” mającego na celu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, w tym podnoszenie poziomu jakości życia lokalnych mieszkańców, były obecne od początku.

Proces budowania partnerstwa rozpoczął się w 2007 roku. Wtedy to przedstawiciele gmin wiejskich: Gozdowo, Mochowo, Rościszewo, Sierpc, Szczutowo i Zawidz, podjęli pierwsze działania informacyjno-promocyjne w celu pozyskania partnerów społecznych i gospodarczych chętnych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw w ramach przyszłej LGD. Następnie grupa inicjatywna, składająca się z przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego, przeprowadziła szereg wizyt studyjnych w istniejących już LGD

z terenu województwa mazowieckiego i województwa kujawsko-pomorskiego, w celu zdobycia dobrych praktyk w zakresie funkcjonowania LGD.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” ukonstytuowała się w formie prawnej stowarzyszenia na spotkaniu założycielskim, które odbyło się w dniu 7 maja 2008 roku. W wyniku głosowania przeprowadzonego wśród członków założycieli, spośród kilku zgłoszonych propozycji, wybrano dla niej nazwę: *Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”*. Pod tą nazwą stowarzyszenie zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie w dniu 18 września 2008 roku.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” jest organizacją, która powstała z myślą o realizacji LSR w ramach Osi 4 LEADER PROW na lata 2007-2013. Grupa nie uczestniczyła w realizacji Pilotażowego Programu LEADER Plus. W czerwcu 2009 roku przedstawiciele LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego podpisali umowę o warunkach i sposobie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju. Zgodnie z zapisami umowy ramowej grupie przyznano środki finansowe na realizację LSR na lata 2009-2015 w wysokości około 5,2 mln zł, z czego około 4,1 mln zł na realizację działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”.

W ciągu 6 lat LGD ogłosiło 9 naborów wniosków o udzielenie pomocy finansowej na realizację projektów, z czego 5 naborów ogłoszono dla dwóch, trzech, a nawet czterech działań jednocześnie. Do biura LGD wpłynęło łącznie 105 wniosków o przyznanie pomocy. Kwota pomocy wypłacona przez Agencję płatniczą wynosiła prawie 3,9 mln zł.

Następnym etapem zdobywania doświadczeń było wdrażanie kolejnej LSR na lata 2014-2020, przygotowanej również w procesie pełnej partycypacji. Na podstawie umowy ramowej zawartej w 2016 r. LGD „Sierpeckie Partnerstwo” ogłosiła 16 naborów wniosków o udzielenie pomocy finansowej na realizację projektów w zakresach: wzmocnienie kapitału społecznego, w tym przez podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych; podejmowanie działalności gospodarczej, w tym podnoszenie kompetencji osób realizujących operacje w tym zakresie; rozwijanie działalności gospodarczej; zachowanie dziedzictwa lokalnego; rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej oraz promowanie obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych.

Do biura wpłynęły łącznie 133 wnioski o przyznanie pomocy na łączną kwotę 8 790 679,85 mln zł.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w ramach dotychczasowego doświadczenia realizowało różnego typu projekty, w tym projekt współpracy pn. „Innowacyjny rozwój turystyczno-społeczny LGD „Sierpeckie Partnerstwo” i „Północne Mazowsze”. Akronim: „TURIS”. Projekt realizowany był przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Północne Mazowsze”. Efektem realizacji projektu było wykorzystanie potencjału turystycznego i przestrzeni publicznej. Kapitał przyrodniczy, jakim są niewątpliwie lesiste obszary północnego Mazowsza, wzbogacony został o nowe obiekty: wiaty i ławki solarne, przyciągając lokalnych i przyjezdnych turystów. Stworzona została, również aplikacja mobilna, która otworzyła możliwości spotykania się i odwiedzania obszaru.

Potencjał partnerstwa do przygotowania i wdrażania LSR na lata 2023-2027

Kluczowym celem partnerstwa jest budowanie i wzmacnianie kapitału społecznego obszaru objętego LSR. Jest to czynnik integrujący rozwój obszarów wiejskich i jedno z pięciu podstawowych wyzwań rozwojowych kraju. Wskaźnikami jakości kapitału społecznego jest w szczególności: aktywność obywatelska, skłonność do współpracy i poziom wzajemnego zaufania. Na obszarach wiejskich podmiotem mającym istotny wpływ na budowanie kapitału społecznego jest LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.

Uzyskanie potencjału do wdrażania oddolnego Podejścia LEADER wymaga czasu, pracy u podstaw oraz umiejętności szybkiej adaptacji do zmian i budowania formalnych i nieformalnych narzędzi współdziałania oraz niestandardowych metod komunikacji.

Podczas prowadzonych spotkań w ramach Planu włączenia społeczności z przedstawicielami lokalnych grup interesów, uzyskano potwierdzenie potrzeby kontynuacji podejmowanych wcześniej działań, szczególnie w obszarze rozwoju niekomercyjnej infrastruktury społecznej, rozwoju przedsiębiorczości, kultury i zachowanie dziedzictwa lokalnego oraz aktywizacji i integracji mieszkańców. Jako istotne podnoszono, również działania na rzecz włączenia społecznego osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (w tym osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, rolników z małych gospodarstw oraz bezrobotnych). Analiza potrzeb i oczekiwań mieszkańców umożliwiła określenie celów LSR najbardziej zgodnych z rozwojem obszaru. LGD „Sierpeckie Partnerstwo” wykorzysta dostępne mechanizmy aktywizacji, które najlepiej odpowiadają oczekiwaniom mieszkańców tj. operacje klasyczne czy projekty grantowe. Są to mechanizmy znane z poprzednich okresów, dzięki temu będą łatwiej adaptowane w nowej perspektywie.

Podejmowane działania będą skutecznie realizowane dzięki posiadaniu merytorycznie przygotowanej kadry pracowników oraz odpowiedniemu zapleczu.

Biuro LGD jest podstawą skutecznego funkcjonowania i wdrażania LSR. Pracownicy biura w zakresie swoich obowiązków przygotowują i przeprowadzają nabory wniosków, świadczą doradztwo, ale również stanowią wsparcie Rady w weryfikacji i ocenie operacji oraz przygotowaniu dokumentacji z naboru. Wdrażają również Plan szkoleń, Plan komunikacji oraz zapewniają obsługę działań Zarządu i organizację Walnych Zebrań Członków. Działania Biura LGD są bardzo wysoko oceniane przez mieszkańców, Zarząd oraz członków LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.

Biuro LGD jest otwarte przez 5 dni w tygodniu i posiada niezbędne wyposażenie oraz profesjonalną stronę internetową i profil w mediach społecznościowych. Biuro jest zlokalizowane w Sierpcu, przy ul. Kopernika 9. Dogodna lokalizacja w budynku Starostwa Powiatowego w Sierpcu zwiększa jego dostępność.

Pracownicy posiadają kompetencje i doświadczenie w przygotowaniu i wdrażaniu LSR, które wynika z poprzedniego okresu programowania. W zakresie podejmowanych czynności pracownicy Biura LGD przeprowadzali nabory wniosków, przygotowywali dokumentację konkursową, procedury, umowy, rozliczali projekty, wspierali Radę w dokonywaniu oceny i wyboru projektów, monitorowaniu i ewaluacji. Na nich opierała się komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna, sprzyjająca budowaniu relacji. Biuro LGD świadczyło nieodpłatne doradztwo, organizowało działalność szkoleniową czy animacyjną oraz wykonywało wiele innych czynności związanych z bieżącym funkcjonowaniem Biura i szeroko rozumianym wdrażaniem LSR. Nabyta wiedza i umiejętności pracowników biura są pochodną uczestnictwa w szkoleniach, warsztatach, wyjazdach studyjnych i innych formach podnoszenia kwalifikacji, w których uczestniczyli również Członkowie Zarządu lub Rady. Biuro LGD jest właściwie przygotowane do zarządzania i wdrażania LSR.

Dwustronna komunikacja w ramach działań podejmowanych w związku z wdrażaniem LSR jest ważnym elementem wpływającym na możliwość osiągnięcia zakładanych celów. Jej skuteczność jest uzależniona od odpowiedniego wyboru grup docelowych. Dlatego dużą wagę LGD „Sierpeckie Partnerstwo” przykładła do włączenia w działania komunikacyjne nie tylko grup docelowych, ale również potencjalnych wnioskodawców. W tym celu wykorzystywano również adekwatne do potrzeb i możliwości odbiorców działania komunikacyjne, obejmujące między innymi kampanie informacyjne, materiały promocyjne i szkoleniowe, szkolenia, spotkania informacyjno-konsultacyjne, imprezy promocyjne, stoiska, czy bezpośrednie spotkania z mieszkańcami w ramach różnych wydarzeń organizowanych na obszarze objętym LSR.

Plan komunikacji LGD „Sierpeckie Partnerstwo” obejmował realizację 14 szkoleń informacyjnych dla beneficjentów związanych z naborami wniosków w zakresie: podejmowania działalności gospodarczej, rozwijania działalności gospodarczej, w zakresie rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej, zachowania dziedzictwa lokalnego oraz w zakresie projektów grantowych. Uczestnicy wysoko oceniali profesjonalizm, tematykę oraz zaangażowanie. Ponadto odbyły się 2 edycje konkursu fotograficznego pt. Odkrywamy piękno LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz 1 wyjazd studyjny do Brąchnówka, Chełmży i Torunia w celu wymiany doświadczeń i poznania dobrych praktyk w zakresie RLKS w województwie kujawsko-pomorskim. Wydano 3 materiały promocyjne. Poza tym, podczas imprez organizowanych na terenie LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, wystawiano się na stoisku promocyjnym, co zapewniło skuteczne dotarcie do większej liczby mieszkańców z obszaru objętego LSR.

Wsparciem we wdrażaniu LSR byli, również Członkowie Zarządu i innych organów LGD. Jako osoby wykonujące zawody zaufania społecznego lub szefowie lokalnych organizacji pozarządowych, wykorzystywali swoją wiedzę i doświadczenie zawodowe, a także kontakty w celu wdrażania LSR. Doświadczenie w aplikowaniu o wsparcie i realizację projektów własnych przekładało się bezpośrednio na budowanie potencjału LGD „Sierpeckie Partnerstwo”. Jako lokalni liderzy są doskonałym przykładem do naśladowania, dzięki czemu motywują mieszkańców do podejmowania oddolnych inicjatyw i zaangażowania we wdrażanie LSR. Posiadane doświadczenia w tym zakresie obejmują realizację projektów ukierunkowanych na integrację mieszkańców oraz poprawę jakości życia poprzez zwiększenie dostępności niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjno-turystycznej. Doświadczenie obejmuje różne programy pomocowe, w tym PROW, RPO czy instrumenty krajowe (np. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Polski Ład, czy środki WFOŚiGW).

Wykazy wybranych projektów współfinansowanych ze środków publicznych w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz realizowanych w ramach współpracy stanowią załączniki do wniosku o wybór LSR.

Skuteczne wdrażanie to wynik oddolnej pracy przy budowaniu partnerstwa, poprzez otwartość na potrzeby lokalnej społeczności, czy wspieranie w ich realizacji między innymi dzięki praktycznym działaniom oferowanym w ramach Planu komunikacji.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” jest postrzegane jako lokalna instytucja zajmująca się dystrybucją środków pomocowych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia, rozwój przedsiębiorczości, włączenie społeczne czy zwiększenie integracji i aktywności lokalnej społeczności.

Pozytywny wizerunek LGD „Sierpeckie Partnerstwo” i zaufanie, jakim obdarzyli je mieszkańcy, będą wpływać na skuteczność działań podejmowanych w związku z realizacją LSR na lata 2023-2027. LGD „Sierpeckie Partnerstwo” cieszy się dużym zaufaniem społecznym, co zachęca do włączania się. Przełoży się to bezpośrednio

na skuteczność podejmowanych w nowej perspektywie działań. Przyspieszy to jej realizację, co będzie szczególnie istotne z uwagą na krótszy o 2 lata okres wdrażania.

Kompetencje wymagane na poszczególnych stanowiskach określa Regulamin Biura. Dla pracowników, jak również dla członków Rady przewidziano w okresie realizacji LSR kompleksowe szkolenia w celu dalszego podnoszenia wiedzy i kompetencji. Ponadto LGD „Sierpeckie Partnerstwo” jest Członkiem Polskiej Sieci LGD, Mazowieckiej Sieci LGD, Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Posiadane zasoby kadrowe i zaplecze organizacyjne pokazują zdolność LGD „Sierpeckie Partnerstwo” do skutecznej realizacji LSR.

I.3. Ogólny opis struktury LGD

Strukturę organizacyjną LGD „Sierpeckie Partnerstwo” reguluje Statut i właściwe przepisy. Funkcjonują w nim cztery organy: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna i Rada.

LGD buduje partnerstwo z dużą dbałością o zapewnienie reprezentacji wszystkich grup społecznych wśród członków oraz organów LGD, w tym osób starszych i grup osób w niekorzystnej sytuacji. Wraz z rozwojem partnerstwa rosła liczba członków. Na dzień 02.06.2023 r. Stowarzyszenie liczy 48 członków zwyczajnych, którymi są przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych z każdej gminy, reprezentujący interesy sektora publicznego, społecznego i gospodarczego (co najmniej po jednym przedstawicielu każdej grupy interesu z każdej gminy) co potwierdza § 2 pkt. 1 Statutu.

Przez grupę interesu należy rozumieć grupę jednostek połączonych więzami wspólnych interesów lub korzyści publicznych, gospodarczych albo społecznych. Jednocześnie zasada ta nie stoi w sprzeczności z możliwością jednoczesnego reprezentowania grup interesu innych niż grupy interesu sektorów.

W celu prawidłowego przyporządkowania członków do grup interesu przyjęto metodę kolejnych wykluczeń, tzn. jeśli istniały przesłanki potwierdzające, iż członek jest reprezentantem grupy interesu sektora publicznego, to nie był traktowany jako przedstawiciel innych grup. Jeżeli natomiast takich przesłanek nie stwierdzono, badane było kolejno potwierdzenie reprezentacji grupy interesu sektora gospodarczego. Jeżeli nie wystąpiły przesłanki w tym zakresie – członek był uznawany jako reprezentant grupy interesu sektora społecznego. Do innych grup interesów dana osoba była zaliczana poprzez weryfikację rzeczywistego statusu członka tj. na podstawie dokumentu, który jednoznacznie i bez wątpliwości potwierdza przynależność do danej grupy interesu.

Podstawowym sposobem weryfikacji przynależności członka do grupy interesu jest informacja (deklaracja), która podlega weryfikacji przez Biuro LGD. Jest ona składana zgodnie ze stanem faktycznym oraz bez zatajania informacji objętych tym dokumentem. Lista członków jest publikowana na stronie internetowej LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz dostępna w biurze LGD.

Podmioty wchodzące w skład grupy interesu sektora publicznego to jednostki samorządu terytorialnego, działające na terenie powiatu sierpeckiego. Grupę interesu sektora gospodarczego reprezentują podmioty prowadzące działalność gospodarczą na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju oraz rolnicy. Grupę interesu sektora społecznego reprezentuje 13 organizacji pozarządowych, w tym stowarzyszenia, ochotnicze straże pożarne zarejestrowane w KRS. Podczas diagnozy przeprowadzonej w ramach przygotowań do budowy niniejszej LSR nie wyznaczono żadnej innej grupy interesu.

W składzie organów, tj. w Radzie i Zarządzie znaleźli się seniorzy. Rekomendacje w tym zakresie zostały zawarte w Statucie (§ 31 pkt. 3, § 33 pkt. 2). Dodatkowo w składzie Rady mamy kobiety oraz przedstawiciela lokalnej OSP.

LGD od początku działania założyło sobie propagowanie idei podejścia LEADER poprzez organizowanie spotkań z liderami lokalnymi, rolnikami, przedsiębiorcami oraz innymi osobami zainteresowanymi programem, na których promuje się ideę oddolnego kreowania rozwoju lokalnego z udziałem LGD oraz jego funkcji koordynujących programu LEADER. W pozyskiwaniu nowych partnerów Stowarzyszenie prezentuje postawę otwartości i gotowości do pomocy oraz współpracy, co potwierdzają zapisy statutu § 11, 12, 13, 42 i 43. Zapewnia swobodny i niedyskryminujący dostęp do członkostwa.

Członkami LGD są osoby fizyczne i osoby prawne zamieszkujące lub mające siedzibę na obszarze jednej z gmin objętych LSR. Tym niemniej, mając na uwadze cele i charakter działalności LGD „Sierpeckie Partnerstwo” umożliwiamy również współpracę z podmiotami nieposiadającymi osobowości prawnej. Wśród członków wyróżniamy członków zwyczajnych i wspierających. Sposób rozszerzania i zmiany składu określają przepisy § 11, 12 i 13 Statutu. Nabycie członkostwa następuje na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia po złożeniu deklaracji o przystąpieniu do LGD.

Inkluzywność przejawia się również zapewnieniem kadencyjności organów Stowarzyszenia, tj. Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Kadencja trwa 4 lata. Zgodnie z § 31 pkt. 6 oraz 33 pkt. 7 Statutu, a także §2 pkt. 4 Regulaminu Komisji Rewizyjnej nie można być jednocześnie członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz Rady. W skład władz Stowarzyszenia wchodzi osoby posiadające kwalifikacje niezbędne do prawidłowej pracy Stowarzyszenia.

Kadencyjność poszczególnych organów LGD „Sierpeckie Partnerstwo” pełni kilka ważnych funkcji. Po pierwsze, gwarantuje zmianę władzy i pozwala na rotację osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji i zarządzanie. Sprzyja to demokratycznemu funkcjonowaniu organizacji, eliminuje ryzyko kumulacji władzy w rękach jednej osoby lub grupy osób, a także pozwala większej liczbie członków uczestniczyć w procesie decyzyjnym.

Kadencyjność w organizacji pozwala, również na wprowadzenie do zarządzania świeżych perspektyw i nowych pomysłów. Nowi członkowie obejmujący stanowisko mogą wnieść różne aspekty i doświadczenia. Może to ułatwić wprowadzanie innowacji i dostosowywanie się do zmieniających się okoliczności.

Wśród członków LSR LGD „Sierpeckie Partnerstwo” znajdują się także osoby najbardziej narażone na wykluczenie z życia społecznego, które zostały określone na etapie diagnozy obszaru objętego LSR. Przedstawiona propozycja wynikała z PS dla WPR na lata 2023-2027 i była poprzedzona szeregiem badań, analiz i zaakceptowana przez KE. Mieszkańcy biorący udział w spotkaniach i badaniach ankietowych wskazali, że wsparcie powinno być również skierowane do seniorów (osób, które ukończyły 60 rok życia), ludzi młodych (osób do 25 roku życia) oraz na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji, tj.: osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiet, migrantów, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia np. mieszkańców osiedli po-PGR. Katalog został uznany za adekwatny do obszaru LSR oraz wyzwania, z jakimi mierzymy się po pandemii oraz w następstwie gospodarczych konsekwencji kryzysu w Ukrainie.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w ramach realizacji LSR planuje działania mające na celu zachęcenie ludzi młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji do wstępowania w struktury LGD oraz podejmowanie działań na rzecz zgłaszania przez nich inicjatyw społecznych, aktywizacji gospodarczej, jak również opracowywania koncepcji Smart Village na rzecz miejscowości, w której mieszkają.

I.4. Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

Funkcję organu decyzyjnego w LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, odpowiedzialnego za wybór operacji do finansowania w ramach LSR, pełni Rada. Jest ona organem powołanym przez Walne Zebranie Członków spośród wszystkich członków. Wyboru Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego i Sekretarza Rady dokonuje spośród swego grona. Członek Rady nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej, Zarządu lub pracownikiem LGD.

Członkowie Rady będący osobami fizycznymi uczestniczą w jej pracach, w tym biorą udział w głosowaniu nad uchwałami, osobiście, a w przypadku członków będących osobami prawnymi – przez osoby, które na podstawie dokumentów statutowych lub uchwał właściwych organów są uprawnione do reprezentowania tej osoby prawnej albo pełnomocnika umocowanego do uczestniczenia w pracach Rady. Udzielenie dalszego pełnomocnictwa jest niedopuszczalne.

Decyzje Rady są podejmowane w drodze konsensusu, bez wskazywania roli decydującej jakiegokolwiek grupie interesu. Zgodnie z art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060, w skład Rady wchodzi przedstawiciele publicznych i prywatnych lokalnych interesów społeczno-gospodarczych i w których żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. W celu prawidłowego przyporządkowania członków Rady do grup interesu sektorów stosuje się opisaną powyżej metodę kolejnych wykluczeń. Do innych grup interesów dana osoba jest zaliczana poprzez weryfikację rzeczywistego statusu członka Rady, tj. na podstawie dokumentu, który jednoznacznie i bez wątpliwości potwierdza przynależność do danej grupy interesu.

Podstawowym narzędziem weryfikacji przynależności członków Rady do grupy interesów jest informacja (oświadczenie) w postaci Rejestru interesów / deklaracji bezstronności, która podlega weryfikacji w biurze LGD. Obowiązkiem Członka Rady jest wypełnienie Rejestru interesów / deklaracji bezstronności zgodnie ze stanem faktycznym oraz bez zatajania informacji objętych tym dokumentem, co umożliwi identyfikację charakteru powiązań Członków Rady z Wnioskodawcami. Za złożenie deklaracji niezgodnych ze stanem faktycznym lub świadomego zatajania informacji objętych Rejestrem interesów, Członek może zostać wykluczony ze składu Rady.

Rada LGD „Sierpeckie Partnerstwo” obecnie liczy 7 osób i składa się z przedstawicieli:

- grupy interesów sektora publicznego (2 przedstawicieli),
- grupy interesów sektora gospodarczego (3 przedstawicieli),
- grupy interesów sektora społecznego (2 przedstawicieli).

Jak widać w tabeli poniżej w składzie Rady znajdują się kobiety, a także senior i przedstawiciel OSP.

Tabela nr 1 Struktura Rady, wg stanu na dzień 02.06.2023 r.

Lp.	Nazwisko i imię członka Rady	grupa interesu sektorów	Gmina	osoba młoda, senior, osoba w niekorzystnej sytuacji, inny interesariusz
1.	Krasińska Elżbieta	publicznego	Gmina Gozdowo	kobieta

2.	Trębińska Aneta		Gmina Mochowo	kobieta
3.	Beksa Irena	gospodarczego	Gmina Rościszewo	kobieta
4.	Żbikowski Artur		Gmina Szczutowo	-
5.	Wilamowski Wojciech		Gmina Zawidz	senior
6.	Filip Osuchowski	społecznego	Gmina Sierpc	przedstawiciel OSP Borkowo Kościelne
7.	Marek Figura		Miasto Sierpc	-

Źródło: opracowanie własne.

Członkami Rady są osoby, które można określić jako ekspertów w swoich dziedzinach związanych z prawidłową realizacją LSR, którzy wzajemnie się uzupełniają. Zapewniają najwyższy poziom jakości ocen. Posiadają doświadczenie w realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich finansowanych ze środków publicznych lub uczestniczyli w szkoleniach z tego zakresu. Znajdują się wśród nich również osoby, które dokonywały wyboru prac we wcześniejszym okresie wdrażania LSR.

Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie Rady, a tym samym skuteczność i zgodność z zasadami wyboru operacji, zaplanowano szereg szkoleń mających na celu podniesienie kompetencji członków Rady oraz praktycznych umiejętności związanych ze stosowaniem procedur i zasad wyboru.

Ponadto, biorąc pod uwagę, że członkowie Rady są odpowiedzialni za wybór operacji do finansowania, Biuro LGD nadzoruje prawidłowy przebieg procesu weryfikacji i wyboru, poprawność dokumentacji i zgodność formalną, podczas gdy członkowie komisji skrutacyjnej wyznaczeni na każdym posiedzeniu Rady obliczają wyniki głosowania i sprawdzają kworum.

I.5. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” działa na podstawie Statutu, własnego uchwalonego regulaminu opisującego szczegółowe zasady pracy Rady, procedur tworzonych na podstawie obowiązujących przepisów i Wytycznych. Proces decyzyjny jest również oparty na zasadach pogłębionego partnerstwa oraz kolegialnego podejmowania decyzji.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy:

- a) wybór operacji, w rozumieniu
- b) ustalenie kwoty wsparcia, zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. f rozporządzenia nr 1303/2013.

Wybór operacji w ramach komponentu Wdrażanie LSR, realizowanych za pośrednictwem RLKS, jest dokonywany z zastosowaniem procedury zapewniającej bezstronność członków Rady, przy uwzględnieniu obowiązujących kryteriów wyboru operacji oraz zapewnieniu składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060 lub wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Wybór operacji dokonywany jest w formie uchwały Rady podejmowanej zwykłą większością głosów, przy obecności co najmniej połowy Członków uprawnionych do głosowania.

Rada posiada skuteczne mechanizmy gwarantujące bezstronność i rzetelność przy wyborze operacji. W szczególności przejawia się to w ścisłej kontroli przynależności członków Rady do jednej z grup interesu zdiagnozowanych na obszarze LGD, obowiązku wypełniania deklaracji bezstronności dla każdego projektu oraz weryfikacji złożonych deklaracji. W sytuacji zaistnienia okoliczności mogących budzić wątpliwości, co do bezstronności członka Rady, a w szczególności w sytuacji, gdy członek Rady jest wnioskodawcą, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest z nim spokrewniony, lub jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę – nie bierze on udziału w całym procesie wyboru danej operacji, w tym powinien opuścić salę co najmniej w momencie głosowania nad wyborem tej operacji.

Przewodniczący Rady wraz z komisją skrutacyjną kontroluje, czy skład Rady obecny na posiedzeniu pozwala na zachowanie parytetów. Ten mechanizm jest stosowany również w procesie wyboru grantobiorców.

Proces decyzyjny jest zorganizowany w taki sposób, aby ci, którzy wybierają operacje/grantobiorców, mieli jak najlepsze przygotowanie merytoryczne w ramach pełnionych funkcji. Służy temu Plan szkoleń Rady, obejmujący warsztaty dotyczące oceny stosowania procedur i lokalnych kryteriów wyboru. W celu zweryfikowania wiedzy członków organu decyzyjnego w zakresie zapisów LSR każde szkolenie zakończy się testem lub egzaminem.

Stowarzyszenie „Sierpeckie Partnerstwo” posiada mechanizmy do zarządzania, które gwarantują zdolność do realizacji LSR. Zaliczamy do nich:

- potencjał partnerstwa, wynikający z synergii i wzajemnego wsparcia, które powstaje, gdy różne podmioty łączą swoje zasoby, umiejętności i cele aby osiągnąć wspólne rezultaty (szerszy opis znajduje się w rozdziale I.7 Standardy partnerstwa),
- skuteczną komunikację (opartą nie tylko na informowaniu, ale również na udzielaniu doradztwa przez pracowników biura, organizowaniu szkoleń i warsztatów, ułatwianiu kontaktów z innymi partnerami co pomaga w budowaniu zaufania i mobilizowaniu lokalnej społeczności do udziału w procesie rozwoju),
- ocenę i wybór operacji (określenie kryteriów oceny, staranna analizę projektów i ich ocena, decyzja o wyborze co zostało zawarte w rozdziale VII niniejszej Strategii),
- plan działania oparty na lokalnych potrzebach i potencjałach (opisany szerzej w rozdziale VIII Plan działania),
- skuteczny plan finansowy (zapewniający odpowiednie wykorzystanie środków – rozdział IX),
- monitorowanie postępów i ocenę realizacji LSR - pozwala na śledzenie, czy cele są osiągnięte, czy podejmowane działania są skuteczne, a alokowane środki są wykorzystywane efektywnie (co zostało opisane w rozdziale X Monitoring i ewaluacja).

I.6. Wykazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

Tabela nr 2 Wykaz dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD

Dokument	Sposób uchwalania i aktualizacji	Opis głównych kwestii zawartych w dokumencie.
Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”		
Uchwalany i aktualizowany na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków podjętej kwalifikowalną większością 2/3 głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Stowarzyszenia uprawnionych do głosowania.	Statut reguluje najważniejsze kwestie przewidziane w Ustawie z dn. 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 poz.2261) nazwę stowarzyszenia, teren działania i siedzibę stowarzyszenia, cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, a także wskazuje władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, zasady dokonywania zmian statutu, sposób rozwiązania się stowarzyszenia oraz organ nadzoru.	
Regulamin obrad Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”		
Uchwalany i aktualizowany na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków podjętej kwalifikowalną większością 2/3 głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Stowarzyszenia uprawnionych do głosowania.	Regulamin określa władze Stowarzyszenia, organy WZC i ich kompetencje, tryb pracy, sposób obradowania i podejmowania uchwał przez WZC.	
Regulamin pracy Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”		
Uchwalany i aktualizowany na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków podjętej kwalifikowalną większością 2/3 głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Stowarzyszenia uprawnionych do głosowania.	Regulamin określa skład, sposób wyboru i zakres kompetencji organu oraz ich członków, sposób reprezentacji organu, wymogi formalne jakie winny spełniać członkowie Zarządu, tryb pracy, sposób obradowania i podejmowania uchwał przez Zarząd.	
Regulamin Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”		
Uchwalany i aktualizowany na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków podjętej kwalifikowalną większością 2/3 głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Stowarzyszenia uprawnionych do głosowania.	Regulamin Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” określa organizację wewnętrzną, w tym tryb dokonywania wyboru jej członków, tryb pracy Rady, zadania związane z uczestnictwem w posiedzeniach Rady związanych z wyborem operacji, wymogi formalne jakie winny spełniać członkowie organu.	
Regulamin pracy Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”		
Uchwalany i aktualizowany na podstawie uchwały Walnego Zebrania Członków podjętej kwalifikowalną większością 2/3	Regulamin określa skład, sposób wyboru i zakres kompetencji organu, wymogi formalne jakie winny spełniać członkowie Komisji, szczegółowe zasady pracy oraz sposób obradowania	

głosów, przy obecności, co najmniej połowy członków Stowarzyszenia uprawnionych do głosowania.	oraz podejmowania uchwał przez Komisję Rewizyjną.
Regulamin Biura LGD Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”	
Uchwalany i aktualizowany przez Zarząd zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy członków Zarządu uprawnionych do głosowania	Regulamin biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”, określa zasady funkcjonowania Biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” ramowy zakres działania i kompetencji biura, organizację i porządek w procesie pracy oraz inne postanowienia związane z działalnością biura.
Polityka Bezpieczeństwa oraz Instrukcja Zarządzania Systemem Informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”	
Uchwalana i aktualizowana przez Zarząd zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy członków Zarządu uprawnionych do głosowania	Celem Polityki Bezpieczeństwa oraz Instrukcji Zarządzania Systemem Informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych jest określenie obowiązków i zasad postępowania w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa danych osobowych administrowanych przez LGD. Dokument szczegółowo opisuje podstawowe zasady organizacji pracy przy zbiorach osobowych przetwarzanych metodami tradycyjnymi oraz w systemie informatycznym wyrażone w Polityce bezpieczeństwa oraz w Instrukcji Zarządzania Systemem Informatycznym służącym do przetwarzania danych osobowych.

Źródło: opracowanie własne

I.7 Standardy funkcjonowania partnerstwa

Osiągnięcie wysokiej efektywności podejmowanych działań jest możliwe dzięki obowiązującym w LGD „Sierpeckie Partnerstwo” partnerskich relacji. Dobra koordynacja przepływu informacji, skuteczna komunikacja wzmacniająca partnerskie relacje gwarantują zaangażowanie wszystkich interesariuszy, co przekłada się na efektywność w dążeniu do celów, gdyż całość działa sprawniej. Do aktywności włączane są wszystkie grupy interesu sektorów oraz osoby młode, seniorzy, osoby w niekorzystnej sytuacji, a także pozostali mieszkańcy.

Członkowie LGD "Sierpeckie Partnerstwo" aktywnie uczestniczą w Walnych Zebraniach Członków, posiedzeniach organów, szkoleniach, warsztatach refleksyjnych, grupach roboczych, targach, imprezach promocyjnych oraz warsztatach i wyjazdach studyjnych.

Nasze partnerstwo jest dostępne dla wszystkich osób chcących aktywnie uczestniczyć we współpracy na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, bez względu na płeć, status społeczny, rasę, przekonania polityczne i religijne.

W ramach budowania partnerstwa na wszystkich etapach realizacji LSR stosujemy metody partycypacji adekwatne do oczekiwań i możliwości uczestników, przy aktualizacji lub zmianie zapisów kluczowych dokumentów.

Możliwość zgłaszania inicjatyw dotyczących zarówno wdrażania LSR, jak i funkcjonowania biura, przyczynia się do zwiększenia aktywności członków LGD "Sierpeckie Partnerstwo" oraz innych interesariuszy z obszaru objętego LSR. Inicjatywy można zgłaszać poprzez konsultacje w biurze LGD "Sierpeckie Partnerstwo", tradycyjną lub mailową korespondencją oraz za pomocą kart pomysłu i ankiet, również anonimowo. Zachęty do zgłaszania inicjatyw zostały również umieszczone na naszej stronie internetowej. Regularnie będziemy przypominać o tej możliwości, zwłaszcza w okresie badań monitorujących lub ewaluacyjnych. Każda inicjatywa będzie rejestrowana, a istotne propozycje będą przedstawiane Zarządowi w celu analizy potrzeb i możliwości wprowadzenia zmian. Informujemy zgłaszającego o wynikach weryfikacji proponowanej lub zgłoszonej inicjatywy wraz z uzasadnieniem wyników. Jeśli zagadnienie będzie wymagać dodatkowej analizy lub opinii prawnej, opinii zespołu roboczego itp., zgłaszający zostanie o tym poinformowany. Dążymy do zapewnienia transparentności i wzmacniania zaufania poprzez taki sposób działania biura.

Na naszej stronie internetowej i portalach społecznościowych zamieszczane są różnorodne informacje. Pomimo braku formalnie spisanych zasad współpracy, wszelkie komunikaty są przekazywane również partnerom w celu ich upublicznienia. Istotne informacje będące wynikiem upowszechniania wśród naszych członków, zwłaszcza z sektora finansów publicznych, zostaną umieszczone na stronach internetowych i tablicach ogłoszeń, również w sołectwach. Będą to głównie powiadomienia dotyczące bieżącego wdrażania LSR, takie jak ogłoszenia o naborach, informacje o szkoleniach, warsztatach czy innych działaniach promocyjno-informacyjnych oraz integrujących,

prowadzonych przez LGD "Sierpeckie Partnerstwo" dla lokalnej społeczności i pozostałych interesariuszy. Te nieformalne zasady współpracy stanowią istotny element zapewniający pełną dostępność do informacji. Działamy w oparciu o pogłębione partnerstwo i skuteczną komunikację.

Dodatkowo, Zarząd korzysta z możliwości kolegialnego podejmowania decyzji. Ograniczenie zakresu czynności, w których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji lub uzgodnienia z pozostałymi członkami, takie jak zmiany w LSR, wymaga konsultacji nie tylko z członkami LGD "Sierpeckie Partnerstwo", ale również z mieszkańcami. Podobne zasady dotyczą kryteriów wyboru. Często stosowaną metodą zapewnienia oddolnego podejmowania decyzji jest powoływanie zespołów roboczych, które opracowują i konsultują propozycje rozwiązań przy użyciu partycypacyjnych metod, a następnie przedstawiają je Zarządowi do zatwierdzenia.

Relacje między członkami LGD są oparte na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. W tym celu wykorzystywane są następujące narzędzia:

1. strona internetowa, media społecznościowe, tablice, prasa,
2. posiadanie bazy kontaktów (telefonów, maili) służącej do wysyłania powiadomień (dostosujemy formę kontaktu do oczekiwań odbiorcy, jeśli to możliwe),
3. spotkania tematyczne w terenie, dostosowane do preferencji uczestników, w godzinach dostępności,
4. kolegialne podejmowanie decyzji (opieranie decyzji lub rozstrzygnięć na podstawie wyników prac zespołów roboczych),
5. spotkania w ramach dialogu społecznego,
6. zachęcanie do zgłaszania nowych pomysłów (informacje na stronie, w ankietach, w materiałach informacyjno-promocyjnych, bezpośrednio w biurze LGD, na tablicy ogłoszeń i w trakcie wywiadów),
7. materiały promocyjno-informacyjne, dokumenty aplikacyjne, instrukcje.

Fakt, że LGD „Sierpeckie Partnerstwo” działa w lokalnym środowisku od ponad dekady, motywuje coraz więcej osób, młodych organizacji i firm do większego zaangażowania się w działania na rzecz własnego otoczenia. LGD jest stale obecna w świadomości lokalnej społeczności, to właśnie mieszkańcy i instytucje tworzą okazje i przestrzenie do wspólnych spotkań i dyskusji. W latach 2016-2022 przedstawiciele LGD uczestniczyli łącznie w licznych wydarzeniach (dożynkach, targach, posiedzeniach rady gminy), podczas których mieli możliwość nawiązania kontaktu, współpracy i relacji z mieszkańcami i przedsiębiorcami z obszaru działania.

Aby umożliwić mieszkańcom bardziej efektywny udział w przedsięwzięciach LGD, w nowym okresie programowym będzie obowiązywała przejrzysta procedura zgłaszania inicjatyw i możliwości ich realizacji.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” jest otwarta na nowych członków, co potwierdzają również zapisy jej statutu, który nie tylko wyraźnie zachęca do wstępowania do LGD, ale także umożliwia zwoływanie walnych zebrań przez wąską grupę członków (§ 11 i 28).

Doświadczenie pokazało również, że tylko dzięki współpracy różnych środowisk i sektorów możemy odpowiadać na potrzeby wyrażane przez społeczeństwo, co daje bardzo mocne podstawy gwarancji skutecznego wdrażania LSR oraz dalszego budowania partnerstwa poprzez włączanie nowych grup interesów, środowisk społecznych i gospodarczych.

Rozdział II Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

II.1. Zwięzły opis obszaru objętego LSR wraz z mapą

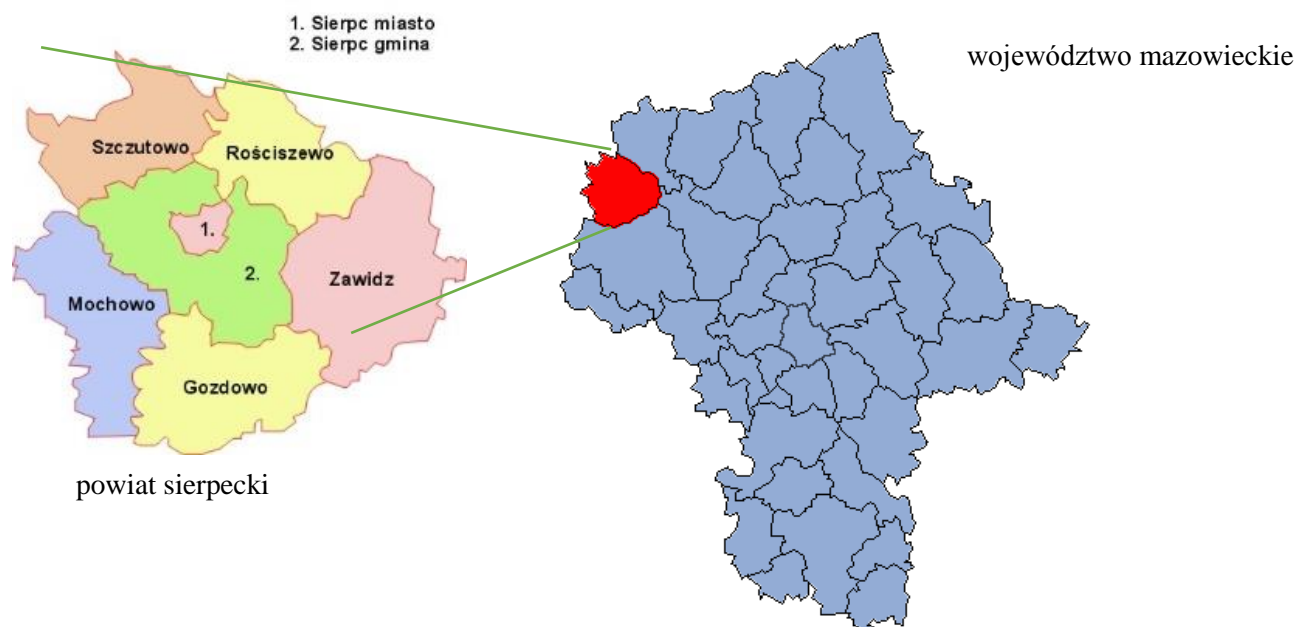
Obszar działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” jest spójny przestrzennie i pokrywa się z obszarem administracyjnym powiatu sierpeckiego, leżącego w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego. Obejmuje teren 7 gmin, w tym 6 gmin wiejskich: Gozdowo, Mochowo, Rościszewo, Sierpc, Szczutowo, Zawidz oraz 1 gminy miejskiej Sierpc. Gminy graniczą ze sobą w ten sposób, że tworzą jeden obrys. Centralnie w tym obszarze znajduje się gmina wiejska Sierpc i gmina miejska Sierpc. Łączna powierzchnia obszaru objętego działalnością Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” wynosi 852 km², co stanowi 2,4% powierzchni województwa. Największą powierzchnię zajmuje gmina wiejska Zawidz. Obszar Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, zgodnie z danymi na dzień 31.12.2020 r., zamieszkiwało 49 607 osób. Najwięcej osób zamieszkuje na terenie miasta Sierpc (17 359), a najmniej na terenie gminy Rościszewo (3 889). Gęstość zaludnienia wynosi 58 mieszkańców na 1 km². 65% ludności zamieszkuje tereny wiejskie.

Tabela nr 3 Cechy charakterystyczne obszaru działania Sierpeckie Partnerstwo na dzień 31.12.2020 r.

Lp.	Nazwa gminy	Powierzchnia [km ²]	Liczba mieszkańców
1.	Gozdowo	126	5 800
2.	Mochowo	144	5 659
3.	Rościszewo	115	3 889
4.	Sierpc	150	6 720
5.	Miasto Sierpc	19	17 359
6.	Szczutowo	113	4 066
7.	Zawidz	185	6 114
Obszar LGD		852	49 607

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 1. Mapa obszaru LGD

Źródło:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_sierpecki;

https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=8&id_p=181&id_g=1446

II.2. Spójność społeczno-gospodarcza

Charakterystyka ludności

Teren Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w roku 2021 zamieszkiwało w sumie 49 078 osób, o 3 902 osób mniej, niż w roku 2015. Porównując oba te lata 2021 można stwierdzić, że depopulacja nie ominęła

zadnej gminy. Najwięcej osób ubyło w gminie Zawidz (spadek o 13%), Rościszewo (9%) i Mochowo (8%). Najwięcej osób zamieszkuje miasto Sierpc (17 359 mieszkańców), a najmniej gminę Rościszewo (3 842 mieszkańców).

Tabela nr 4 Liczba ludności na obszarze Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.

Nazwa gminy:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gozdowo	6 008	5 994	5 972	5 958	5 943	5 800	5 736
Mochowo	6 108	6 101	6 091	6 050	6 009	5 659	5 603
Rościszewo	4 223	4 211	4 169	4 146	4 139	3 889	3 842
Sierpc	7 107	7 108	7 120	7 034	7 042	6 720	6 675
Miasto Sierpc	18 317	18 192	18 148	18 014	17 933	17 359	17 199
Szczutowo	4 338	4 307	4 307	4 347	4 310	4 066	4 039
Zawidz	6 879	6 808	6 752	6 647	6 578	6 114	5 984
Razem:	52 980	52 721	52 559	52 196	51 954	49 607	49 078

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura wiekowa całego obszaru Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo” charakteryzuje się wzrastającym udziałem osób w wieku emerytalnym (osób w wieku poprodukcyjnym wg GUS) – wzrost z 17,56 % do 20,45 %. Udział osób w wieku produkcyjnym spadł w tym czasie z 61,98% do 60,5% i to głównie z uwagi na odpływ mieszkańców w celu podjęcia pracy zarobkowej w innym miejscu. Wyludnianie obszarów wiejskich stanowi duży problem obszaru. Odnosząc się do danych zawartych w rozdziale IV mamy do czynienia z dużą marginalizacją rolników. Aby ich zatrzymać na obszarze należałoby przewidzieć możliwości dywersyfikacji źródeł utrzymania. Stąd, też przewidziano w przedsięwzięciach możliwość różnicowania działalności w kierunku gospodarstw agroturystycznych.

Tabela nr 5 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Nazwa gminy	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2015	2021	2015	2021	2015	2021
Gozdowo	19,4	19,9	62,9	60,2	17,8	19,9
Mochowo	20,4	19,0	64,3	62,6	15,3	18,4
Rościszewo	19,3	19,3	62,9	61,1	17,8	19,6
Sierpc	21,5	20,5	62,5	61,3	16,0	18,2
Miasto Sierpc	17,2	17,4	62,5	57,1	20,4	25,5
Szczutowo	19,1	19,3	63,7	59,9	17,2	20,8
Zawidz	19,5	17,9	62,1	61,3	18,4	20,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR

Jednym z najważniejszych czynników wpływających na przyszły stan rynku pracy są uwarunkowania demograficzne, a spośród nich zwłaszcza struktura ludności ze względu na wiek. Struktura wieku mieszkańców obszaru LSR przesunęła się w kierunku społeczeństwa starzejącego się. Jak wykazują dane GUS, chociaż pandemia zebrała śmiertelne żniwo wśród osób starszych, to ich udział w ogólnej populacji wzrósł. Starzenie się społeczeństwa to trend obserwowany u nas od lat.

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD wynosi 19 770. Średni udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców obszaru objętego LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi 39,20% i we wszystkich gminach jest on wyższy niż w skali kraju (21,9%). Najgorsza sytuacja pod względem demograficznym odnotowana jest w mieście Sierpc (42,01%).

Współczynnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LGD za 2020 rok wyniósł 3,65.

W tym kontekście wyzwaniem dla obszaru będzie postępujące starzenie się mieszkańców. Problemem może być, też zapewnienie odpowiedniej opieki osobom starszym, których będzie przybywało. Podczas badania ankietowego najwięcej osób wskazało starzenie się społeczeństwa, jako największy problem obszaru (37%).

Tabela nr 6 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	Liczba mieszkańców	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjny + poprodukcyjny)	Udział liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w liczbie mieszkańców (%)
Gozdowo	5 800	1 172	1 130	2 302	38,69
Mochowo	5 659	1 090	1 038	2 128	37,60
Rościszewo	3 889	745	756	1 501	38,60
Sierpc	6 720	1 353	1 210	2 563	38,14
Miasto Sierpc	17 359	2 999	4 293	7 292	42,01
Szczutowo	4 066	769	830	1 599	39,33
Zawidz	6 114	1 115	1 270	2 385	39,01
RAZEM:	49 607	9 243	10 570	19 770	39,85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Migracje wewnętrzne to ruchy wewnątrz kraju, najczęściej z gmin wiejskich do aglomeracji, natomiast migracje zewnętrzne to zarejestrowane przekroczenie granicy kraju. **Migracje na obszarze objętym LSR**, tj. różnica między zameldowaniami, a wymeldowaniami na obszarze LGD, która wynosiła w 2020 r. - 178 osób. Średnim saldem migracji dla gmin LGD w 2020 roku było -25,43 osób. Prawie wszystkie gminy charakteryzowały się saldem ujemnym (6 gmin), co oznacza, że więcej osób opuściło te gminy, niż do nich przyjechało. Najwyższe saldo ujemne obserwujemy w gminie miejskiej Sierpc (58 osób), saldem dodatnim może pochwalić się jedynie gmina Gozdowo (24 osoby).

Współczynnik migracji na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 4,57.

Diagnoza obszaru pokazała, że szczególnie niebezpieczny jest problem depopulacji obszaru LGD związany z migracjami ekonomicznymi ludności. Niezaprzeczalnym faktem jest poziom skali emigracji zarobkowej, w tym wyjazdów za pracę do większych ośrodków miejskich lub za granicę, w szczególności ludzi młodych (aż 27,75% ankietowanych uważa to za największy problem obszaru), a także lepiej wykształconych, co może wpłynąć na niekorzystne zmiany w gospodarce obszaru LGD.

Dużym problemem jest także niedostateczna oferta kierowana dla ludzi młodych. W trakcie konsultacji społecznych wielokrotnie zwracano uwagę na potrzebę ich aktywizacji, z uwagi na to, że bardzo mocno odczuli oni skutki ograniczeń wprowadzanych w celu spowolnienia rozprzestrzeniania się pandemii COVID-19. Zamknięcie szkół oraz izolacja od rówieśników niekorzystnie wpłynęła na zdrowie psychiczne środowiska młodzieżowego, pogorszyło się ich samopoczucie i satysfakcja z życia.

Tabela nr 7 Migracje na obszarze LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem	Saldo migracji
Gozdowo	86	62	24
Mochowo	43	72	-29
Rościszewo	29	67	-38
Sierpc	97	111	-14
Miasto Sierpc	144	202	-58
Szczutowo	43	54	-11
Zawidz	46	98	-52
RAZEM:	488	666	-25,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bezrobotni na obszarze

Bezrobocie to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia, nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. W powiecie sierpeckim na 1000 mieszkańców pracuje 147. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 54,1 % wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 45,9 % stanowią mężczyźni.

Na obszarze LGD **liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem (GUS stan na 31.12.2020r.) wynosi 2 925 osób**, wśród tej liczby znajduje się 1 252 mężczyzn i 1 673 kobiety. Jak widać liczba bezrobotnych kobiet (57,2%) przeważa nad liczbą bezrobotnych mężczyzn. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sierpcu najliczniejszą grupę stanowią osoby bez doświadczenia zawodowego (769 osób). W 2020 roku długotrwale bezrobotnych, czyli pozostających bez pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy, było ponad 63% i poziom ten został niezmienny od 2013r.

Poziom bezrobocia na 31.12.2020 r. był wyższy o 139 osób tj. o 4,99% w porównaniu do 31.12.2019 r. Stopa bezrobocia w 2020 r. wyniosła 15,0%. Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi średnio 9,5% i jest zbliżony w skali gmin członkowskich LGD. Najmniej korzystna sytuacja w tym obszarze występuje w gminie Mochowo (11,81%), gminie wiejskiej Sierpc (10,39%) i Rościszewo (10,14%). W pozostałych gminach wskaźnik ten plasuje się na poziomie poniżej średniej w stosunku do całego obszaru LSR. Konsekwencji tego można się dopatrywać w epidemii COVID – 19, gdzie wprowadzony lockdown zaburzył rynek pracy, powodując spadek zatrudnienia, niechęć i strach przedsiębiorców przed kolejnym załamaniem gospodarki. Niedostateczna liczba miejsc pracy wciąż jest głównym problemem i słabą stroną obszaru. 21,99% ankietowanych wskazało bezrobocie, jako największy problem gminy.

Współczynnik liczby osób bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD za 2020 rok wyniósł 4,20.

Tabela nr 8 Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LSR w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR, wg. stanu na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	Ludność w wieku produkcyjnym	Bezrobotni	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)
Gozdowo	3 682	325	8,83
Mochowo	3 709	438	11,81
Rościszewo	2 505	254	10,14
Sierpc	4 379	455	10,39
Miasto Sierpc	10 512	906	8,62
Szczutowo	2 597	217	8,36
Zawidz	3 951	330	8,35
RAZEM:	31 335	2 925	9,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LSR

Na obszarze działania LGD „Sierpeckie Partnerstwo” funkcjonuje 7 ośrodków pomocy społecznej, których celem jest wsparcie osób i rodzin w zakresie zaspokojenia niezbędnych potrzeb umożliwiających godne życie.

Podstawowe zadania pomocy społecznej to przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy. Wg danych GUS za 2020 r. pomoc na obszarze LSR najczęściej była udzielana z powodu: bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wykazuje tendencje spadkowe. Było to nie tylko związane z polepszającą się sytuacją mieszkańców, ale również z kryteriami dochodowymi, które ograniczają liczbę osób uprawnionych do korzystania z tego rodzaju pomocy. Należy jednak zauważyć, że liczba beneficjentów pomocy społecznej w dalszym ciągu jest duża. Szczegóły w tabeli poniżej.

Tabela nr 9 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LSR

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gozdowo	737	624	584	458	357	307	284
Mochowo	837	832	577	478	412	390	369
Rościszewo	697	617	544	477	424	356	315
Sierpc	858	983	875	765	449	433	391
Miasto Sierpc	1 360	1 135	800	770	727	673	576
Szczutowo	695	652	575	569	401	381	355
Zawidz	1 271	1 286	1 214	1 152	931	788	649
RAZEM:	6 455	6 129	5 169	4 669	3 701	3 328	2 939

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

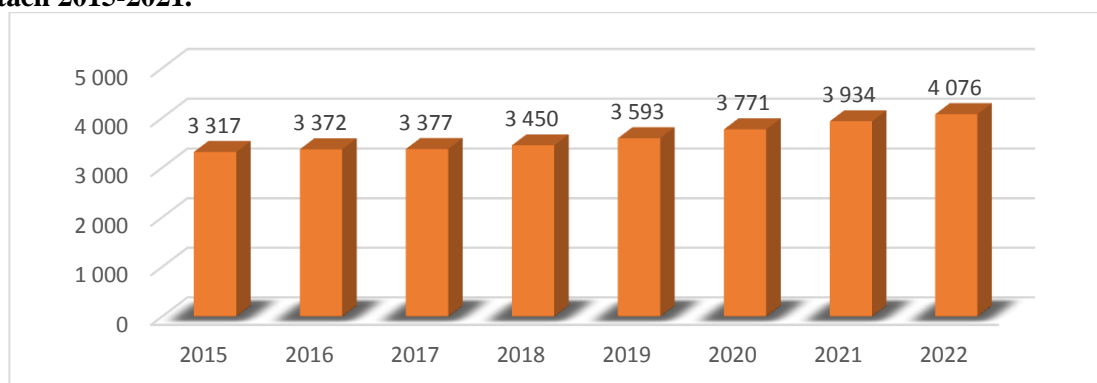
Współczynnik udziału liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców za 2020 rok wyniósł 4,66.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, wg delimitacji zaproponowanej w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), obejmują łącznie 728 gmin o powierzchni 104,8 tys. km², które zamieszkuje 6,1 mln mieszkańców. **4 gminy** obszaru LGD (Gozdowo, Rościszewo, Szczutowo i Zawidz) znalazły się na **liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją**. Ujęcie ich w wykazie gmin zagrożonych trwałą marginalizacją podyktowane było problemem dotyczącym traktowania tego terenu, jako peryferii wewnętrznych.

Przedsiębiorczość na obszarze LSR

Na obszarze, którego dotyczy niniejsza strategia funkcjonuje **3 771 podmiotów gospodarczych** zatrudniających poniżej 50 pracowników (stan na dzień 31.12.2020 r.).

Wykres nr 1 Liczba przedsiębiorstw zatrudniających poniżej 50 pracowników na obszarze LSR w latach 2015-2021.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać na powyższym wykresie z roku na rok wzrasta liczba przedsiębiorstw działających na obszarze „Sierpeckiego Partnerstwa”. Najwyższa liczba podmiotów charakteryzuje gminę miejską Sierpc (1744 podmiotów). Najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności są:

- handel hurtowy i detaliczny,
- naprawa pojazdów, w tym motocykli,
- budownictwo.

Fakt, iż we wszystkich gminach obszaru działania LGD liczba podmiotów gospodarczych rośnie może stanowić szansę na poprawę sytuacji w regionie. **Wskaźnik przedsiębiorczości na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 3,29.**

Istotną kwestią dla obszaru objętego LSR są dochody gmin wchodzących w skład LGD. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest **wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie** (wskaźnik G). **Średni poziom wskaźnika G dla gmin członkowskich wyniósł w 2020 r. 1 069,17 zł**, najwyższy poziom notuje gmina miejska Sierpc (1 999 zł), z kolei – najniższy gmina Rościszewo (526,08 zł). Analizując wydatki ogółem budżetu gmin na 1 mieszkańca, średnio wydatkują one ok. 5,5 tys. zł. Szczegóły zawiera zamieszczona poniżej tabela. Analiza pokazuje, że pomimo zróżnicowania dochodów podatkowych gminy członkowskie wydatkują zbliżone środki na mieszkańców pomimo różnego poziomu dochodów. Uzasadnia to wydatkowanie środków LSR na całym obszarze bez stosowania dodatkowych preferencji.

Tabela nr 10 Dochód podatkowy na obszarze LSR oraz poziom wydatków w gminach, wg. stanu na 31.12.2020r.

Nazwa gminy	Wskaźnik dochodów podatkowych gmin G	Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]
Gozdowo	1017,64	5 742,27
Mochowo	1069,93	5 727,23
Rościszewo	526,08	5 405,45
Sierpc – gmina wiejska	1164,09	5 330,96
Sierpc – gmina miejska	1 999,00	4 836,99
Szczutowo	747,05	5 923,73
Zawidz	960,42	5 891,40
RAZEM:	1 069,17	5 551,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej: wskaźniki-dochodow-podatkowych-gmin-powiatow-i-województw-na-2020-r oraz Danych GUS.

Współczynnik dochodu podatkowego na obszarze LSR za 2020 rok wyniósł 3,51.

II.3. Spójność geograficzna i środowiskowa

Obszar siedmiu gmin należących do LGD „Sierpeckie Partnerstwo” położony jest na pograniczu dwóch regionów fizjograficznych: Wysoczyzny Dobrzyńskiej i Wysoczyzny Płockiej. Urozmaicenie krajobrazowe wynika z obecności na tym terenie moreny czołowej zlodowacenia bałtyckiego oraz głębokiej doliny utworzonej przez rzekę Skrwa Prawa. Część powierzchni zajmuje wysoczyzna polodowcowa pocięta dolinami rzek: Skrwy Prawej i Sierpienicy.

Obszar objęty LSR znajduje się w strefie makroklimatu centralnego, bez dominacji określonych mas powietrza, charakteryzuje się bardzo małymi opadami i zbliżonymi do średnich krajowych amplitudami temperatury.

Na tym terenie dominują gleby użytkowane rolniczo, w mniejszym stopniu występują mady rzeczne oraz gleby bagienne.

Niewątpliwym atutem tego obszaru są jego walory przyrodnicze: pola uprawne, łąki, pastwiska, lasy, składające się na niepowtarzalny krajobraz wsi mazowieckiej. Szczególny mikroklimat, czyste wody i powietrze sprawiają, że obszar doskonale nadaje się do wypoczynku i rekreacji.

Przez obszar naszych gmin przepływają rzeki: Skrwa, Sierpienica, Raciążnica, Wierzbica, Głowienica i Czernica. Na terenie gminy Szczutowo znajdują się 2 piękne, duże jeziora: Szczutowskie i Urszulewskie, a na terenie gminy Sierpc – jezioro Bledzewskie.

Formy ochrony przyrody

Na terenie 5 gmin (71,43 %) objętych LSR znajdują się miejsca cenne przyrodniczo, które jednocześnie objęte zostały ochroną prawną. Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Przysięcze Skrwy Prawej – gminy Mochowo, Rościszewo, Szczutowo oraz gmina wiejska Sierpc,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Równina Raciążska – gmina Rościszewo i Zawidz,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Nadwkrzański - gmina Rościszewo i Zawidz.

Na obszarze działania grupy nie ma parków narodowych, krajobrazowych ani rezerwatów przyrody. Są tu natomiast bagna (w rejonie wsi Białuty i Rękawczyn) oraz pomniki przyrody, aleje drzew, a także głązy narzutowe.

Grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR

Na podstawie analizy obszaru, konsultacji społecznych oraz badań ankietowych zdefiniowano następujące grupy docelowe: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji w tym: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, kobiety, rolnicy z małych gospodarstw, osoby poszukujące zatrudnienia.

Charakterystyka tych grup została szerzej opisana w rozdziale IV Analiza potrzeb i potencjału LSR.

Rozdział III Partycypacyjny charakter LSR

Mając na uwadze realizację zasady równości, a także możliwość uzyskania w trakcie konsultacji szerokiej, wielopłaszczyznowej wiedzy, niniejszy dokument został wypracowany w duchu dialogu obywatelskiego przy aktywnym udziale przedstawicieli 3 środowisk – sektora społecznego, gospodarczego oraz publicznego, wywodzących się z terenu działania LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.

Proces opracowywania dokumentu obejmował 5 kluczowych etapów:

- **Etap I** Diagnoza i analiza SWOT
- **Etap II** Określenie / konsultacje celów i wskaźników oraz Planu działania
- **Etap III** Opracowanie / konsultacje zasad wyboru operacji i lokalnych kryteriów
- **Etap IV** Opracowanie / konsultacje zasad monitorowania i ewaluacji
- **Etap V** Opracowanie / konsultacje Planu komunikacji

Stowarzyszenie powołało **Zespół Roboczy**, którego zadaniem było koordynowanie prac nad opracowaniem LSR oraz nad jej późniejszą realizacją.

Pierwszym etapem prac było przeprowadzenie **białego wywiadu** – zgromadzenie niezbędnych informacji do tworzenia LSR za pomocą ogólnie dostępnych źródeł m. in. baz danych, danych publicznych.

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie przez zespół diagnozy potrzeb i problemów (spotkanie zespołu on-line), opracowanie zebranych informacji, dokonanie wstępnej analizy SWOT oraz określenie celów działania.

Celem zapewnienia oddolnego charakteru LSR, zagwarantowania udziału społeczności lokalnej w procesie jej tworzenia, na terenie każdej z 7 członkowskich gmin LGD, zorganizowano w terminie 20-28.06.2022 r., **konsultacje społeczne**. Zaproszenia do udziału w konsultacjach, rozpowszechniane były za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia www.lgdsp.pl, stron internetowych urzędów gmin członkowskich, zostały umieszczone na tablicach ogłoszeń sołectw gmin, których dotyczyło. Zaproszenia były dedykowane wszystkim mieszkańcom, ze szczególnym uwzględnieniem obecności sołtysów, radnych gminy, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, przedsiębiorców, rolników, mieszkańców a zatem uwzględniających wszystkie sektory życia społecznego. W efekcie, w konsultacjach społecznych przeprowadzonych na obszarze LGD wzięło udział 160 osób. W/w konsultacje przybrały postać spotkań informacyjno-warsztatowych, podczas których uczestnikom zostały przedstawione zostały podstawowe założenia PROW na nowy okres programowania 2023-2027 ze szczególnym ukierunkowaniem na następujące zagadnienia:

Innowacyjność, cyfryzacja, środowisko i klimat, zmiany demograficzne, ze szczególnym uwzględnieniem starzenia się społeczeństwa oraz wyludnienia, partnerstwo w realizacji LSR, polegające na wspólnej realizacji przedsięwzięć i projektów. Zadaniem uczestników było wypełnienie arkuszy do analizy SWOT, wskazując co najmniej po jednym przykładzie mocnych i słabych stron swej gminy, a także szans i zagrożeń w zakresie jej przyszłego rozwoju. Celem zidentyfikowania planowanych do realizacji projektów, wśród uczestników została przeprowadzona „burza mózgów”. Umożliwiła ona poznanie ciekawych, często innowacyjnych lokalnych inicjatyw, wyznaczenie kluczowych do rozwiązania problemów, jak również wyłonienie osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Ponadto uczestnicy zostali poproszeni o wypełnienie kart pomysłu, w których wskazali projekty, które powinny być zrealizowane na obszarze. Za pomocą tej metody zebrano informacje na temat planowanych do realizacji przedsięwzięć.

Po tych spotkaniach do Zespołu roboczego dołączyły kolejne osoby, w związku z czym obok członków Zarządu LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, reprezentantów poszczególnych gmin, pracowników biura LGD, włączeni zostali przedstawiciele grupy interesu sektora publicznego, gospodarczego, organizacje pozarządowe, w tym grupy nieformalne, mieszkańcy, przestrzegając zasady, aby żadna grupa interesu nie uzyskała przewagi w procesie kreowania strategii, zwłaszcza na etapie zadaniowo-wskaźnikowym.

Na stronie internetowej Stowarzyszenia, jak również gmin członkowskich LGD, udostępniono **Ankiety** dotyczącą potrzeb oraz potencjału na obszarze LSR. Ankieta została rozesłana do członków Stowarzyszenia, organizacji pozarządowych działających na terenie LGD, beneficjentów pomocy w ramach PROW 2007 – 2013, 2014 - 2020. Aby zapewnić w opracowaniu LSR udział społeczności wykluczonej cyfrowo, możliwe było również złożenie ankiet w formie papierowej. Złożono 191 ankiet, co potwierdza jak ważna jest dla mieszkańców możliwość podzielenia się swoją opinią.

Korzystając z elektronicznej drogi konsultacji, przygotowana została dodatkowa **Karta pomysłu**, dająca możliwość zgłaszania pomysłów na inwestycje, wydarzenia, które poprzez realizację LSR na lata 2023-2027 mogłyby zostać sfinansowane. Niniejszy druk zamieszczony został na stronie internetowej LGD, jak również udostępniany podczas różnego rodzaju spotkań, imprez, prowadzonych warsztatów oraz w biurze LGD. Rozesłana została również wśród członków LGD, beneficjentów, radnych gmin, kół gospodyń itp. W wyniku rozpowszechnianych informacji, udało się zgromadzić 139 formularzy, co świadczy, iż kwestia rozwoju obszaru jest dla wielu mieszkańców bardzo istotna.

Przez cały okres przygotowawczy prowadzona była **strona internetowa** www.lgdsp.pl, na której została utworzona zakładka „PRZYGOTOWANIE LSR 2023-2027”. W zakładce tej zamieszczane były informacje dotyczące harmonogramu spotkań ze społecznością lokalną z dokładnymi terminami i miejscami spotkań, ankiety dla mieszkańców, arkusze pomysłów oraz bieżące efekty prac nad strategią z możliwością zgłaszania uwag (konsultacje społeczne). Informacje w zakładce „PRZYGOTOWANIE LSR 2023-2027” były na bieżąco aktualizowane i uzupełniane w miarę postępu prac nad opracowaniem strategii. Informacje ze strony internetowej przekazywane były również za pośrednictwem portalu społecznościowego „Facebook”. Strona była prowadzona, aby zagwarantować udział lokalnej społeczności w procesie tworzenia strategii i jej realizacji. Przeprowadzona została również kampania informacyjna poprzez stronę internetową LGD oraz strony internetowe gmin planowanych do objęcia LSR. Umożliwiło to udział w tworzeniu nowej strategii osobom pracującym oraz młodym czy niepełnosprawnym, które z różnych przyczyn nie mogły wziąć udziału w spotkaniach w gminach czy w biurze LGD osobiście.

Poza zadeklarowanymi spotkaniami konsultacyjnymi LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zorganizowało w kwietniu i maju 2023 r. spotkania dodatkowe. Odbyły się one w charakterze **warsztatów dialogu społecznego**. Dla poszczególnych grup interesu sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego odbyło się w dniu 8 maja 2023 roku spotkanie, na które zostali zaproszeni wszyscy władarze gmin członkowskich, przedsiębiorcy, rolnicy oraz organizacje pozarządowe. Wychodząc naprzeciw potrzebom przedsiębiorców, którzy ze względu na prowadzoną działalność mają ograniczone możliwości czasowe, przeprowadzony został, również czat z ekspertem dla przedsiębiorców, rolników oraz osób chcących podjąć działalność gospodarczą, za pośrednictwem portalu społecznościowego Facebook, w specjalnie utworzonym pokoju aplikacji Messenger w dniu 10 maja 2023 roku. Uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań dotyczących przyszłego okresu programowania. Ponadto, aby włączyć osoby młode oraz seniorów i osoby niepełnosprawne odbyło się 5 spotkań dedykowanych tym grupom. Odbyły się one w dniach 4 i 19 kwietnia 2023 roku. Umożliwiło to udział w tworzeniu nowej strategii osobom, które z różnych przyczyn nie mogły wziąć udziału w spotkaniach w gminach czy w biurze Stowarzyszenia osobiście.

Tematyka powyższych warsztatów była dość szeroka. Dyskutowano na temat wartości dodanej, jaką daje podejście LEADER w realizacji LSR, oczekiwań w działaniu partnerstwa, jakim jest LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, a także o przyjaznych metodach komunikacji, nie zapominając o tym, aby miały zamierzony efekt. Rozmawiano o możliwościach, jakie daje realizacja operacji w partnerstwie na obszarze LSR, a także o współpracy z partnerami spoza tego obszaru. Pochyleno się nad terminem innowacyjności i obszarami, w których byłaby badana. Zwrócono uwagę na rozwiązania mające na celu integrację i aktywizację osób młodych, włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów, wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji. Wymieniono spostrzeżenia na temat założeń do lokalnych kryteriów wyboru i aktualizacji procedury ich zmiany. Dialog dotyczył również metod wdrażania LSR i dywersyfikacji jej źródeł finansowania, by w końcu pochylić się nad wstępnym harmonogramem naborów.

Ponadto, dla osób, które nie miały możliwości uczestniczenia w organizowanych przez nas konsultacjach zorganizowaliśmy w biurze **Punkt konsultacyjny**. Przez 2 dni w tygodniu w siedzibie Stowarzyszenia od 8.00-12.00 czekaliśmy na mieszkańców naszego obszaru, chętnych podzielić się z nami pomysłami na rozwój własnego biznesu, proponowanymi do realizacji przedsięwzięciami w kontekście szeroko pojętej poprawy jakości życia, a także propozycjami i uwagami dotyczącymi budowy lokalnej strategii. W biurze dostępne były ankiety, materiały umożliwiające zgłoszenie własnej inicjatywy do LSR czy też prowadzonych konsultacji powstających części strategii.

Zespół roboczy zbierał się wielokrotnie i pracował nad uporządkowaniem zebranych w trakcie spotkań informacji, podsumowano prowadzoną ankietyzację i złożone karty pomysłów oraz dokonano ostatecznej analizy potrzeb rozwojowych. Spotkania odbywały się zarówno stacjonarnie jak i on- line za pomocą aplikacji, które to umożliwiały. Tematyka powyższych spotkań pokrywała się z tematyką warsztatów dialogu społecznego.

Ponadto osoby wchodzące w skład Zespołu uczestniczyły w konsultacjach grupowych oraz indywidualnych z ekspertem zewnętrznym. Podczas tych konsultacji prezentowane były propozycje zapisów do poszczególnych części LSR, sporządzanych w zgodności z obowiązującymi przepisami, Wytycznymi MRiRW oraz uwzględniające dobre praktyki zebrane z wielu województw. Wypracowane rozwiązania były również elementem roboczej współpracy z pracownikami zaprzyjaźnionych lokalnych grup działania. Wiele rozwiązań (proces monitoringu i ewaluacji, zasady wyboru projektów i grantobiorców, zasady zatwierdzania i aktualizacji lokalnych kryteriów wyboru, zasady podziału środków w ramach Planu finansowego uwzględniające kamienie milowe) opierało się na tych samych podstawach i wspólnych założeniach. Stosowne propozycje zapisów zostały zastosowane w roboczym materiale dokumentu oraz uzupełnione propozycjami wynikającymi z własnych doświadczeń z wdrażania LSR w poprzednich okresach programowania. Ponadto ekspert pełnił rolę doradcy, zapewniając tym samym obiektywną i krytyczną analizę dokumentu.

W wyniku przeprowadzonych spotkań i aktywności online respondenci wypełnili 192 ankiety, z czego 66,8 % stanowiły kobiety, a 34,2% mężczyźni. Rozkład wiekowy był równomierny, a wyszczególnić można dwa skrajne wyniki – najmniej ankiet - 3,6% wypełnili respondenci z grupy wiekowej do 18 lat, a najwięcej - 27,6% z grupy wiekowej 36-45 lat. Reprezentacja sektorów: - Społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe, itd.) – 55,7% - Gospodarczy (przedsiębiorcy, rolnicy i inne podmioty prowadzące działalność gospodarczą) –21,9% - Publiczny (jednostki sektora finansów publicznych) – 22,4%.

W opinii respondentów największy potencjał w gminach obszaru działania dostrzegają w infrastrukturze rekreacyjnej (33,9%), walorach przyrodniczych (32,3%), oraz walorach kulturowych lub historycznych (31,3%).

Wśród największych problemów w gminach obszaru zgłaszanych w kwestionariuszu wymienić można niską jakość starzenie się społeczeństwa (37,5%) oraz emigrację/migrację młodych osób (28,1%), słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną (24%), oraz niską jakość służby zdrowia (23,4%).

Na pytanie co respondenci chcieliby zmienić w swojej okolicy najczęściej padały odpowiedzi dotyczące powstawania miejsc spotkań dla mieszkańców, poprawy dostępu do infrastruktury turystycznej i poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego.

Nie wszystkie problemy można całkowicie zniwelować ze względu na ograniczenia programowe. Niemniej jednak, warto podkreślić, że wiele z tych trudności może zostać skutecznie rozwiązanych poprzez uwzględnienie ich w ramach przedsięwzięć LSR w zakresie jaki może być finansowany z PS dla WPR.

Aż 88,9% procent respondentów potwierdziło konieczność zabezpieczenia środków na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, a wśród propozycji działań pojawiły się dofinansowanie na utworzenie miejsca spotkań i aktywności młodzieży, organizacja imprez (warsztaty, koła zainteresowań, kino plenerowe) i animacja czasu wolnego.

Równie wysoki wynik bo 82,3% respondentów wskazało konieczność przewidzenia aktywności na rzecz seniorów w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego lub innego, uwagi dotyczyły organizacji zajęć, szkoleń, szeroko rozumianej aktywizacji społecznej i edukacji oraz organizacji klubów seniora.

Ankiety okazały się ważnym narzędziem w zbieraniu informacji, a ich wyniki dostarczyły cennych informacji na temat diagnozowanego obszaru. Dzięki bezpośredniemu dialogowi z mieszkańcami udało się określić obszary, które wymagają wsparcia i działań interwencyjnych w celu poprawy sytuacji i jakości życia. **Wnioski** są następujące:

1. Brak dostatecznej infrastruktury - inwestycje w małą infrastrukturę, taką jak place zabaw, siłownie zewnętrzne, miejsca spotkań, boiska sportowe, ścieżki rowerowe, piesze itp., zapewniają mieszkańcom dostęp do miejsc rekreacji i aktywności fizycznej. Dobra infrastruktura przyciąga również turystów, co może wspomóc rozwój lokalnej gospodarki.
2. Niski poziom aktywności społecznej - w niektórych obszarach mieszkańcy są mało zaangażowani w życie społeczne i brakuje inicjatyw lokalnych. W efekcie społeczność nie wykorzystuje pełnego potencjału, który może być wzmocniony przez większe zaangażowanie mieszkańców.
3. Brak wsparcia dla różnych grup społecznych: starsi mieszkańcy, młodzież oraz osoby w niekorzystnej sytuacji często napotykają na trudności w dostępie do odpowiednich usług i wsparcia. Brakuje programów i działań skierowanych do tych grup, co prowadzi do wykluczenia społecznego.
4. Rozwój przedsiębiorczości: wspieranie przedsiębiorczości lokalnej jest kluczowe dla rozwoju gospodarczego, organizowanie szkoleń oraz ułatwianie dostępu do finansowania i doradztwa wspierają samozatrudnienie i pomagają lokalnym przedsiębiorcom w rozwijaniu swoich projektów i tworzeniu nowych miejsc pracy. Mieszkańcy wyrazili potrzebę większego dostępu do usług zdrowotnych, edukacyjnych, rekreacyjnych, transportowych, handlowych i innych. Wzrost przedsiębiorczości w tych obszarach mógłby przyczynić się do zwiększenia wyboru, poprawy jakości usług oraz stworzenia nowych miejsc pracy. Konsultacje społeczne wskazały również na potrzebę rozwoju przedsiębiorczości w dziedzinach turystyki, gastronomii, rozrywki, kultury i sportu może przyczynić się do tworzenia atrakcyjnych ofert dla mieszkańców i turystów.
5. Rozwój agroturystyki: obszary wiejskie mają potencjał do rozwoju agroturystyki, która może przyciągać turystów i promować lokalne tradycje, kulturę i zrównoważony rozwój, za co więcej stanie się szansą na dodatkowe źródło dochodu dla rolników.
6. Koncepcja Smart Village: konsultacje społeczne ujawniły, że istnieje potrzeba wprowadzenia inteligentnych rozwiązań, które mogą zintegrować różne dziedziny życia społeczności, takie jak transport, energia, infrastruktura i usługi publiczne.
7. Inicjatywy społeczne i partnerskie: istnieje silna chęć zaangażowania społeczności lokalnej w tworzenie inicjatyw społecznych i partnerskich. Współpraca między organizacjami pozarządowymi może przyczynić się do realizacji projektów, które będą miały pozytywny wpływ na społeczność.

Biorąc powyższe pod uwagę skoncentrowano się na wsparciu ww. obszarów, opracowując cele i przedsięwzięcia LSR, co może się przyczynić do poprawy sytuacji społeczności oraz wykorzystania pełnego potencjału, jaki tkwi w lokalnej społeczności.

W ten sposób wspólnie wypracowana Lokalna Strategia Rozwoju została poddana opinii publicznej poprzez stronę internetową Stowarzyszenia, jak również była dostępna w papierowej wersji w biurze. Wszelkie, wniesione wówczas uwagi i sugestie zostały niezwłocznie uwzględnione w toku prac Zespołu roboczego.

W celu ostatecznej weryfikacji, niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju została przyjęta i tym samym zatwierdzona do wdrażania na lata 2023-2027 uchwałą Walnego Zebrania Członków LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w dn. 02.06.2023 r.

Po licznie odbytych konsultacjach, spotkaniach, rozpatrzeniach zebranych formularzy, ankiet, zgłaszanych wnioskach i uwagach, badaniach on-line, w toku prac trójsektorowej grupy roboczej, powstał jednolity i spójny dokument w postaci LSR. Zgodnie z wynikami przeprowadzonej analizy wniosków pozyskanych z szerokiego wachlarza zastosowanych partycypacyjnych metod konsultacji, ujmuje on rozwój obszaru LGD w 2 celach głównych:

- Poprawa jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności
  - Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń
- wraz ze wskazaniem grup osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, osoby poszukujące zatrudnienia, rolnicy z małych gospodarstw, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) objętych w w/w dokumencie szczególnym wsparciem.

Właściwymi autorami niniejszego opracowania są sami mieszkańcy obszaru działania LGD zamieszkujący teren 7 gmin, położonych w północno-zachodniej części województwa mazowieckiego.

Tak wypracowany, przy pełnym i aktywnym udziale społeczności lokalnej, strategiczny dokument Stowarzyszenia, gwarantuje lepsze zrozumienie jej potrzeb, a co za tym idzie stwarza szansę na lepsze ich zaspokojenie poprzez trafniej określone cele i kierunki działania, precyzyjniej ujęte priorytety oraz optymalne rozdysponowanie budżetu, stwarzając tym samym więź współodpowiedzialności za wzajemnie uzgodniony program działania oraz chęć zaangażowania się lokalnej społeczności na rzecz jego upowszechniania, promocji i realizacji. Swą formą i sposobem ujęcia eksponuje podejście LEADER, jako właściwe narzędzie do uzyskiwania najlepszych rezultatów w procesie wdrażania strategii.

Partycypacyjny charakter prac nad Lokalną Strategią Rozwoju przyjmuje się na etapach:

- monitoringu i oceny realizacji strategii,
  - aktualizacji LSR,
  - opracowania i zmian lokalnych kryteriów wyboru,
- zakładając wykorzystanie m.in. wskazanych poniżej metod:
- organizacji spotkań o charakterze konsultacyjnym z lokalną społecznością,
  - konsultacji on-line,
  - przeprowadzania badań ankietowych,
  - przeprowadzania wywiadów/sondaży w ramach prowadzonych działań komunikacyjnych,
  - prac powoływanych grup roboczych,
- przed dokonywaniem jakichkolwiek zmian w powyższych zakresach.

Na każdym kluczowym etapie zastosowano, co najmniej 4 partycypacyjne metody konsultacji, które przedstawia Tabela poniżej.

Tabela nr 11 Metody partycypacji zastosowane na każdym z etapów prac nad LSR

Metoda	Etap I	Etap II	Etap III	Etap IV	Etap V
Konsultacje społeczne	x	x	x	x	x
Ankieta on – line i papierowa	x	x	x		x
Karta pomysłu	x	x			x
Praca Zespołu Roboczego	x	x	x	x	x
Warsztaty dialogu społecznego	x	x	x	x	x
Punkt	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne.

Z powyższej tabeli wynika, że na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR wykorzystano metody adekwatne do potrzeb.

Partycypacja w czasie wdrażania LSR:

Etap wdrażania LSR to kluczowy moment, w którym realizuje się partnerstwo LGD. Jej funkcjonowanie oparte jest na pogłębionym partnerstwie i skutecznej, ale jednocześnie przyjaznej komunikacji, czytelnej dla każdego odbiorcy. Wyraża się to przede wszystkim w stosowaniu różnorodnych form przekazu (nie tylko formalnych).

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zaangażuje w realizację i aktualizację LSR jak największą i reprezentatywną część społeczeństwa. Będzie stosowało zasadę pełnej jawności. Zamierza podjąć szereg intensywnych działań informacyjnych i promocyjnych w celu rozpowszechniania informacji o LGD i jej działaniach.

Przykładowo udział we wdrażaniu LSR może być dokonywany przez mieszkańców obszaru poprzez działania dotyczące realizacji ich operacji przyczyniających się do osiągnięcia celów LSR. Stąd zorganizowane zostaną działania informacyjne i szkoleniowe dotyczące ogłaszanych naborów. Każdy mieszkaniec będzie mógł w nich uczestniczyć, a także będzie mógł skorzystać z pomocy pracowników Biura LGD, którzy będą świadczyć bezpłatne doradztwo, zgodnie z Regulaminem Biura i Regulaminem świadczenia usług doradczych. Było ono wysoko oceniane przez beneficjentów w poprzedniej perspektywie i dawało wymierne efekty w postaci lepszej jakości dokumentacji aplikacyjnej, dlatego od początku wdrażania LSR będzie możliwe korzystanie z tej formy pomocy.

Innym przykładem udziału mieszkańców we wdrażaniu LSR może być uczestniczenie w działaniach LGD w zakresie aktywizacji społeczności, promocji i informacji. W tym celu został opracowany Plan komunikacji, w którym opisano działania komunikacyjne oraz środki przekazu do mieszkańców. Zawarto w nim, również informację, jakie działania podejmowane będą w przypadku problemów z realizacją LSR, lub niskim zaangażowaniem społeczności w działania realizowane przez LGD. Dlatego wykorzystywane będą różne formy komunikowania zróżnicowane w zależności od odbiorców. Ponadto LGD w trakcie realizacji LSR będzie monitorowała dobór metod i jeśli okaże się, że komunikacja jest nieskuteczna podejmie szybkie działania w celu rozwiązania problemu.

Dla ułatwienia i usprawnienia kontaktu wszelkie informacje, również dane kontaktowe, będą zamieszczane na stronie internetowej i portalu społecznościowym, tablicach ogłoszeń oraz przekazywane do partnerów w celu szerszego upublicznienia. Dotyczy to w szczególności partnerów z grupy interesu sektora publicznego, którzy na swoich stronach internetowych i tablicach ogłoszeń (również w sołectwach) publikują informacje związane z bieżącym wdrażaniem LSR, w tym ogłoszenia o naborach czy innych działaniach promocyjno-informacyjnych oraz dla lokalnej społeczności i pozostałych interesariuszy.

Na stronie internetowej i Facebooku LGD umieszczane będą także aktualności, raporty z monitoringu, sprawozdania dotyczące działalności LGD i wdrażania LSR. Profil na portalu społecznościowym będzie pełnił nie tylko funkcję informacyjną, ale będzie służył budowaniu relacji z potencjalnymi partnerami i beneficjentami. Będą tam zamieszczane nie tylko bieżące informacje i ogłoszenia, ale także zagadnienia, które będą prowokować obserwatorów do podjęcia dyskusji lub przedstawienia własnego punktu widzenia. Komentarze na takich portalach to również cenne źródło informacji na temat problemów i potrzeb lokalnej społeczności.

Członkowie LGD, sympatycy i mieszkańcy obszaru objętego LSR mogą zgłaszać bezpośrednio do biura Stowarzyszenia wnioski i rekomendacje, a także propozycje i inicjatywy dotyczące funkcjonowania LGD, w tym realizacji LSR za pośrednictwem strony internetowej.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zamierza organizować spotkania aktywizacyjne/ szkolenia/ wyjazdy studyjne, które będą miały za zadanie zachęcać do zgłaszania nowych pomysłów/ inicjatyw dot. funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, a także skojarzenie partnerów i ich dalszą współpracę, co w przyszłości będzie mogło skutkować realizacją projektu partnerskiego (wykraczającego poza obszar LGD), bądź operacji realizowanej w partnerstwie.

Ponadto Biuro Stowarzyszenia rejestruje wszystkie otrzymane wiadomości i co do zasady odpowiada w ciągu maksymalnie 7 dni, jeśli nie jest wymagana szczegółowa analiza. Jeśli wymagana jest dalsza analiza, np. opinie prawne lub poglądy innych organizacji, odpowiednie strony są informowane o takiej potrzebie i wyznaczany jest nowy termin na udzielenie wyjaśnień.

Aktualizacja LSR:

Podstawą uruchomienia procesu konsultacji LSR będą m. in.:

- wyniki monitoringu lub ewaluacji realizowane zgodnie z zasadami zawartymi w X rozdziale LSR,

- zmiana Wytycznych horyzontalnych lub szczegółowych powodująca konieczność dostosowania LSR do nowych zasad, zmiana PS dla WPR na lata 2023-2027, wydanie zaleceń przez podmiot wdrażający, Instytucję Zarządzającą, Agencję Płatniczą lub inne organy kontrolne, zmiana przepisów, itp.,
- uzasadnione inicjatywy / wnioski / zastrzeżenia składane za pomocą formularza lub karty pomysłu zamieszczonych na stałe (w widocznym miejscu) na stronie internetowej LGD i dostępnych w biurze LGD,
- potrzeba dostosowania LSR do nowej sytuacji w związku z wystąpieniem czynników zakłócających, niemożliwych do zdiagnozowania w momencie budowania LSR, zmiany sytuacji gospodarczej, wystąpienia ograniczeń będących np. następstwem pandemii, które mają znaczący wpływ na tempo i zakres wdrażania LSR,
- inicjatywa grupy członków LGD lub Walnego Zebrania Członków lub innych organów LGD, mieszkańców, uzasadniona koniecznością dostosowania LSR do nowych potrzeb lub problemów na obszarze LSR,
- zmiana obszaru LSR, zmiana celów, przedsięwzięć, wskaźników, budżetu lub innych elementów LSR, zmiana kamieni milowych, zmiana terminów oceny wniosków przekładająca się np. na brak możliwości osiągnięcia wskaźników, wydatkowania budżetu itp.
- inne zmiany, mające zasadniczy wpływ na możliwość osiągnięcia założeń w zakresie realizacji celów, wskaźników czy kamieni milowych.

Wszelkie propozycje będą szczegółowo analizowane, a jeśli będą zasadne, zostaną poddane procesowi konsultacji.

Dobór metod partycypacji będzie adekwatny do zakresu planowanych zmian. Niezbędne będzie wykorzystanie minimum jednej metody konsultacji, np. strony internetowej, jeśli zakres zmian będzie polegał na dostosowaniu LSR do nowych przepisów lub Wytycznych albo będzie dotyczył wdrożenia zaleceń pokontrolnych lub będzie wynikiem rekomendacji Zarządu Województwa, Instytucji Zarządzającej, Agencji płatniczej lub innych organów kontrolnych. W przypadku szerszego zakresu zmian, mających wpływ na zidentyfikowane potrzeby lub potencjał obszaru – konieczne będzie zastosowanie wybranych metod partycypacji, opisanych w niniejszym Rozdziale, które zapewnią udział wszystkich interesariuszy (podobnie jak na etapie przygotowania LSR).

Informacja o wyniku weryfikacji zgłoszonej propozycji/inicjatywy - uwzględnieniu lub odrzuceniu propozycji zmiany LSR zgłoszonej za pośrednictwem formularza zgłaszania uwag wraz z uzasadnieniem tego wyniku będzie upubliczniana na stronie internetowej LGD z poszanowaniem zasad przetwarzania danych osobowych. W przypadku uwzględnienia zmian, będą one dalej kierowane do konsultacji społecznych, a następnie zatwierdzane przez Zarząd.

Aktualizacja LSR będzie się odbywać wg ściśle określonych zasad, przy zapewnieniu jak najszerszego udziału grup interesu zidentyfikowanych na obszarze LSR oraz mieszkańców obszaru, w tym osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji. Wszystkie działania Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo” dotyczące wdrażania LSR są jawne. Zmiany lub aktualizacje LSR podlegają akceptacji Zarządu Województwa Mazowieckiego. Czynności formalne będą realizowane przez Biuro Stowarzyszenia. Wstępna analiza będzie dokonywana przez Zarząd lub powołaną grupę roboczą ds. LSR. Analizy będą wykonywane na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu i będą obejmować w szczególności: przyczyny zmiany, zgodność z obowiązującymi zasadami i Wytycznymi, wpływ na dokonaną ocenę w ramach wyboru LSR, realność propozycji i możliwość jej wdrożenia, zgodność z analizą potrzeb i potencjału zawartą w LSR, ocenę wpływu na możliwość osiągnięcia kamieni milowych określonych w umowie ramowej.

Proces aktualizacji LSR będzie powiązany z procesem informowania o stanie wdrażania LSR. Mimo braku inicjatyw zewnętrznych, analiza potrzeby zmiany LSR będzie przeprowadzana nie rzadziej niż raz na dwa lata. Informacje o możliwości zgłaszania uwag do bieżącego funkcjonowania LSR, w tym wdrażania LSR, będą zamieszczone na materiałach informujących, stronie internetowej, w ankietach. Inicjatywa będzie mogła powstać na corocznych warsztatach refleksyjnych (ewaluacji on-going).

Animowanie do wdrażania innowacji

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” będzie podejmować działania w zakresie animacji społeczności na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych poprzez:

- promocję dobrych praktyk (równie w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD i w mediach społecznościowych), identyfikacja korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwłaszcza w sferze biznesowej i społecznej,
- animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych, mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy,
- doradztwo biura LGD.

Aktywizacja ludzi młodych, seniorów i osób w niekorzystnej sytuacji

Planując do realizacji działania dedykowane ludziom młodym oraz seniorom zanalizowano obecną ofertę, jaka jest dostępna na obszarze LSR. Tylko w mieście Sierpc, funkcjonuje Centrum Kultury i Sztuki, a jego oferta dotyczy głównie dzieci i młodzieży do ok. 14 r.ż. Jest ona odpłatna i są to głównie zajęcia plastyczne, wokalne, taneczne, teatralne. Dla seniorów oprócz pojedynczych klubów seniora i możliwości uczestnictwa w spotkaniach parafialnych, zespołach wokalnych oferty brak. W świetlicach odbywają się imprezy okazjonalne typu dzień babci i dziadka, dzień dziecka i te związane ze świętami.

W związku z powyższym zdecydowano się na umieszczenie w Planie działania operacji

- na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących, animujących,
- na rzecz seniorów w zakresie: włączenia społecznego, cyfrowego itp.,
- na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji

w ramach Przedsięwzięcia 1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji. W ich zakresie planuje się takie operacje jak m.in. wyjazdy integracyjne, zajęcia promujące aktywność fizyczną: rajdy piesze/rowerowe, gry terenowe, turnieje sportowe, zdrowe odżywianie, warsztaty: fotograficzne, filmowe, z programowania/druk 3D, warsztaty z przedsiębiorczości: podstawy prawa podatkowego i administracyjnego, księgowości, kadry, kursy językowe, nauka autoprezentacji, szkolenia z pierwszej pomocy, z prawidłowej pielęgnacji twarzy, wykonywania makijażu, stylizacji paznokci, bezpieczeństwo w sieci, warsztaty nauki korzystania z komputera, obsługi smartfonu. Ponadto możliwa będzie, również realizacja operacji inwestycyjnych przez podmioty świadczące usługi na rzecz grup osób wymagających włączenia w ramach swoich zadań ustawowych albo statutowych takich jak np. place zabaw, siłownie plenerowe, altany ogólnodostępne - miejsca spotkań i rekreacji, miejsca obsługi rowerzystów, ławki solarne, totemy multimedialne, boiska do piłki plażowej/nożnej/siatkowej/koszykówki.

LGD zamierza, również w sposób racjonalny i adekwatny animować, komunikować się i informować lokalną społeczność o możliwości udziału w działaniach dla seniorów, ludzi młodych oraz na rzecz grup osób w niekorzystnej sytuacji. Na stronie internetowej LGD zostały utworzone zakładki: „Dla Seniora”, „Dla Osób Młodych” oraz „Wsparcie grup osób w niekorzystnej sytuacji” gdzie będą oni mogli sprawdzić aktualną ofertę działań dostępnych na obszarze LGD, realizowanych zarówno przez członków lub podmioty z obszaru objętego LSR. Ww. zakładki będą funkcjonowały w okresie realizacji programu i będą ułatwieniem w odnalezieniu treści dedykowanych tym grupom.

Ponadto w Planie Komunikacji zaplanowano dla nich działania takie jak m.in. szkolenia tematyczne w tym podnoszące kwalifikacje (rozwój produktów lokalnych, animacja działań kulturalnych, pierwsza pomoc, ekonomia społeczna, moje pochodzenie, bezpieczeństwo, rozwój biogospodarki, angielski dla początkujących), warsztaty tematyczne (artystyczne, kulinarne, dietetyczne, sensoryczne, przyrodnicze, budowanie kompetencji cyfrowych osób starszych i/lub słabo wykształconych, innowacje edukacyjne i obsługa nowych technologii) itp.

Ponadto LGD będzie premiowała w kryteriach operacje dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji, a także dla seniorów i osób młodych.

Rozdział IV Analiza potrzeb i potencjału LSR

LSR na lata 2023-2027 musi stać się bardziej wyspecjalizowana i skupiać tylko na najistotniejszych celach. Konieczne było, zatem przeprowadzenie dogłębnej analizy potrzeb i potencjału LSR, aby obszary tematyczne w jak największym stopniu niwelowały zdiagnozowane problemy. Tylko w ten sposób można, bowiem skutecznie zaplanować działania i racjonalnie wykorzystać dostępne środki finansowe. Analiza ta została przeprowadzona z uwzględnieniem kilku poziomów partycypacji społecznej (szczegółowo opisanych w poprzednim rozdziale), z udziałem przedstawicieli wszystkich grup interesu w sektorach - społecznym, publicznym, gospodarczym i osób starszych oraz z szerokim udziałem mieszkańców, w tym osób w niekorzystnej sytuacji i młodzieży.

IV.1 Analiza SWOT

Tabela nr 12 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1) Korzystne położenie komunikacyjne zarówno drogowe, jak i kolejowe (przez obszar LGD przebiega droga krajowa nr 10, dwie drogi wojewódzkie nr: 560 i 541 oraz dwie linie kolejowe relacji: Toruń-Sierpc-Nasielsk, Sierpc-Płock-Kutno) 2) Zasoby przyrodnicze, w tym: Obszar Krajobrazu Chronionego Przyrzecze Skrwy Prawej na terenie czterech gmin, trzy jeziora: Bledzewskie, Szczutowskie, Urszulewskie, rzeki: Skrwa, Sierpianica, Raciążnica, Wierzbica, Głowienica i Czernica 3) Wolne tereny inwestycyjne: w gminie Sierpc, w mieście Sierpcu, obszar ożywienia gospodarczego w gminie Mochowo 4) Duży potencjał siły roboczej do zagospodarowania 5) Zapoczątkowany rozwój ekonomii społecznej (pierwsza Spółdzielnia Socjalna w Sierpcu „Pod jednym dachem”) 6) Wyspecjalizowane obszary produkcji rolnej, stanowiące bazę surowcową (mleko, żywiec rzeźny) dla przetwórstwa rolno-spożywczego 7) Produkty regionalne (ser, piwo, smalec) 8) Zasoby dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza sakralnego. Bogata historia, tradycje kulturalne 9) Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu rozbudowane o Centrum Kulturalno-Rekreacyjne, zapewniające nocleg dla 150 gości jednocześnie 10) Centrum Kultury i Sztuki w Sierpcu 11) Nowa i zmodernizowana infrastruktura rekreacyjna i sportowa (liczne boiska, w tym orliki, place zabaw, basen, siłownie plenerowe, w większości wyremontowane świetlice) 12) Bogaty kalendarz imprez kulturalnych/plenerowych (dożynki, rodzinne festyny sportowe, pikniki, turnieje w halach sportowych, plenery: malarski i rzeźbiarski) 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Niski poziom przedsiębiorczości 2) Zjawisko długotrwałego bezrobocia, ubóstwa, znaczny odsetek korzystających z pomocy społecznej 3) Niski poziom życia i postępujący proces starzenia mieszkańców 4) Wykluczenie cyfrowe części osób starszych i tych w wieku średnim 5) Słabe wykorzystanie dóbr dziedzictwa lokalnego 1) Słabe wykorzystanie potencjału rolnictwa 2) Braki w infrastrukturze rekreacyjnej, kulturalnej i turystycznej 3) Słaby stan większości budynków pełniących funkcje świetlic wiejskich 4) Słabo zagospodarowana przestrzeń publiczna 5) Słabo zadbane dziedzictwo lokalne 6) Słabo rozwinięta oferta kulturalna, rekreacyjna i pozaszkolne formy edukacji 7) Niski poziom wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK) 8) Niska świadomość ekologiczna 1) Niski poziom integracji społecznej mieszkańców 2) Niski poziom wykształcenia, umiejętności i kwalifikacji mieszkańców 3) Brak atrakcyjnych i stałych pozaszkolnych ofert spędzania wolnego przez dzieci i młodzież, inicjatyw wzmacniających ich poczucie odpowiedzialności i identyfikacja z obszarem, na którym mieszkają
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1) Rozwój przedsiębiorczości opartej o nowe technologie, nieuciążliwe dla środowiska 2) Rozwój przedsiębiorczości i pozarolniczych 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nierówna konkurencja ze strony producentów państw członkowskich UE 2) Słaby system interwencji Państwa (rolnictwo

<p>miejsce pracy przy wykorzystaniu potencjału wewnętrznego obszaru</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Rozwój turystyki i agroturystyki, jako alternatywnych form zatrudnienia 4) Znaczące środki wspierające dalszy rozwój obszarów wiejskich 5) Stosunkowo niewielka odległość od lotniska w Modlinie 6) Rozwój lokalnych usług socjalnych dla osób zależnych 7) Rozwój gospodarki internetowej 8) Zwiększająca się mobilność społeczeństw, migracja ludności miejskiej na obszary wiejskie 9) Wsparcie procesu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce 10) Efektywniejsze wykorzystanie środków z funduszy europejskich 11) Rosnące zainteresowanie „zdrową żywnością” 12) Koncepcje Smart Village 13) Aktywizacja ludzi starszych, osób młodych niepełnosprawnych, kobiet 	<p>słabo chronione)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej 4) Brak stabilności finansowej JST, koniecznej do realizacji zadań inwestycyjnych 5) Pogłębiające się zjawisko wykluczenia społecznego 6) Rosnące trudności ze znalezieniem pracy osób w wieku do 30 roku życia i powyżej 50 roku życia 7) Drenaż kadr przez aktywniejsze ośrodki rozwoju 8) Napływ na rynek krajowy tanich produktów, niskiej jakości, powodujący spadek konkurencyjności polskich produktów 9) Umacnianie „szarej strefy” 10) Słaba promocja kultury, usług i produktów lokalnych 11) Niski poziom edukacji 12) Wzrost zagrożeń epidemicznych i ich negatywnych skutków. 13) Zagrożenia spiralą inflacyjną. 14) Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
---	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie spotkań informacyjno-warsztatowych, ankiet oraz kart pomysłu.

IV.2 Uzasadnienie głównych obszarów tematycznych

a) Stan i dostęp do infrastruktury

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy podkreślali, że barierą dla rozwoju, zmniejszającą atrakcyjność obszaru jest słabo rozwinięta infrastruktura zarówno rekreacyjna, jak i turystyczna i kulturalna.

Niezwykle ważną częścią społecznej infrastruktury, odpowiedzialnej m.in. za poczucie lokalnej tożsamości, kumulowanie dorobku minionych pokoleń, zmiany światopoglądowe, jakość życia mieszkańców są przede wszystkim instytucje kultury. Na obszarze LGD, występuje niedostatecznej ilości obiektów kultury (kina, muzea, ośrodki kultury – po 1 w mieście Sierpc). Pozytywnym aspektem jest to, że w każdej gminie istnieje biblioteka.

Część z obiektów infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej została wybudowana w ramach realizacji LSR zarówno w latach 2007-2013 jak i 2014-2020, jednak jej stan wymaga poprawy, a także nie zapewnia ona już kompleksowej oferty. W każdej z gmin obszaru LGD nadal istnieje zapotrzebowanie na tego typu obiekty. Stanowią one doskonałe zaplecze do spędzania czasu wolnego, przyczyniają się do rozwijania pasji, są ponadto narzędziem integracji społecznej. w badaniu ankietowym za jeden z głównych problemów uznano niską jakość oferty spędzania wolnego czasu. Aż 77% uczestników badania uznała poprawę dostępu do małej infrastruktury publicznej (budowa, modernizacja lub doposażenie obiektów ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury kulturalnej, turystycznej, rekreacyjnej sportowej i innej), jako istotną potrzebę obszaru.

Ten obszar życia powinien być wspierany funduszami w celu zapewnienia społeczności lokalnej atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego połączonych ze zdrowym stylem życia, co znalazło odzwierciedlenie w przedsięwzięciach niniejszej Strategii.

b) Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości

W 2020 r. na obszarze LGD w rejestrze REGON zarejestrowanych było 3 806 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 2 986 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W ostatnich latach liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym wzrastała i wzrost ten był dość duży. Najbardziej pozytywne tendencje dotyczyły gminy wiejskiej Sierpc (wzrost w latach 2015-2021 o 410,3), miasta Sierpc (o 398,1) oraz Szczutowo (o 375,7). Warto zwrócić jednak uwagę, że różnice pomiędzy poszczególnymi gminami, które wchodzi w skład LGD nie są znaczne. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela nr 13 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Sierpc	1 501,9	1 557,1	1 577,9	1 610,0	1 683,4	1 822,8	1 900,0
Gozdowo	744,0	776,6	781,6	764,9	798,2	911,9	967,0
Mochowo	649,2	645,7	653,6	746,5	808,5	928,9	1 006,3
Rościszewo	674,2	678,7	696,5	735,1	790,8	925,5	988,9
Sierpc	923,0	956,4	962,4	987,8	1 059,3	1 217,2	1 333,3
Szczutowo	723,9	781,5	803,5	849,3	849,4	1 001,2	1 099,6
Zawidz	725,5	690,3	695,6	749,0	819,2	938,6	1 016,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba nowo zarejestrowanych firm może wskazywać na to, że dany obszar dobrze się rozwija. Na obszarze LGD od 2019- 2022 r. 5 gmin odnotowało wzrost. Najwyższy dotyczył gminy Zawidz – o 28,57%. W 2 gminach (Rościszewo oraz Mochowo) wskaźnik ten spadł odpowiednio o 38,46% i 7,14%.

Tabela nr 14 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej

Nazwa gminy	2019	2020	2021	2022
Miasto Sierpc	118	129	126	132
Gozdowo	27	32	30	31
Mochowo	42	29	41	39
Rościszewo	26	30	30	16
Sierpc	45	54	59	47
Szczutowo	20	23	29	23
Zawidz	30	19	38	42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2015-2021 na obszarze LGD odnotowano wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców. Największy dotyczył gminy wiejskiej Sierpc (o 198). W 2021 roku najwięcej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą odnotowano w mieście Sierpc (826), zaś najmniej w gminie Gozdowo (448). Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 15 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Sierpc	715	727	718	727	752	804	826
Gozdowo	345	364	363	374	387	422	448
Mochowo	339	336	343	400	438	489	532
Rościszewo	343	342	350	379	413	478	510
Sierpc	469	485	493	510	538	613	667
Szczutowo	364	402	413	435	434	504	545
Zawidz	347	325	327	363	392	433	471

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na podstawie danych GUS wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na obszarze LGD w 2020 r. najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26,89%), budownictwo (21,03%) oraz przetwórstwo przemysłowe (9,98%). Na porównywalnym do siebie poziomie plasuje się działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (6,06%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (5,86%) oraz rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (5,73%).

c) Charakterystyka rynku pracy

W ciągu ostatnich kilku lat liczba osób zarejestrowanych, jako bezrobotne stopniowo spadała. W latach 2014-2022 poziom bezrobocia ogółem na obszarze LGD zmniejszył się o 53%. Największym spadkiem bezrobocia charakteryzuje się gmina Gozdowo, gdzie liczba osób zarejestrowanych, jako bezrobotne zmniejszyła się od 2014 r. o 57 % osiągając w 2022 r. poziom 173 osób.

Tabela nr 16 Liczba bezrobotnych ogółem

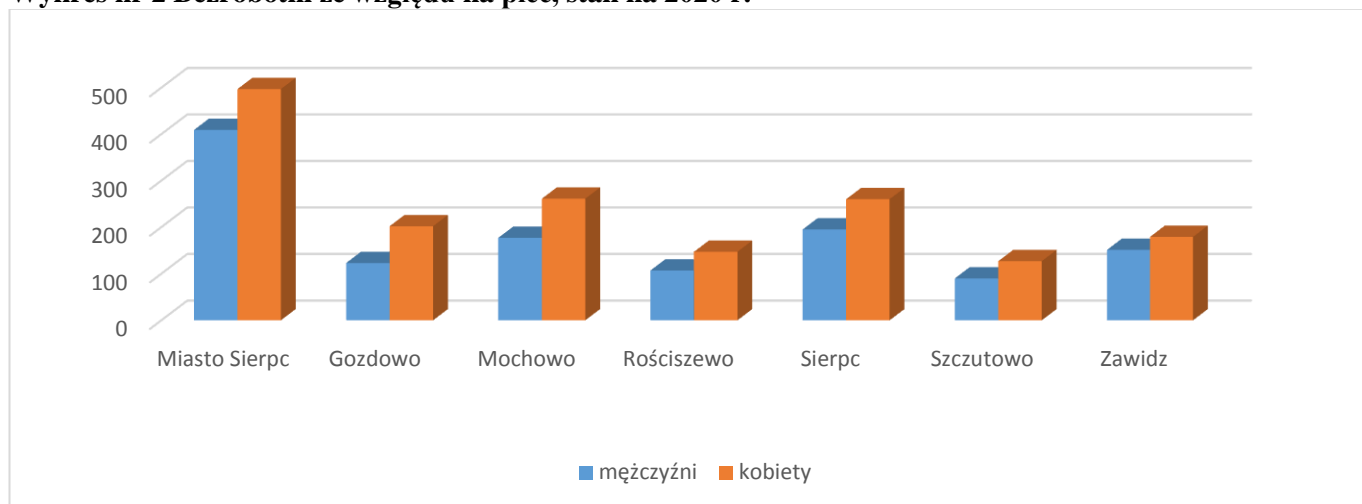
Nazwa gminy	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Miasto Sierpc	1 412	1 243	1 153	1 025	955	845	906	684	603
Gozdowo	429	399	408	365	332	318	325	244	173
Mochowo	585	523	514	463	468	436	438	381	327
Rościszewo	357	321	325	294	279	232	254	214	180
Sierpc	650	580	557	496	507	424	455	311	308
Szczutowo	373	311	308	245	245	221	217	178	148
Zawidz	472	435	404	364	320	310	330	321	280

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do charakterystyki osób pozostających poza rynkiem pracy wzięto pod uwagę takie dane jak: płeć, poziom wykształcenia bezrobotnych i długość czasu pozostawania bez pracy.

Analizując problem bezrobocia w podziale na płeć dla roku 2020, można zauważyć, że ilość bezrobotnych kobiet jest znacznie wyższa niż bezrobotnych mężczyzn.

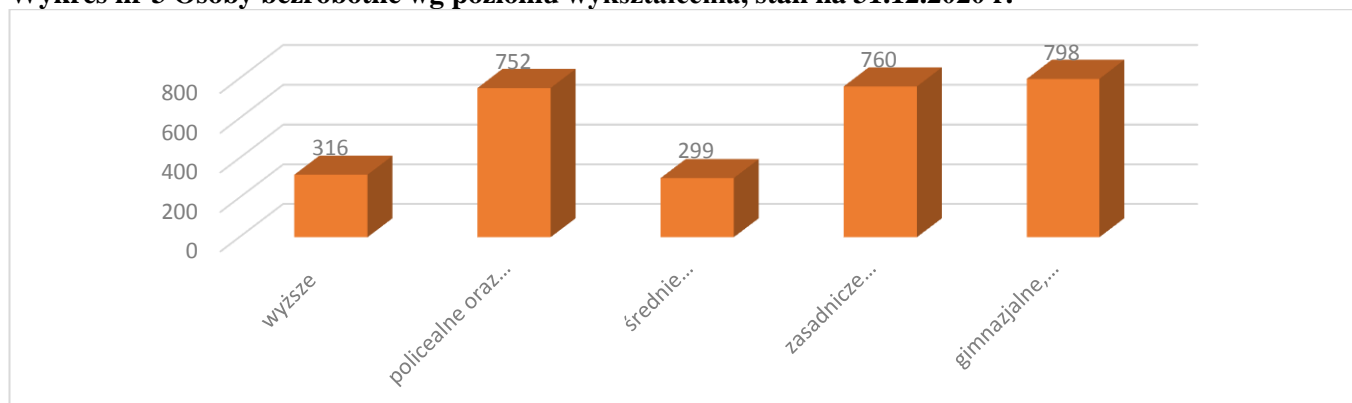
Wykres nr 2 Bezrobotni ze względu na płeć, stan na 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych dostępnych dla powiatu, w skład którego wchodzi gminy obszaru Stowarzyszenia, najwięcej osób bezrobotnych (798) to osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym. Najmniej, zaś to osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (299 osób) i wyższym z (316 osób). Zjawiskiem obserwowanym, tak w skali obszaru działania Stowarzyszenia jak i kraju jest odpływ młodych, zwłaszcza wykształconych osób do większych miast i aglomeracji (często po zakończeniu edukacji nie wracają w rodzinne strony) oraz za granicę.

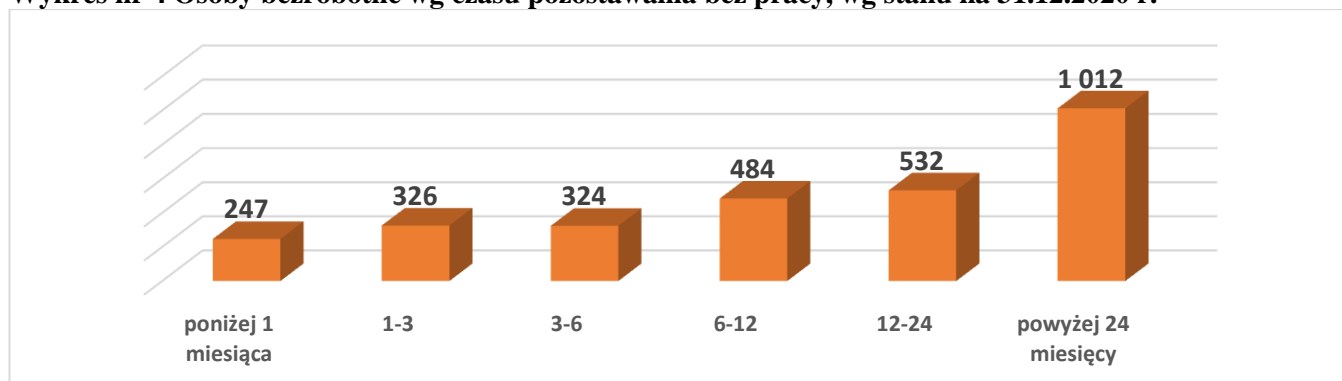
Wykres nr 3 Osoby bezrobotne wg poziomu wykształcenia, stan na 31.12.2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując dane dot. bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy można stwierdzić, że najczęściej bezrobotnych znajduje się w grupie pozostawania bez pracy powyżej 24 miesięcy - trwale bezrobotnych (1 012). Dużą grupę osób stanowią też zarejestrowani bez pracy od roku do 2 lat (532 osoby). Porównywalna liczba dotyczyła bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 6 - 12 miesięcy – 484 osoby. Szczegóły przedstawia wykres poniżej.

Wykres nr 4 Osoby bezrobotne wg czasu pozostawania bez pracy, wg stanu na 31.12.2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział liczby bezrobotnych zarejestrowanych na obszarze LGD w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR według stanu na koniec 2020 r. wynosi średnio 10 % i jest zróżnicowany w skali gmin członkowskich LGD. Najmniej korzystna sytuacja w tym obszarze występuje w Gminie Mochowo (12,4%), Sierpc (10,9%) i Rościszewo (10,6%). W pozostałych gminach wskaźnik ten plasuje się na poziomie poniżej średniej w stosunku do całego obszaru LSR.

Ostatni wskaźnik pokazuje, że średnio liczba osób zatrudnionych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym wzrosła o 36% na obszarze LGD. Jest to pozytywny trend na rynku pracy. Jedynie w gminie Mochowo odnotowano 7% spadek.

Tabela nr 17 Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy:	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Sierpc	445,1	452,9	500,6	510,2	524,7	537,6	583,0	564,7
Gozdowo	76,2	82,9	94,4	117,0	109,6	116,9	136,9	154,9
Mochowo	116,0	108,5	92,3	104,5	99,4	88,1	100,8	107,8
Rościszewo	45,8	44,4	47,1	54,0	57,0	51,1	69,9	64,8
Sierpc	89,1	87,8	87,1	88,4	106,0	119,2	134,5	142,6
Szczutowo	76,8	72,0	78,2	82,9	76,8	76,8	88,0	94,7
Zawidz	77,6	85,7	86,3	77,2	78,7	76,3	81,8	80,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podsumowując przedsiębiorczość oraz rynek pracy, badanie ankietowe pokazało, że aż 82 % mieszkańców uznaje potrzebę wsparcia w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorczości w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki poprzez premie na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, a 73% w zakresie rozwijania tej działalności. Znalazło to odzwierciedlenie w planowanych do wsparcia przedsięwzięciach skierowanych do tego właśnie obszaru tematycznego.

Wspierane będą projekty składane przez osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, a także projekty, których odbiorcami będą osoby z tej grupy.

d) Działalność sektora społecznego

Na obszarze LGD „Sierpeckie Partnerstwo” działa wiele organizacji społecznych, w większości zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (162 organizacji zarejestrowanych w rejestrze stowarzyszeń). Na obszarze LGD najwięcej jest ochotniczych straży pożarnych (61), które w większości popularyzują kulturę fizyczną i sport oraz prowadzą działalność kulturalno-oświatową i rozrywkową. Zdiagnozowano również funkcjonowanie 56 KGW zarejestrowanych w ARiMR.

Na obszarze wiejskim „Sierpeckiego Partnerstwa” animatorami kultury są biblioteki gminne organizujące liczne imprezy kulturalne, rekreacyjne i sportowe, często przy wsparciu szkół, klubów sportowych oraz wspomnianych już wcześniej jednostek ochotniczych straży pożarnych i kół gospodyń wiejskich. W mieście Sierpcu ożywną działalność kulturalną prowadzi Centrum Kultury i Sztuki w ramach, którego funkcjonują: Ludowy Zespół Artystyczny „Kasztelanka” oraz młodzieżowe zespoły muzyczne.

W każdej gminie oraz w mieście funkcjonują orkiestry dęte przy ochotniczych strażach pożarnych. Jedynie w gminie Szczutowo działa Stowarzyszenie „ORKIESTRA GRANDE MUSICA”. Dla podkreślenia rangi rolniczego zawodu, w gminach wiejskich od kilku lat organizowane są dożynki. Dzięki wsparciu funduszy europejskich, w ramach „małych projektów”, powstały młodzieżowe zespoły ludowe w gminie Gozdowo i Mochowo, wyposażony został również zespół folklorystyczny w Zawidzu. Nowe instrumenty oraz mundury zakupiły orkiestry dęte z Gozdowa, Mochowa i Zawidza. Aktywnie działają kluby seniora, a w nich chóry, w Sierpcu oraz w Mochowie i Szczutowie. Swoimi występami uświetniają uroczystości świeckie i kościelne.

Aktywność organizacji byłaby większa gdyby otrzymywały więcej wsparcia organizacyjno-finansowego. Potrzeba wspierania organizacji pozarządowych przekłada się również na ich możliwości aktywizowania mieszkańców. Poważnym problemem organizacji pozarządowych na obszarze LSR są braki wyposażenia niezbędnego do ich funkcjonowania i rozwoju. **Problem został odzwierciedlony w kartach pomysłu:** zakup strojów, urządzeń i sprzętu w celu jego udostępniania społeczności były jednym z najczęściej wskazywanych. Organizacje działające na obszarze mają niski potencjał finansowy, a brak wiedzy i doświadczenia wpływają na ich niską skuteczność w pozyskiwaniu środków publicznych, w których ogromną przeszkodą jest wymagany finansowy wkład własny. Sprawia to, że słabiej wykorzystują one dostępne środki na realizację celów statutowych. Hamuje to ich aktywność mogącą przysłużyć się lokalnej społeczności w różnym zakresie.

Obok kwestii finansowych organizacji pozarządowych ograniczeniem budowania kapitału społecznego jest niski poziom aktywności mieszkańców zarówno osób młodych, seniorów jak i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Niestety, mimo stosunkowo wielu inicjatyw i rozwoju społeczności obywatelskiej brakuje dedykowanych im akcji i programów. W obecnym okresie programowania potencjał organizacji zostanie również wykorzystany na rzecz działań aktywizacyjnych na obszarze LSR, poprzez organizację różnego rodzaju spotkań, wystaw, imprez, targów, konkursów, warsztatów. To nieodzowny element tworzenia przyjaznej atmosfery dla korzystnych zmian, animowanych przez samych mieszkańców. Od ich aktywności, kreatywności, zaangażowania we wspólne sprawy najbliższego otoczenia zależy skuteczność wdrażania niniejszej Strategii. Stąd w dalszym ciągu, w trosce o dobry klimat dla tworzenia społecznego kapitału, będziemy sprzyjać temu procesowi poprzez wspieranie podmiotów działających w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.

Niezwykle ważnym wyzwaniem, jest wsparcie działań pozwalających ugruntować i rozwijać regionalną tożsamość. Dotyczy to w szczególności osób młodych. Nie utożsamiają się oni z miejscem zamieszkania, nie są z nim związani emocjonalnie, co ułatwia decyzję o ewentualnej emigracji. Doskonałym narzędziem zapobiegającym temu zjawisku mogą być **konceptje inteligentnych wsi**, które są oddolnymi inicjatywami społeczności mieszkającej na wsiach, pobudzającymi mieszkańców do działań na własnym terenie. Dzięki nim mieszkańcy, współdziałając i tworząc partnerstwa, będą wspólnie decydować o swoim rozwoju. Instrumentem realizowanym w ramach interwencji będą przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (Smart Villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystracającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego. Aż 67 % ankietowanych mieszkańców widzi potrzebę w tym zakresie. Opracowanie takich koncepcji oraz ich realizacja przyczyni się do umocnienia współpracy wielopodmiotowej na poziomie lokalnym.

Ostatnim, ale nie mniej ważnym aspektem budowania kapitału społecznego jest ograniczony dostęp do wiedzy **dla liderów lokalnych**. Chodzi o doświadczenie i umiejętności nie tylko w aktywizowaniu społeczności, wzmacnianiu integracji i propagowaniu inicjatyw, ale również w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na realizację pomysłów. 68 % badanych uznało kształtowanie świadomości obywatelskiej w zakresie wzmacniania programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego za istotną potrzebę obszaru. Szkolenia, warsztaty i wyjazdy studyjne zostały uwzględnione w planowanych do realizacji przedsięwzięciach jak i w Planie komunikacji.

e) **Problemy społeczne**

W 2021 roku na terenie należącym do LGD „Sierpeckie Partnerstwo” mieszkało średnio 690 beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy mieszkańców. W każdej z gmin między rokiem 2015, a 2021 liczba beneficjentów zmniejszyła się średnio o 51%. Jest to wynik niemal identyczny ze średnią dla województwa mazowieckiego. Największy spadek liczby beneficjentów odnotowano w gminie Gozdowo (o 60%).

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje gminę Zawidz (1 071 osób). Najmniej beneficjentów placówek pomocowych znajduje się w mieście Sierpc (334 osoby). Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wykazuje tendencje spadkowe. Odnosi się to nie tylko do poprawy sytuacji ludności, ale także do kryteriów dochodowych, które ograniczają, kto kwalifikuje się do tego rodzaju pomocy.

Tabela nr 18 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Sierpc	740	622	441	426	404	386	334
Gozdowo	1 229	1 044	975	770	600	528	492
Mochowo	1 367	1 367	946	789	682	688	654
Rościszewo	1 643	1 469	1 301	1 149	1 024	912	815
Sierpc	1 209	1 389	1 230	1 080	639	645	584
Szczutowo	1 599	1 502	1 345	1 313	927	924	877
Zawidz	1 840	1 881	1 797	1 718	1 409	1 281	1 071
ŚREDNIA:	1375	1325	1148	1035	812	766	690
MAZOWIECKIE	604	550	485	436	386	340	304

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wg danych GUS za 2021 r. pomoc na obszarze LSR najczęściej była udzielana z powodu: ubóstwa, bezrobocia oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Bardzo ważną rolą w pomocy społecznej jest aktywizacja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, które muszą odzyskać lub zwiększyć swoją zdolność do funkcjonowania w społeczeństwie. Zadania wsparcia społecznego realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej w gminach. Głównymi przyczynami zjawiska wykluczenia społecznego w regionie LGD są przyczyny materialne. Związane jest to głównie z długotrwałym bezrobociem i ubóstwem. W celu poszerzenia obszaru włączenia społecznego konieczne jest wsparcie osób zagrożonych i wykluczonych społecznie oraz usuwanie barier utrudniających ich integrację społeczną. Wymaga to działań związanych ze zintegrowaniem, zdobywaniem i odnawianiem kwalifikacji zawodowych oraz przedsięwzięć skierowanych na rozwój postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru.

Badanie ankietowe wykazało, że działania i wydarzenia integracyjne, które stymulują aktywność społeczną, szczególnie wśród osób młodych i starszych, są niewystarczające. Dlatego bardzo ważnym elementem integracji społecznej są inwestycje umożliwiające już istniejącym instytucjom zaspokajanie lokalnych potrzeb oraz ułatwiający osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym lepszy dostęp do miejsc, w których realizowane są działania na rzecz pozytywnej integracji o charakterze społecznym. Niezbędne są również inwestycje w rozwój infrastruktury. Dlatego ważne jest, aby strategia miała również na celu wsparcie infrastruktury społecznej w celu poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym co znalazło to odzwierciedlenie w planowanych działaniach.

f) **Podjęcie LGD do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji**

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zarówno w swoich działaniach jak i działaniach realizowanych przez beneficjentów, będzie zwracać uwagę na zachowanie standardu minimum w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Wzory w tym zakresie stanowi dokument pn. „Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027”.

Należy zaznaczyć, że dokumenty będące podstawą funkcjonowania LGD są doskonałym przykładem otwartości, ponieważ nie zawierają zapisów dyskryminujących. Równość płci polega na odwzorowaniu istniejących proporcji płci na obszarze działania LGD lub zwiększaniu we wsparciu udziału grupy niedoreprezentowanej.

Ponadto, LGD będzie premiować operacje, które będą miały pozytywny wpływ na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami w tym poprzez tworzenie miejsc pracy oraz tworzenie miejsc integracji społecznej.

g) Obszary atrakcyjne turystycznie oraz potencjał do rozwoju turystyki

Obszar objęty działaniem Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” to teren o bogatych i zróżnicowanych walorach turystycznych stwarzający możliwości uprawiania różnorodnych form turystyki. Ziemia sierpecka to malownicze krajobrazy, piękne jeziora, ciekawe zabytki, zwłaszcza architektury sakralnej oraz wsi mazowieckiej. Jednak potencjał dziedzictwa kulturowego oraz zasobów przyrodniczych znajdujących się na obszarze, nie jest w pełni wykorzystany.

Najcenniejsze zasoby przyrodnicze to trzy jeziora oraz szlak czerwony PTTK. Przy jeziorach znajduje się podstawowa infrastruktura turystyczna, wymagająca stałej rozbudowy i podnoszenia jakości świadczonych usług.

Największą atrakcją obszaru jest Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu z przełomu XIX i XX wieku. Skansen zajmuje powierzchnię ponad 60 hektarów. Stałe ekspozycje architektury ludowej i wystroju wnętrz obejmują zagrody wchodzące w skład wsi rządówki oraz zespoły: karczemny i dworski. Na terenie skansenu realizowane były zdjęcia do wielu programów edukacyjnych i filmów m.in. „Ogniem i mieczem” J. Hoffmana i „Pan Tadeusz” A. Wajdy, „Szwadron” J. Machulskiego.

Z inicjatywy Stowarzyszenia LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w ramach projektu współpracy z dwoma LGD regionu płockiego opracowaliśmy i wydaliśmy przewodnik Szlakiem Mazowieckich Skarbów (SMS). W ramach projektu wytyczono ponad 800 km szlaku, oznakowano za pomocą technologii GPS prawie 200 obiektów ogółem, oznakowano za pomocą tablic 25 obiektów na terenie samego obszaru sierpeckiego. Celem przedsięwzięcia było przybliżenie potencjalnemu turyście bogactwa atrakcji turystycznych znajdujących się na wytyczonym szlaku.

Ponadto na terenie tej gminy, w okolicach wsi Ostrowy, znajdują się miejsca odkryć archeologicznych. Udokumentowane odkrycia archeologiczne są popularyzowane dzięki ofercie edukacyjnej, skierowanej do dzieci i młodzieży, przez działalność grupy odnowy wsi „Nasze Ostrowy”.

Badanie ankietowe wykazało, że do największego potencjału gmin mieszkańcy zaliczali walory przyrodnicze, turystyczne oraz kulturowe lub historyczne (średnio 33%). Stanowią one bazę dla rozwoju turystyki, a także przedsiębiorczości, będąc niepowtarzalną wartością atrakcyjną nie tylko dla mieszkańców, ale również dla potencjalnych turystów oraz inwestorów. Należy je tylko odpowiednio wykorzystać do rozwoju regionu, zwłaszcza w sytuacji obserwowanego od jakiegoś czasu wzrostu zainteresowania wśród społeczeństwa turystyką, w szczególności aktywną.

Na terenie skansenu, oddano do użytku nowoczesny obiekt – Centrum Kulturalno-Rekreacyjne, składające się z trzech członów funkcjonalnych: części hotelowej dla 150 gości, części widowiskowo-konferencyjnej oraz części rekreacyjno-rozrywkowej.

Na obszarze LGD miejsca noclegowe skoncentrowane są w mieście Sierpc oraz gminie Sierpc i Szczutowo. Udzielane są w hotelu, motelu i innych obiektach noclegowych oraz poprzez wynajem pokoi. Liczba turystycznych obiektów noclegowych na obszarze LGD nie jest imponująca – wg danych GUS za 2020 r. są tu 4 obiekty dysponujące 285 miejscami noclegowymi.

Należy jednak zauważyć, że dane GUS zawierają informacje na temat zarejestrowanych działalności agroturystycznych (których na obszarze LGD brak), a więc takich, które spełniają warunki ustawowe (ustawa o usługach hotelarskich), gdzie obiekty agroturystyczne są uznane za „inne obiekty” oraz są zgłoszone do ewidencji prowadzonej przez właściwego wójta ze względu na miejsce położenia obiektu. Na obszarze objętym LGD funkcjonują tylko dwa gospodarstwa agroturystyczne, oba na terenie gminy Gozdowo. Posiadają one łącznie 25 miejsc noclegowych.

Wyniki badania diagnostycznego ludności lokalnej wykazały, że atrakcje turystyczne regionu nie są wspierane przez obiekty turystyczne. Ze względu na niewystarczającą infrastrukturę potencjał turystyczny nie jest w pełni wykorzystywany. Potrzeba takiego rozwoju infrastruktury została wskazana w kwestionariuszu. Na pytanie: „Jaki jest Pana/Pani zdaniem największy problemem w gminie?”, 33% mieszkańców stwierdziło, że niewystarczająca jest infrastruktura turystyczna (np. szlaki piesze i rowerowe, ścieżki edukacyjne, miejsca wypoczynku, atrakcje i produkty turystyczne), 24% wskazało na ubogą bazę noclegową.

Dzięki tworzeniu nowych oraz rozwojowi już istniejących obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej czy sportowej można sprawić, że obszar LGD stanie się atrakcyjniejszy zarówno dla mieszkańców jak i turystów. To z kolei może zaowocować odwróceniem niekorzystnych trendów migracyjnych. Należy dążyć do zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców i turystów, ich

chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia oraz tworzenia miejsc pracy związanych z realizacją usług turystycznych. Będzie to możliwe dzięki realizacji operacji w ramach dedykowanych temu obszarowi przedsięwzięć.

h) Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego

Obszar objęty działalnością Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” jest regionem rolniczo-przemysłowym. Rolnictwo skoncentrowane jest w gminach wiejskich, a przemysł w gminie miejskiej Sierpc.

Użytki rolne zajmują 77,75 % całkowitej powierzchni obszaru. Znajduje się tu 4 132 gospodarstw. Od spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 roku do 2020 roku liczba gospodarstw spadła z 4 997 do 4 132. Przeważają gospodarstwa małej i średniej wielkości. Średnia wielkość gospodarstw wynosi 9,2 ha. Ponad połowa gospodarstw specjalizuje się w uprawach polowych.

Tabela nr 19 Gospodarstwa rolne na obszarze LGD, wg stanu na 31.12.2020 r.

Nazwa gminy	ogółem	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
Miasto Sierpc	180	14	93	44	8	21
Gozdowo	520	4	113	139	92	172
Mochowo	687	10	204	194	98	181
Rościszewo	589	13	124	125	125	202
Sierpc	752	23	228	196	129	176
Szczutowo	528	4	167	142	93	122
Zawidz	875	14	152	174	163	372
RAZEM:	4 131	82	1 081	1 014	708	1 246

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gleby są tu średniej jakości: dobre i średnio dobre w gminach: Zawidz, Sierpc, Gozdowo i Mochowo (kl. III i IV/V), oraz słabe w gminach Szczutowo i Rościszewo (kl. V i VI). Udział łąk i pastwisk w powierzchni gruntów ogółem wynosi około 16,60 %.

Struktura zasiewów dostosowana jest do potrzeb prowadzonej hodowli bydła, zwłaszcza mlecznego i trzody chlewnej. W uprawach dominują zboża paszowe, ziemniaki oraz rośliny przemysłowe, takie jak buraki cukrowe i rzepak ozimy.

Liczba osób zatrudnionych w rolnictwie na obszarze gmin członkowskich LGD wg danych GUS za 2020 r. wynosi 7 652 osób. W obliczu spadku rentowności i opłacalności działalności rolniczej, coraz więcej osób pracujących w gospodarstwach rolnych jest zmuszonych do szukania zatrudnienia poza rolnictwem lub tworzenia działalności gospodarczych nierolniczych. Na obszarze działania LGD rolnicy nie są zorganizowani, nie ma grup producenckich ani stowarzyszeń, działających na rzecz rolnictwa. Nie funkcjonują tu podmioty, które świadczyłyby usługi w zakresie inkubatorów przetwórstwa lokalnego. Problemem obszaru jest duże rozdrobnienie gospodarstw oraz brak współpracy i potrzeby zrzeszania się w grupy producenckie, co potęguje słabą pozycję pojedynczego rolnika na rynku rolnym. Ze względu na brak relacji między rolnikami na obszarze LGD nie będzie adresowane wsparcie w zakresie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych. Jednak LGD będzie monitorować sytuację i jeśli pojawią się potencjalni beneficjenci pomocy, przewiduje podjąć odpowiednie działania mające na celu zapewnienie skuteczniejszego wdrażania poprzez wsparcie również tych projektów.

Z uwagi na powyższe czynniki rolnicy niskotowarowi stali się grupą znajdującą się w niekorzystnej sytuacji, szczególnie istotną z punktu widzenia realizacji LSR.

Aż 65,5% uczestników badania ankietowego wskazało wspieranie rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych jako istotną potrzebę obszaru. Wychodząc temu naprzeciw to właśnie dla nich zaprogramowano przedsięwzięcie wspierające operacje w tym obszarze.

IV.3 Określenie grup docelowych szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów odnoszących się do tych grup

W oparciu o diagnozę obszarów przeprowadzoną w niniejszym rozdziale oraz partycypacyjnego tworzenia LSR opisanego w rozdziale III, zidentyfikowano kluczowe grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, w tym osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji. Zaliczamy do nich zarówno beneficjentów, jak i odbiorców projektów realizowanych na obszarze LSR.

- 1) **Osoby fizyczne** - jest to szeroko rozumiana grupa docelowa, która obejmuje niemal wszystkich mieszkańców obszaru LSR (mieszkańcy obszaru LSR, osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, małe i mikroprzedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne oraz lokalni liderzy, którzy aktywnie działają na rzecz swoich społeczności). Grupa ta, zgodnie z diagnozą obszaru LSR, dotknięta jest szeregiem problemów społecznych, infrastrukturalnych i gospodarczych. Będą oni odbiorcą interwencji w niemal wszystkich obszarach przewidzianych do realizacji w LSR.
- 2) **Osoby prawne** (m.in. organizacje pozarządowe, fundacje, związki wyznaniowe, osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą poprzez mikro i małe przedsiębiorstwa) jest to grupa docelowa, która jak wynika z konsultacji społecznych ma duże zapotrzebowanie społeczne i pewien potencjał rozwojowy. Choć wiele organizacji koncentruje swoje działania na kwestiach kulturowych, takich jak utrzymywanie i przekazywanie lokalnych tradycji oraz wzmacnianie lokalnej tożsamości kulturowej są one również aktywne w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Do najistotniejszych przeszkód, z jakimi się borykają należy niski potencjał finansowy, ale też brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia, w tym niska skuteczność w pozyskiwaniu środków na realizację celów statutowych. Osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą są bardzo ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego obszaru LSR - dedykowane im wsparcie przyczynia się do spadku stopy bezrobocia i wzrostu udziału gmin członkowskich we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych.
- 3) **Grupy nieformalne** (m.in. jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną) - charakteryzują się częściowym wyłączeniem z publicznych źródeł finansowania. Te, które są bardzo aktywne często nie posiadają niezbędnych środków finansowych. Zgodnie z wynikami konsultacji społecznych grupa ta powinna być odbiorcą działań związanych z integracją społeczną.
- 4) **Jednostki sektora finansów publicznych (m.in. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne)** będą odbiorcą działań związanych z poprawą dostępu do infrastruktury publicznej. Podczas konsultacji społecznych najczęściej zgłaszanym problemem było jej niedoinwestowanie. Władze terytorialne takie jak gminy, nie posiadają wystarczających środków finansowych, aby pokryć zapotrzebowanie społeczności lokalnej w w/w działaniach. Sytuacja ta związana jest ze stale rosnącą liczbą własnych i zleczanych na zewnątrz zadań władz lokalnych.
- 5) **Seniorzy** (osoby, które ukończyły 60 rok życia). Na obszarze LGD liczba seniorów stale rośnie i jest bezpośrednio związana ze starzeniem się społeczeństwa, tj. wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Ten wzrost liczbowy napędza zmiany społeczne i zwiększa potrzebę wspierania seniorów w ich codziennym życiu. Dokonano analizy oferty dostępnej dla seniorów. Wynika z niej, że na obszarze LGD działają pojedyncze kluby seniora, zespoły wokalne oraz odbywają się spotkania parafialne. W świetlicach organizowane są imprezy okazjonalne typu dzień babci i dziadka, dzień dziecka i te związane ze Świątami. Aktywizacja osób starszych, rozwijanie pasji, uatrakcyjnianie spędzania czasu wolnego, ale również podnoszenie kwalifikacji, uczenie się nowych rzeczy pozwoli osobom starszym dłużej cieszyć się zdrowiem, dobrą kondycją fizyczną niwelując tym samym problem starzenia się społeczeństwa. Dlatego też skierowano części środków LSR na zwiększenie włączenia seniorów w sferze społecznej i cyfrowej w ramach Planu Komunikacji, a także przedsięwzięcia 1.2. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji;
- 6) **Ludzie młodzi do 25 roku życia** – grupa ta jest bardzo zróżnicowana. Należy do niej młodzież szkolna, która boryka się z różnymi problemami. Media społecznościowe stanowią zagrożenie dla współczesnych nastolatków, którzy większość czasu spędzają przed komputerem, angażując się w wirtualny świat gier i komunikując się na portalach społecznościowych. To prowadzi do ograniczenia ich zainteresowań i trudności w przyciąganiu ich uwagi czymś innym. Choć media społecznościowe mogą służyć do dzielenia się pasjami, uczenia się i poznawania nowych ludzi, jednocześnie kreują one idealny świat, do którego młodzi ludzie dążą. Istnieje również ryzyko doświadczania cyberprzemocy, takiej jak prześladowanie, zastraszanie, nękanie i hejtowanie. Przeprowadzone badanie wskazało na problemy związane z brakiem wystarczającej oferty zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i kulturalnych dla młodych ludzi, a także ubogą ofertę inicjatyw integrujących tę grupę. Podobne trudności napotykają również osoby wchodzące na rynek pracy. W małych miejscowościach coraz trudniej znaleźć zatrudnienie, co powoduje migrację z tych obszarów. Brak doświadczenia zawodowego i kwalifikacji oraz brak skierowanych do nich programów aktywizacyjnych pogłębiają te problemy. Przeprowadzono analizę dostępnej oferty dla tej grupy docelowej, z której wynika, że tylko w mieście Sierpc, gdzie działa Ośrodek Kultury, oferta skierowana jest głównie do dzieci i młodzieży do około 14. roku życia. Zajęcia oferowane są odpłatnie i obejmują głównie działalność plastyczną, wokalną, taneczną oraz teatralną. Konieczne jest podejmowanie działań, które zachęcą młodych ludzi do uczestnictwa w życiu społecznym i oferowanie zajęć mających na celu podniesienie ich kwalifikacji. Wychodząc temu na przeciw skierowano części środków LSR na działania edukacyjne i aktywizacyjne dla osób młodych w ramach Planu Komunikacji, a także przedsięwzięcia 1.2. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji;

- 7) **Turyści** – z uwagi na rolniczo-turystyczny charakter LGD, turyści są ważną grupą docelową. Badania przeprowadzone w ramach partycypacyjnego tworzenia LSR wskazały, że walory przyrodnicze są dużym potencjałem. Jednak, aby je wykorzystać potrzeba ich uzupełnienia w infrastrukturę służącą potrzebom ruchu turystycznego, ponieważ jest ona niedoinwestowana, przez co nie przyciąga turystów na dłużej. W związku z tym będą oni odbiorcą interwencji dedykowanych zaplecza rekreacyjnemu, turystycznemu jak i kulturowemu.
- 8) **Grupy osób w niekorzystnej sytuacji** - zostały określone na podstawie kluczowych grup docelowych, diagnozy obszaru oraz partycypacyjnego procesu tworzenia LSR tj. szeroko rozumianych konsultacji społecznych:
- a) **Kobiety** – Nierówności społeczne związane z płcią wskazują na gorszą sytuację kobiet w wielu dziedzinach życia społecznego. Jest ona związana z sytuacją kobiet na rynku pracy (wyższy poziom długotrwałego bezrobocia wśród kobiet, trudności ze znalezieniem zatrudnienia i z powracaniem na rynek pracy, zatrudnianie w niepełnym wymiarze czasu pracy, zajmowanie niższych pozycji), w sferze dochodów (niższe zarobki kobiet) oraz na poziomie świadczeń emerytalnych (niższe świadczenia emerytalne). Kobiety zagrożone są bezrobociem w stopniu większym niż mężczyźni. Taka sytuacja na rynku pracy wpływa także na ich wykluczenie społeczne. Brak odpowiednich zasobów finansowych nie sprzyja uczestniczeniu w życiu społecznym czy kulturalnym, co osłabia ich aktywność i więzi w lokalnym środowisku. Nawiązując do powyższego w strategii przewidziano realizację operacji ukierunkowanych na ich integrację, wspieranie rozwoju osobistego, podnoszące kwalifikacje, umożliwiając tym samym znalezienie pracy, bądź podjęcie samozatrudnienia.
- b) **Rolnicy z małych gospodarstw rolnych** - Są to głównie osoby z małych gospodarstw, nierentownych produkujących na własne potrzeby. Gospodarstwa te zmagają się z licznymi problemami jak np. deficyt ludzi młodych. Zmiany demograficzne, w połączeniu z rosnącymi możliwościami znalezienia pracy poza rolnictwem, powodują opuszczanie gospodarstw i podejmowanie przez uczestników systemu żywnościowego zatrudnienia poza rolnictwem czy nawet poza obszarami wiejskimi. Dochód z gospodarstwa rolnego jest na tyle niski, że nie wystarcza na pokrycie bieżących potrzeb rolnika i jego rodziny i wymaga uzupełnienia dochodami z innych źródeł. Wychodząc temu naprzeciw w niniejszej Strategii zaplanowaliśmy przedsięwzięcie dedykowane właśnie tej grupie, dzięki któremu będą mogli uzyskać wsparcie na podjęcie działalności gospodarczej dodatkowej do działalności rolniczej np. w postaci agroturystyki.
- c) **Osoby poszukujące zatrudnienia** - Zgodnie z definicją ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, osoba poszukująca pracy to osoba zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy, która szuka zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy. Jednak nie oznacza to automatycznie, że ma ona status bezrobotnego i prawo do pobierania zasiłku. Osoby zatrudnione, osiągające przychody z innych źródeł, posiadające gospodarstwo rolne powyżej 2 ha lub utraciły prawo do zasiłku dla bezrobotnych również mogą być zarejestrowane jako poszukujące pracy. Na obszarze LGD sytuacja osób bezrobotnych została omówiona w rozdziale II. Niedobór miejsc pracy nadal stanowi główny problem obszaru. Coraz więcej młodych osób poszukujących pracy nadal jest uczniami lub studentami. Wzrost kosztów życia sprawił, że zainteresowanie pracą wśród uczniów i studentów znacząco wzrosło, ponieważ utrzymanie się z wsparcia rodziców i stypendiów nie jest możliwe dla wszystkich. Wielu szuka możliwości dodatkowego zarobkowania, aby wesprzeć rodzinny budżet. Motywacją osób poszukujących pracy często jest perspektywa wyższych zarobków i ciekawszych zadań, co jest wystarczającym powodem do dążenia do poprawy bytu, zwłaszcza przy obecnej inflacji. W Strategii przewidziano operacje mające na celu wspieranie rozwoju osobistego, podnoszenie kwalifikacji i umożliwienie znalezienia pracy lub podjęcia samozatrudnienia. Te działania odpowiadają na wyżej wymienione problemy, które znalazły odzwierciedlenie w przeprowadzonych badaniach i konsultacjach społecznych przeprowadzonych przez LGD.
- d) **Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie** – są to osoby wykluczone zarówno z rynku pracy jak i społecznie. W dalszym ciągu istotnym problemem, jakie ich dotyka są bariery społeczne, w skład których wchodzi trudności osoby niepełnosprawnej w zaakceptowaniu własnej sytuacji, brak wiary w jej poprawę, nieufność wobec obcych, negatywne reakcje oraz postawy osób zdrowych wobec niepełnosprawnych, przejawiające się dyskryminacją czy obojętnością na ich problemy, ekonomiczne – wynikające z niskich dochodów, wysokich kosztów rehabilitacji, leków, Ponadto ich opiekunowie mają duże trudności w pogodzeniu pracy zarobkowej z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Deficyt wsparcia w godzeniu pracy zawodowej z opieką prowadzi do tego, że z nich może być zmuszona do rezygnacji z zatrudnienia lub zaprzestania jego szukania. Z rezygnacją z pracy może wiązać się osłabienie lub kurczenie się sieci kontaktów i więzi społecznych. W LSR będą podejmowane takie działania, które umożliwią przełamywanie bariery gotowości do udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, przyczynią się do likwidacji barier społecznych, głównie mentalnych związanych z tendencją do generalizowania i tworzenia stereotypów, co wpłynie na integrację ze społecznością lokalną.

Zawarte w niniejszym rozdziale obszary tematyczne istotne do realizacji, będą wspierane przez dedykowane im nabory wniosków realizowane w postaci konkursów oraz projektów grantowych (w tym przygotowanie koncepcji Smart Village). Metody realizacji operacji w ramach LSR zostały opisane w rozdziale V Spójność, komplementarność i synergia.

Ponadto LGD „Sierpeckie Partnerstwo” zamierza uwzględnić wsparcie finansowe z innych źródeł w formule pośredniej w ramach określonych celów szczegółowych w ramach EFS w okresie realizacji LSR np. poprzez wsparcie dla osób o niskich umiejętnościach lub kompetencjach (w tym cyfrowych); aktywizację społeczną i zawodową osób biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przy zastosowaniu usług aktywnej integracji; działania edukacyjne, aktywizujące, promocyjne, strażnicze i interwencyjne; zwiększenie samodzielności seniorów i przeciwdziałanie zagrożeniu marginalizacją społeczną, partycypację seniorów w życiu społecznym; usługi społeczne na rzecz rodzin poprzez działania mające na celu pogłębienie umiejętności wychowawczych rodziców, umiejętności społecznych u dzieci i wzmacniające więzi w rodzinie (m.in. warsztaty, szkolenia, kursy, wydarzenia kulturalne, rekreacyjne itp.).

Rozdział V Spójność, komplementarność i synergia

Cele określone w LSR są zbieżne z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, od krajowego do regionalnego. Dokumenty te są powiązane wspólnymi kierunkami, celami i przedsięwzięciami. LSR uzupełnia realizację strategii wyższego szczebla i przyczynia się do rozwoju obszaru LGD i regionu jako całości.

Poszczególne cele LSR oraz przedsięwzięcia zaplanowane w ramach jej realizacji są spójne, wzajemnie powiązane i komplementarne. Tworzą logiczne wzajemne powiązania, wpływają na siebie i tworzą efekt synergii. LSR zawiera działania, które w najbliższych latach przyczynią się do rozwoju obszaru „Sierpeckiego Partnerstwa”. Wobec powyższego jest ona spójna, zarówno z dokumentami strategicznymi dotyczącymi obszaru objętego Strategią, jak również z dokumentami programowymi przygotowanymi na okres 2023-2027.

V.1 Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi

LSR 2023-2027	C.1 Poprawa jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności
	P.1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności P.1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji P.1.3. Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village)
	C.2 Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń
	P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług P.2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	
CS 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	
CS 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	
Uzasadnienie: W ramach LSR zaplanowano przedsięwzięcia, które pozytywnie wpłyną na rozwój i wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego m.in. poprzez rozwój niekomercyjnej publicznej małej infrastruktury kulturalnej, rekreacyjnej, turystycznej i sportowej dostępnej dla osób w różnych grupach wiekowych wraz ze zniwelowaniem barier architektonicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami (P.1.1) czy opracowanie koncepcji Smart Village, która poprzez swój oddolny charakter i współpracę partnerów różnych sektorów niejako „wymusi” współpracę przedstawicieli różnych sektorów, w tym wzajemną naukę i zdobywanie wiedzy w tym zakresie (P.1.3). Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego niewątpliwie nastąpi, również w wyniku realizacji działań mających na celu podniesienie wiedzy i umiejętności w zakresie ekologii i ochrony środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego (P.1.2) w dalszej kolejności mogą powstać organizacje lub zrzeszenia aktywnie działające w zakresie ochrony środowiska naturalnego. LSR zakłada, również realizację działań takich jak m.in. warsztaty budujące kompetencje cyfrowe osób w wieku średnim i starszych, warsztaty animacyjne i festiwale dla młodych ludzi (P.1.2) oraz działania edukacyjne mające na celu wzrost świadomości lokalnej społeczności w zakresie zrozumienia problemów związanych z niepełnosprawnością (P.1.2), które niewątpliwie przyczynią do wzmocnienia kapitału społecznego na obszarze. W ramach LSR zaplanowano do realizacji również przedsięwzięcie w obszarze usług dla ludności (P.2.1). W wyniku jego realizacji powstaną nowe podmioty gospodarcze generujące nowe miejsca pracy zwiększając jednocześnie szanse na znalezienie zatrudnienia w miejscu zamieszkania, bez konieczności migracji do Warszawy. Dodatkowo premiowane będą usługi dla osób w niekorzystnej sytuacji.	
PS dla WPR na lata 2023-2027	
CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskich	
CS 8.P 11. Stymulowanie rozwoju lokalnego przez innowacje, cyfryzację i wykorzystanie potencjału endogenicznego	
CS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społeczność	
CS 8.P 13. Rozwój wiedzy/umiejętności: cyfryzacja, oszczędność zasobów, przedsiębiorczość, środowisko, klimat	
CS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej	
CS 8.P 7. Poprawa dostępu do usług komercyjnych	
CS 8.P 8. Rozwój form współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym, społecznym	

CS 8.P 9.Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów

Uzasadnienie: Realizacja LSR jest przede wszystkim ukierunkowana na realizację przedsięwzięć PS dla WPR 2023-2027 z uwagi na fakt iż, interwencja LEADER jest jego integralną częścią. Realizacja LSR w sposób komplementarny pozytywnie wpłynie na osiągnięcie celów PS dla WPR na lata 2023-2027 poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu m.in. budowy małej infrastruktury społecznej, rekreacyjnej zwiększającej ofertę usług czasu wolnego oraz możliwości włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji (P.1.1.); opracowanie koncepcji Smart Village, której fundamentalnym założeniem jest innowacyjność tj. wykorzystanie nowoczesnych technologii na rzecz poprawy jakości życia lokalnych społeczności w oparciu o endogeniczne zasoby regionu, (P.1.3.); wspierania rozwoju przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy w zakresie usług dla ludności (P.2.1.) ułatwiających jednocześnie dostęp do usług komercyjnych oraz dywersyfikacji źródeł dochodu(P.2.2); wpieranie realizacji projektów partnerskich szczególnie w zakresie przedsiębiorczości i ułatwianie nawiązywania kontaktów pomiędzy potencjalnymi partnerami (LSR) (P.2.2); realizację szerokiego wachlarza działań animacyjnych, warsztatowych, szkoleniowych, integracyjnych z zakresu włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji, podniesienia świadomości mieszkańców w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego (P.1.2.)

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

1.2. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy

6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich 6.3. Wspieranie dywersyfikacji działalności gospodarczej oraz tworzenie pozarolniczych miejsc pracy

10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska

10.7. Kształtowanie świadomości ekologicznej

15.Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego 15.4. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw prospołecznych

16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych 16.3. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców

17.Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców

17.1. Aktywizacja zawodowa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, z niepełnosprawnościami, absolwentów i osób w wieku 50+

17.4. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia

19.Włączenie i integracja społeczna

19.1. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej

19.2. Wspomaganie włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu

Uzasadnienie: LSR realizując przedsięwzięcia w skali mikro jednocześnie tworzy spójne i logiczne związki dla przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w skali makro- na poziomie województwa mazowieckiego.

Cele LSR i strategii województwa są spójne i wzajemnie się przenikają w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i wsparcia tworzenia nowych miejsc pracy aktywizując jednocześnie gospodarczo obszary wiejskie objęte LSR (P.2.1) także poprzez budowę koncepcji Smart Village (P.1.3), w zakresie zachowania walorów przyrodniczych środowiska poprzez kształtowanie właściwych postaw (P.1.3) czy włączenie i integrację społeczną poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty usług czasu wolnego poprzez m. in. budowę infrastruktury rekreacyjnej (P.1.1) czy podejmowanie szerokiego wachlarza działań animacyjnych i integracyjnych (P.1.2).

Strategia Rozwoju Powiatu Sierpeckiego na lata 2021 -2027

Cel. Kreowanie takiej polityki gospodarczej i społecznej, aby Powiat Sierpecki był przyjazny dla mieszkańców, inwestorów i turystów, a także był powiatem dbającym o środowisko naturalne i tradycje kulturowe oraz realizował n/w cele strategiczne:

CS. 1. Rozwój gospodarczy i infrastrukturalny przy zachowaniu ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego, z uwzględnieniem potencjału powiatu sierpeckiego, budżetu Powiatu i środków zewnętrznych.

CS. 2. Poprawa stanu środowiska naturalnego i warunków rozwoju.

CS. 3. Promocja zachowań i postaw prozdrowotnych, profilaktyka i ochrona zdrowia oraz rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, włączenie społeczne.

CS 4. Rozwój edukacji i kierunków kształcenia zawodowego dostosowanych do bieżących i przyszłych potrzeb lokalnego rynku pracy.

Uzasadnienie: LSR przewiduje do realizacji przedsięwzięcia, które są komplementarne z celami Strategii

Powiatu Sierpeckiego w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację, gdzie strategia powiatu szeroko porusza temat, w tym odnosi się do rozwoju m.in. infrastruktury turystycznej, społecznej, edukacyjnej przy jednoczesnym wdrożeniu usług, które będą wykorzystywać tę infrastrukturę i będą realizować usługi na rzecz osób wymagających wsparcia. Duży nacisk strategia powiatu kładzie na rozwój terenów wiejskich w tym przedsiębiorczości na tym terenie, a także rozwój społeczności terenów wiejskich w obszarach społecznych (zgodnie z C.1. LSR) a także zawodowych (zgodnie z C. 2 LSR). Istotnym obszarem działania powiatu zgodnie z jego strategią jest rozwój turystyki na terenie powiatu, co jest spójne z P.2.2. LSR, co tworzy przestrzeń do realizacji działań opartych na budowie m.in. infrastruktury ruchu kołowego, czy też infrastruktury turystyki weekendowej, m.in. agroturystyki, czy też obiektów turystycznych uatrakcyjniających obszar LSR spójny z terenami powiatu.

Strategie Rozwoju Gmin:

Gminy Gozdowo 2014-2020 – w trakcie aktualizacji, Mochowo, Zawidz, Rościszewo, Sierpc, Szcutowo oraz Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Sierpc

Mając na względzie zbliżony zakres celów strategicznych strategii gmin członkowskich w niniejszej części LSR wykazano cele dokumentów gminnych, które są wspólne dla niemalże dla wszystkich jednostek

Cele: Wsparcie dla tworzenia miejsc pracy; Ochrona i podnoszenie jakości walorów przyrodniczych i rolniczych obszaru gminy; Budowa społeczeństwa obywatelskiego, aktywizacja społeczności lokalnych oraz aktywne rozwiązywanie problemów społecznych; Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej, która pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców;

Uzasadnienie: Lokalna Strategia Rozwoju z uwagi na fakt, iż powstała przy udziale społeczności lokalnych gmin członkowskich reprezentujących zarówno grupę interesu sektora publicznego, gospodarczego i społecznego jak również ludzi młodych, seniorów oraz osoby w niekorzystnej sytuacji doskonale wpisuje się w ww. cele oraz stanowi komplementarność działań planowanych do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego.

LSR podobnie jak dokumenty strategiczne gminy wskazuje jako główne obszary działania rozwój infrastruktury publicznej i oferty usług publicznych (P.1.1.) na rzecz jej społeczności, w szczególności z ukierunkowaniem na osoby w niekorzystnej sytuacji lub znajdujące się w społecznych grupach w niekorzystnej sytuacji (P.1.2). Gminy zgodnie z dokumentami strategicznymi wychodzą naprzeciw potrzebie przemian rolnictwa na bardziej efektywne, oparte na wdrażaniu inteligentnych rozwiązań i usprawnień, co jest spójne z kierunkami działania LSR ukierunkowanymi na koncepcji Smart Village (P.1.3). Zgodnie z założeniami strategii Gminy tworzą przyjazną przestrzeń do rozwoju oferty pozarolniczej dla inwestorów jak i dla lokalnych producentów (P.2.1 i P.2.2).

V.2 Komplementarność i synergia przedsięwzięć

Wszystkie przedsięwzięcia zaplanowane w LSR będą współdziałać na rzecz zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb i wykorzystania istniejących potencjałów, takich jak poprawa jakości życia na obszarach objętych LSR, zwiększenie dostępu mieszkańców do usług oraz zmniejszenie wykluczenia społecznego młodzieży, osób starszych i grup osób w niekorzystnej sytuacji. Dodatkowo przedsięwzięcia odgrywają również rolę wspierającą - niekomercyjne i ogólnodostępne obszary infrastruktury publicznej uzupełniane są komercyjną ofertą przedsiębiorców (nowych i rozwijających się).

Przedsięwzięcie P.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności jest komplementarne w zakresie realizacji przedsięwzięcia P.1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji i z uwagi na fakt, iż niekomercyjna infrastruktura publiczna obejmująca także obiekty rekreacyjne, sportowe i turystyczne z racji swojego przeznaczenia jest idealną bazą do podejmowania działań animacyjnych i integracyjnych. Tym samym wzajemnie przyczyniają się do osiągnięcia celu LSR.

Przedsięwzięcie P.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności jest komplementarne w zakresie realizacji przedsięwzięcia P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług oraz P.2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie, ponieważ zarówno infrastruktura publiczna jak i infrastruktura np. komercyjna turystyczna są realizowane na tym samym terenie i realizują wspólny cel tj. zwiększenie dostępu do usług oraz oferty spędzania wolnego czasu. Tym samym wzajemnie przyczyniają się do osiągnięcia obydwu celów zaplanowanych w LSR.

Przedsięwzięcie P.1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji jest komplementarne w zakresie realizacji przedsięwzięcia P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług oraz P.2.2 Innowacyjna oferta gospodarki

doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie, ponieważ działalności gospodarcze wspierane w ramach komercyjnych usług będą służyły zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej ukierunkowanych na zagospodarowanie czasu wolnego, umożliwią różne dobra i usługi, które uatrakcyjnają i urozmaicają jego spędzanie, a tym samym przyczynią się do aktywizacji mieszkańców.

Przedsięwzięcie P.1.3 Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village) jest komplementarne z przedsięwzięciem P.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności, P.1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji, a także P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług oraz P.2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie, ponieważ wszystkie te zakresy mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców w tym poprzez z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, dbania o środowisko naturalne, rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego, dostęp do e-usług i wykorzystywane nowoczesnych technologii, co z jednej strony może być wspierane przez działania niekomercyjne jak i w ramach rozwijania przedsiębiorczości na obszarze.

Realizowane przedsięwzięcia będą się charakteryzować nie tylko komplementarnością, ale również synergią. W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów:

- P.1.1 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 4, 6, 8b;
- P.1.2 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7, 8a;
- P.2.1 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 1a, 1b;
- P.2.2 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027- 1a, 2a.

Różne sektory zostały zintegrowane w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć: już na etapie przygotowania LSR przewidziano udział wszystkich grup społecznych z obszaru LGD. Uczestniczyli oni w spotkaniach w celu omówienia wspólnych założeń do nowej strategii. Wydarzenia te dodatkowo wzmocniły powiązania międzysektorowe w LGD. Podczas spotkań omawiano potrzeby i zagrożenia lokalnych społeczności. Na etapie przygotowania Strategii założono, że LGD będzie skutecznie działać na rzecz budowania partnerstw ze społecznością lokalną, a tym samym międzysektorowych. W ramach wdrażania LSR w całym regionie LGD odbędą się spotkania, konsultacje i działania promocyjne. Wzmocni to powiązania, pokaże sukcesy, wyzwania i rozwiązywanie problemów, a wydarzenia te stworzą platformę współpracy między mieszkańcami i organizacjami. Wdrażanie LSR jest realizowane z myślą o wdrożeniu zintegrowanego podejścia do wszystkich planowanych działań i istniejących zasobów na całym obszarze działania.

Zintegrowane podejście przejawia się m.in. w partycypacyjnym podejściu do tworzenia LSR, co pozwoliło na zachowanie strategicznej spójności i zarazem obszaru z przyjętymi w nim celami. Stosowanie zintegrowanego podejścia zapewnia szeroką współpracę pomiędzy różnymi podmiotami z różnych sektorów, co trwale przekłada się na efekty podejmowanych działań.

V.3 Wartość dodana podejścia LEADER

Wartość dodana podejścia LEADER wiąże się głównie ze wzmocnieniem lokalnego zaangażowania w realizację LSR poprzez:

- Realizację projektów dokładnie dopasowanych do miejscowych potrzeb - szczególnie ważną i cenną zasadą jest oddolność działań. Ma ona wymiar zarówno praktyczny – pozwala na realizowanie zadań dostosowanych do potrzeb lokalnych, jak i społeczny – podnosi samoocenę małych społeczności, które mogą mieć wpływ na własne życie i otoczenie, a przez to podnosi się poczucie ich własnej wartości.
- Zwiększenie kapitału społecznego (partnerstwo) - LGD kładzie duży nacisk na kapitał społeczny. Jest on rozumiany przede wszystkim przez umiejętności społeczne, tj. zdolność do budowania i utrzymywania kontaktów oraz funkcjonowania w mniej lub bardziej formalnych relacjach. Takie zdolności umożliwiają ludziom współpracę z innymi opierając się na wspólnych wartościach, zaufaniu i zaangażowaniu. Metoda LEADER pozytywnie wpływa na rozwój kapitału społecznego na obszarach wiejskich. Mechanizmy stosowane w ramach LEADER/RLKS stwarzają warunki do powstawania nowych organizacji czy też formalizowanie i profesjonalizację organizacji już istniejących. Wsparcie finansowe umożliwia LGD podejmowanie wspólnych inicjatyw, odkrywanie i wyzwalanie lokalnego potencjału, współpracę z zaangażowanymi/ zainteresowanymi stronami, realizację projektów odpowiadających na bezpośrednie potrzeby ludzi, które pociągają za sobą większe zaangażowanie społeczności lokalnej i są ogromną wartością dodaną.
- Możliwość wsparcia mniejszych organizacji pozarządowych - możliwość dowartościowania i wspierania przez LGD mniejszych organizacji obecnych na polskiej wsi, np. koła gospodyń wiejskich, lokalnych sołeckich stowarzyszeń czy pasjonatów różnych dziedzin sportowych, przyczynia się do ich częściowego renesansu. Organizacje pozarządowe tworzą trzon sektora społecznego. W ostatnich latach nastąpił wzrost ich aktywności.

Organizacje te napotykają w swoich działaniach jednak na szereg problemów. Należą do nich niski potencjał finansowy, ale też brak umiejętności, wiedzy i doświadczenia.

Uzasadnienie doborów zakresów wsparcia

Doboru zakresów wsparcia dokonano podczas partycypacyjnych metod opracowania LSR. Podczas przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych w każdej gminie członkowskiej, warsztatów dialogu społecznego także z osobami młodymi i seniorami omawiano planowane zakresy wsparcia w ramach RLKS. Zarówno w trakcie spotkań jak i za pomocą drogi elektronicznej mieszkańcy obszaru LGD „Sierpeckie Partnerstwo” dzielili się swoimi pomysłami dotyczącymi wdrażania LSR za pomocą kart pomysłu oraz ankiet. Na podstawie zebranych informacji dobrano odpowiednie zakresy wsparcia w ramach LSR. Wnioski ze spotkań konsultacyjnych pozwoliły na sformułowanie brzmienia celów wraz z przedsięwzięciami planowanymi do realizacji w ramach przyszłych konkursów. Ponadto sformułowano przedsięwzięcia w odniesieniu do niwelowania problemów społecznych, z którymi boryka się obszar LGD, a mianowicie potrzebą wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji. Grupy te w sposób szczególny wpisują się w społeczność lokalną tworzącą „LGD Sierpeckie Partnerstwo”.

Uzasadnienie wyboru dostępnych źródeł finansowania

Lokalna Strategia Rozwoju, z uwagi na zakres celów i przedsięwzięć planowanych do realizacji będzie finansowana wyłącznie z budżetu PS dla WPR 2023-2027. Jednak dopuszcza się możliwość finansowania przedsięwzięcia 1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji w ramach działań FEM 2021-2027, które to zostały opisane w rozdziale IX niniejszej LSR.

Uzasadnienie przyjętego sposobu wdrażania

Przyjęto sposób wdrażania LSR poprzez stosowanie harmonizacji zakresów tematycznych następujących po sobie naborów wniosków. Planuje się, np. w pierwszej kolejności realizację projektów dotyczących doinwestowania infrastruktury publicznej, której stan uniemożliwia jej wykorzystanie na cele społeczne, a następnie wyposażenie tychże obiektów i przestrzeni, miejsc aktywności lokalnej w sprzęt do prowadzenia działalności ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej, co pozwoli na rozwój lokalnej społeczności. Należy zwrócić uwagę, iż w strategii nastąpi kontynuacja działań rozpoczętych w perspektywie 2014-2020.

Uzasadnienie doboru dostępnych metod wdrażania

Przedsięwzięcia w ramach LSR będą realizowane za pomocą wszystkich dostępnych metod w ramach interwencji LEADER tj. konkursów, projektów grantowych, operacji własnych oraz za pomocą nowej metody jaką są granty na opracowanie koncepcji Smart Village.

Decyzja o realizacji **projektów grantowych** opiera się na naszych wcześniejszych sukcesach i doświadczeniach w wykorzystywaniu takiego narzędzia do zwiększania aktywności wśród lokalnych społeczności. Nasze dotychczasowe osiągnięcia w tej dziedzinie stanowią mocne uzasadnienie dla kontynuowania i rozwijania projektów grantowych.

Motywacja do realizacji **operacji własnych** wynika z naszej zdolności do podejmowania trudnych tematów i działań, które bezpośrednio wynikają z potrzeb wdrażania Strategii, a nie są podejmowane przez inne instytucje lub organizacje. Istnieje społeczne oczekiwanie wyłonienia na obszarze lokalnych liderów. Zostało ono ujawnione w konsultacjach społecznych podczas opracowywania dokumentu LSR. Dlatego chcemy wykorzystać tę możliwość, aby spełnić oczekiwania i skoncentrować się na kluczowych obszarach działania, które są istotne dla naszej społeczności.

Konkursy, gdyż sprawdzonym przez nas już narzędziem do pobudzania przede wszystkim rozwoju przedsiębiorczości, ale też wspierającym zadania własne gmin, które dzięki naszemu wsparciu realizują mniejsze, ale jak ważne inwestycje w małą infrastrukturę tak bardzo oczekiwaną przez mieszkańców (również wynik konsultacji społecznych).

Taki dobór metod jest uzasadniony doświadczeniami LGD „Sierpeckie Partnerstwo” w poprzednich okresach programowania, potrzebami zgłaszanymi przez lokalną społeczność oraz dostępnymi formami wsparcia w ramach PS dla WPR 2023-2027.

Uzasadnienie sposobu wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów

Zastosowanie podejścia LEADER ma bardzo istotny wpływ na rozwój potencjału lokalnej społeczności. Sam proces opracowywania LSR zaktywizował mieszkańców, którzy mocno uczestniczyli w spotkaniach konsultacyjnych. Na tym etapie starano się ich przekonać, że wspólnie mogą przyczynić się do rozwiązania problemów w środowisku lokalnym poprzez aktywne uczestniczenie w realizacji LSR.

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” będzie dbało o to, aby wdrażanie LSR było prowadzone w jak najszerszym zakresie przy udziale partnerów i lokalnej społeczności. Zapewni to zasada pełnej jawności działania LGD, dotycząca polityki informacyjnej, mająca za zadanie rozpowszechnianie informacji o Stowarzyszeniu i jego działalności. W tym celu zamierza się wykorzystywać różnorodne środki i metody komunikacji społecznej, które wzajemnie się uzupełniają tj. organizować spotkania z mieszkańcami, udostępniać informacje na stornach internetowych i tablicach ogłoszeń w urzędach gmin, publikować ogłoszenia, w tym informacje, także na portalach społecznościowych.

Jakakolwiek zmiana głównych założeń LSR będzie realizowana również przy szerokim udziale społeczności lokalnej co zostało opisane w rozdziale III niniejszej Strategii.

Korzystając z doświadczeń poprzedniego okresu programowania, w tej perspektywie zamierza się również organizować szereg działań animujących i edukacyjnych w ramach realizacji Planu Komunikacji. Cieszyły się one dużą aktywnością mieszkańców. Ponadto przedstawiciele LGD byli wielokrotnie proszeni o udział w odbywających się na obszarze wydarzeniach, poprzez wystawienie stoiska promocyjnego, aby mieszkańcy danego terenu mogli dowiedzieć się więcej o działalności stowarzyszenia lub uczestniczyć w realizacji działań przez nie organizowanych.

Rozdział VI Cele i wskaźniki

Zaprezentowane poniżej cele oraz przedsięwzięcia są efektem pracy interesariuszy i zostały sporządzone w toku konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze gmin tworzących LGD „Sierpeckie Partnerstwo”. Zaproponowana przez zespół roboczy ds. opracowania LSR partycypacyjna metoda tworzenia strategii sprawia, iż dokument jest realnym odzwierciedleniem potrzeb i oczekiwań lokalnych społeczności. Organizacja spotkań, warsztatów dialogu społecznego, ankietyzacja ułatwiły prace analityczne i sformułowanie najważniejszych potrzeb i problemów obszaru, co z kolei umożliwiło wykreowanie pożądanych kierunków rozwojowych LSR, będącymi odpowiedzią na obecne wyzwania.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej można stwierdzić, że są to obszary spójne, zdominowane przez sektor rolniczy o dużym potencjale turystycznym oraz przyrodniczym i krajobrazowym, ale o dość znacznych dysproporcjach w rozwoju społecznym i gospodarczym. Obszarami problemowymi, obszaru LSR są: starzenie się społeczeństwa i depopulacji; wykluczenie i marginalizacja grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji; wymagająca dalszych inwestycji infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i sportowa m.in. szlaki piesze, rowerowe, ścieżki edukacyjne, miejsca odpoczynku, baza noclegowa, gastronomiczna; znaczne dysproporcje w rozwoju gmin tworzących LGD pomiędzy gminami zagrożonymi trwałą marginalizacją Gozdowo, Rościszewo, Szczutowo i Zawidz, a coraz prężniej rozwijającym się miastem Sierpc, stanowiącym centrum społeczno-gospodarcze obszaru objętego działalnością Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo”; wymagająca poprawy jakości usług edukacyjnych i kulturalnych; potrzeba zwiększenia wydarzeń o charakterze aktywizującym i integrującym;

Powyższe problemy były podstawą dla formułowania celów i przedsięwzięć LSR i stanowią załącznik do LSR - Formularz 1. Cele i przedsięwzięcia.

Na podstawie zidentyfikowanych kwestii problemowych, po weryfikacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, zostały wyznaczone dwa cele, w ramach których zaproponowano 5 przedsięwzięć. Ich założeniem jest równomierny rozwój obszaru LSR, wyrównywanie szans i wskazywanie dalszych kierunków do rozwoju.

Założone cele są spójne i ukierunkowane na zaspokojenie potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności. Cele i przedsięwzięcia są zgodne i wpisują się w cele PS dla WPR na lata 2023-2027.

Realizacja powyższych założeń bezpośrednio przyczyni się do rozwoju obszaru LSR w zakresach oczekiwanych przez społeczność lokalną. Przy jej udziale określono powyższe przedsięwzięcia, które są nie tylko spójne z założonymi celami, ale również komplementarne względem siebie. Zostały one sformułowane w taki sposób, aby bezpośrednio pozwalały na użycie miarodajnych i efektywnych wskaźników produktu, które bezpośrednio realizują założone cele. Pobudzają również mieszkańców do aktywnego udziału we wdrażaniu LSR oraz jasno precyzują, w jakich zakresach pomocy, potencjalni beneficjenci będą mogli realizować swoje pomysły.

Cel 1. Poprawa jakości życia na obszarze LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności

Zwłaszcza teraz po okresie pandemii, wymuszonej bierności społecznej, braku mobilności ważne jest, aby przełamywać wytworzone bariery związane z wykluczeniem, kwestiami włączenia społecznego i aktywizacji lokalnej społeczności. Dlatego tak ważne jest promowanie i uczenie od najmłodszych lat młodego pokolenia, że społeczne zaangażowanie jest wartością. Kluczem do sukcesu w rozwoju gmin tworzących LGD jest zrównoważony rozwój w ramach, którego odbywa się równoczesne wsparcie społeczne i inwestycyjne. W ramach zdefiniowanego celu LSR przewiduje realizację bardzo zróżnicowanych przedsięwzięć dotyczących małej infrastruktury publicznej, dzięki czemu poprawi się jakość życia mieszkańców. Planuje się także organizację wydarzeń sprzyjających wzrostowi atrakcyjności obszaru LSR i integracji mieszkańców LSR, działania dedykowane lokalnej społeczności, włączenie społeczne, przeciwdziałanie wykluczeniu, w tym integracja społeczna, kształtowanie postaw obywatelskich, ekologicznych. Wartością dodaną będzie podjęcie działań zmierzających do zaangażowania mieszkańców w przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi tzw. Smart Village. Szczególną rolą i opieką zostaną otoczone osoby starsze, młode oraz z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji tj.: osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, kobiety, rolnicy z małych gospodarstw lub osoby poszukujące zatrudnienia.

Działania inwestycyjne przez samorządy będą dopełnione operacjami zarezerwowanymi dla osób planujących podejmowanie działalności gospodarczej oraz podmiotów nastawionych na rozwój.

Wskaźnik rezultatu:

R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi;

R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR;

R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego;

R.1 Poprawa realizacji celów dzięki wiedzy i innowacjom: liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami.

Do osiągnięcia celu 1 przyczyni się realizacja 3 przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności

Przedsięwzięcie 1.2. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji;

Przedsięwzięcie 1.3. Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village)

Przedsięwzięcie 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z poprawą dostępu do małej infrastruktury publicznej. Założeniem jest podniesienie atrakcyjności gmin dla mieszkańców oraz turystów. Budowa nowych obiektów, modernizacja już istniejących, o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, kulturalnym będzie miała pozytywny wpływ na rozwój obszaru LSR. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich jest bezpośrednio związana z takimi wyzwaniami jak: poprawa dostępu do infrastruktury publicznej poprzez budowę, rozbudowę, modernizację, doposażenie czy dostosowanie do zmian klimatycznych, w tym efektywne gospodarowanie zasobami. Wsparcie lokalnej społeczności będzie dotyczyć różnych obszarów, w tym sportu, rekreacji. Efektem podejmowanych przedsięwzięć będzie wprowadzenie lub przywrócenie na obszarach wiejskich funkcji społecznych i edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych. Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe poprzez realizację inwestycji obejmujących zwiększenie dostępności do małej infrastruktury publicznej (np. turystycznej, rekreacyjnej, sportowej czy kulturalnej).

Do przykładowych projektów można zaliczyć: place zabaw, siłownie plenerowe, altany ogólnodostępne - miejsca spotkań i rekreacji, przebudowa, modernizacja świetlic wiejskich, przebudowa, modernizacja boisk sportowych, ciągi pieszo-rowerowe, wiaty przystankowe, boiska do piłki plażowej, nożnej, siatkowej, koszykówki. Ponadto planowane są operacje związane z zakupem niezbędnego wyposażenia, które będzie pozwalać na realizację projektów pozwalających mieszkańcom rozwijać pasje, np. sprzęt, instrumenty muzyczne, stroje, sceny, ławy, stoły, sprzęt nagłaśniający, komputery do świetlic, doposażenie kół gospodyń wiejskich w niezbędny sprzęt w celu organizacji warsztatów tematycznych, skansenów, kącików pamięci.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów i grantów. Będą to operacje infrastrukturalne lub nieprodukcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych. Grupy docelowe: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia), ludzie młodzi (do 25 roku życia), turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba utworzonych/dostosowanych/doposażonych/obiektów ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym turystycznej/rekreacyjnej/sportowej/kulturalnej lub innej publicznej.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba doposażonych podmiotów objętych wsparciem w tym świadczących usługi na rzecz seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie 1.2. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji

Planowane przedsięwzięcie ma się przyczynić do wzrostu świadomości mieszkańców w wymiarze społecznym i obywatelskim oraz ograniczenie wykluczeń. Szczególna uwaga zostanie zwrócona na aktywizację i edukację seniorów oraz ludzi młodych. Kluczowe będzie, również włączenie osób w niekorzystnej sytuacji. Ważnym założeniem jest podejmowanie działań aktywizacyjnych, integracyjnych wśród mieszkańców poprzez ich aktywny udział w organizowanych wydarzeniach edukacyjno-aktywizujących. Planowane działania mają się przyczynić do wzrostu świadomości w zakresie podnoszenia kwalifikacji, kompetencji, rozwoju zawodowego, mieszkańców. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie warunków i przestrzeni do zaangażowania i partycypacji lokalnej społeczności w życiu swoich „małych ojczyzn”. Planuje się realizację projektów obejmujących różnego rodzaju projekty miękkie: spotkania aktywizujące, eventy, warsztaty z pisania wniosków, warsztaty z zakresu ekologii, warsztaty z przedsiębiorczości: podstawy prawa podatkowego i administracyjnego, księgowości, kadry, szkolenia, organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych itp., rajdy, pikniki ekologiczne/sportowe, wyjazdy studyjne, kursy językowe, cyberbezpieczeństwo, szkolenia z pierwszej pomocy, zajęcia promujące aktywność fizyczną: rajdy piesze/rowerowe, gry terenowe, turnieje sportowe, zdrowe odżywianie, warsztaty: fotograficzne, filmowe, z programowania/druk 3D, kursy językowe, nauka autoprezentacji, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu seniorów. Dodatkowo planowana jest operacja własna, dotycząca wyłonienie liderów życia społecznego, wyposażenia ich w narzędzie komunikacji (tablety) celem poprawy współpracy, wzajemnej wymiany informacji, podejmowania wspólnych inicjatyw dla dobra społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów i operacji własnych. Będą to tzw. projekty miękkie. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, LGD. Grupy docelowe: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia), ludzie młodzi (do 25 roku życia), turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba zrealizowanych wydarzeń.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba wydarzeń integrujących i animujących ludzi młodych oraz osoby w niekorzystnej sytuacji

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba wydarzeń w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji

Przedsięwzięcie 1.3 Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village)

Idea *Smart Village* ma się przyczynić do rozwoju obszarów wiejskich oraz wyrównywaniu dysproporcji w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi. Koncepcje tworzone w sposób oddolny przy zaangażowaniu mieszkańców danej miejscowości mają dać szansę na poprawę warunków życia mieszkańców. Szczególnym obszarem ma być przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu terenów wiejskich oraz problemom w zakresie ochrony środowiska i klimatu. Wprowadzenie przedsięwzięcia związanego z inteligentnymi wsiami jest odpowiedzią na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań na obszarze LSR. Koncepcje pozwolą wykorzystać lokalny potencjał, uporządkować potrzeby i oczekiwania mieszkańców w zakresie rozwoju miejscowości, sołectwa. Przygotowane opracowania mają nadać nowe kierunki rozwoju, usprawnić proces pozyskiwania grantów na działania twarde i miękkie. Kluczowym atutem przedsięwzięcia jest proces włączenia samych mieszkańców w przygotowanie koncepcji, a samo działanie ma wysoki czynnik innowacyjności na obszarze LSR.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w zakresie projektów grantowych. Będą to operacje nieinwestycyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, osoby fizyczne. Grupy docelowe: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia), ludzie młodzi (do 25 roku życia), turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: liczba podmiotów przygotowujących koncepcje Smart Village.

Dopelnieniem działań przewidzianych w ramach realizacji Celu 1 Poprawa jakości życia na obszarze LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności będzie realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości na obszarze LSR poprzez realizację Celu 2. Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń.

Cel 2. Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń

Głównym założeniem jest podniesienie konkurencyjności istniejących podmiotów gospodarczych oraz powstawanie nowych, z elementami zastosowania innowacji. Dzięki temu lokalny biznes ma zyskać lepszą konkurencyjność i pozycję rynkową. Poza tym promocja przedsiębiorczych postaw zwiększy zainteresowanie podmiotów z obszaru LSR zakładaniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, w tym związanych z turystyką, mając na uwadze atrakcyjną lokalizację gmin. Realizacja celu przyczyni się do ożywienia gospodarczego, generowania nowych miejsc pracy, zmniejszenia bezrobocia, podniesienia kompetencji mieszkańców w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej. Pomoc będzie skierowana na rozwój komercyjnych usług mających na celu poprawę jakości życia na obszarze. Dzięki temu powstaną nowe firmy z ofertą skierowaną bezpośrednio do mieszkańców, a istniejące podmioty będą miały szansę na dywersyfikację swojej działalności lub zwiększenie konkurencyjności świadczonych usług. Ważnym elementem rozwoju obszaru będzie wsparcie kierowane do małych gospodarstw rolnych poprzez tworzenie gospodarstw agroturystycznych.

Wskaźnik REZULTATU R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR

Wskaźnik REZULTATU R.39 Liczba przedsiębiorstw rolnych w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu WPR

Do osiągnięcia celu 2 przyczyni się realizacja 2 przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług

Przedsięwzięcie 2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie

Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług

Planowane wsparcie będzie przeznaczone na działania związane z pozarolniczą działalnością na obszarze LSR. W ramach przedsięwzięcia planowane jest tworzenie nowych oraz rozwój istniejących już podmiotów

gospodarczych świadczących komercyjne usługi. Istotną kwestią będzie tu tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy celem przeciwdziałania bezrobociu na obszarze LGD. Ponadto przedsięwzięcie to kierowane jest także na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą lokalni mieszkańcy zamierzający podjąć działalność gospodarczą bądź rozwinąć już prowadzoną. Grupa docelowa: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia), ludzie młodzi (do 25 roku życia), turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba osób w niekorzystnej sytuacji korzystających ze wsparcia

W

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa

Przedsięwzięcie 2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie

Założeniem planowanego przedsięwzięcia jest efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LSR dla rozwoju oferty spędzania czasu wolnego, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki rekreacyjnej i turystycznej, ukierunkowanej na rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej. Wsparciem będą objęte inwestycje dotyczące tworzenia lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych. W ramach wsparcia przewidziano także wdrożenie nowych rozwiązań, w tym innowacyjnych (innowacje produktowe, usługowe, procesowe, organizacyjne). Innowacyjnym kierunkiem rozwoju przedsiębiorczości będzie, również wspieranie operacji realizowanych w partnerstwie, tj. operacji realizowanych przez co najmniej 2 podmioty w obszarze LSR, które podejmują się realizacji wspólnego przedsięwzięcia).

Agroturystyka jest bezpośrednio powiązana z rozwojem turystyki przyjaznej środowisku, ze szczególnym nastawieniem na zaangażowanie walorów dziedzictwa kulturowego i różnorodności przyrodniczej. Dopełnieniem tej formuły będzie nowość na obszarze w postaci wdrażania gospodarki doświadczeń – celowe projektowanie w gospodarstwie rolnym wyjątkowości oraz oryginalności doznań i doświadczeń, jako niezależnej wartości, zmierzających do zaspokojenia ludzkich potrzeb oferowane przez rolnika w postaci niepowtarzalnych i autentycznych atrakcji, niedostępnych poza obszarami wiejskimi, które konsument uznaje za unikalne, osobiste, niezapomniane i trwałe, a jednocześnie angażujące go na poziomie emocjonalnym, fizycznym, intelektualnym, a nawet duchowym. Turyści chcą doświadczyć autentyczności – to w niej szukają głębokich, cennych i unikatowych doznań. Autentyzm doświadczenia turystycznego, unikalny, nieszablonowy i niemasowy charakter mogą zaoferować właśnie gospodarstwa agroturystyczne. Do tej pory w gospodarstwach agroturystycznych były świadczone jedynie noclegi. W ramach gospodarki doświadczeń oprócz nich oferowane będą mogły być np.: produkty lokalne, prace gospodarskie, realizacja hobby, aktywność fizyczna (np. jazda konna) jak i będą przybliżyć folklor, lokalne obrzędy, rękodzieło. Aktualnie stan infrastruktury gospodarstw agroturystycznych jest na pewno niewystarczający i należy dołożyć starań, aby możliwości pozyskania środków na rozwój gospodarki turystycznej w perspektywie finansowej na lata 2023 - 2027 były bardziej efektywne.

Ponadto w ramach przedsięwzięcia planowane jest tworzenie nowych oraz rozwój istniejących już podmiotów gospodarczych świadczących komercyjne usługi w zakresie oferty spędzania wolnego czasu. Będą to wszelkiego rodzaju działalności służące zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej ukierunkowane na realizowanie różnych zajęć z własnej chęci (np. dla odpoczynku, dla rozrywki, pogłębienia swojej wiedzy). Zagospodarowanie tego czasu umożliwią różne dobra i usługi oferowane na rynku, które uatrakcyjniają i urozmaicają jego spędzanie. Spośród nich można wymienić usługi w zakresie kultury, usługi związane z aktywną rekreacją, odnową biologiczną, turystyczne, gastronomiczne, rozrywkowe, medialne itp.

Przedsięwzięcie realizowane będzie w formie konkursów. Będą to operacje produkcyjne. Źródłem finansowania będzie EFRROW. Wnioskodawcami będą lokalni mieszkańcy zamierzający podjąć działalność gospodarczą lub wprowadzić usługi gospodarcze wyłączone z przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców oraz przedsiębiorcy. Grupy docelowe: osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, seniorzy (osoby powyżej 60 roku życia), ludzie młodzi (do 25 roku życia), turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji.

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych z gospodarką doświadczeń

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba operacji polegających na utworzeniu bądź rozwoju przedsiębiorstwa nakierowanego na ofertę spędzania czasu wolnego

Wskaźnik PRODUKTU: Liczba osób w niekorzystnej sytuacji korzystających ze wsparcia

Rozdział VII Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Wewnętrzna organizacja pracy LGD „Sierpeckie Partnerstwo” została szczegółowo opisana w Rozdziale I w częściach: I.3 Ogólny opis struktury LGD, I.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego, I.5 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym oraz I.6 Wykazanie dokumentów regulujących funkcjonowanie LGD.

W ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 LGD będzie wdrażała komponent Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju. Osiągnięcie zaplanowanych celów i wskaźników ich realizacji będzie możliwe poprzez realizację adekwatnych do lokalnych potrzeb różnorodnych metod realizacji operacji aktywizujących społeczność lokalną w ramach LSR, tj.:

- operacje konkursowe realizowane przez podmioty inne niż LGD, w tym operacje realizowane w partnerstwie. LGD „Sierpeckie Partnerstwo” rozważy możliwość włączenia do budżetu projektów partnerskich.
- projekty grantowe wdrażane przez LGD poprzez konkurencyjny wybór Grantobiorców realizujących pojedyncze zadania składające się na projekt grantowy,
- projekty grantowe realizowane przez LGD zgodnie z powyższymi zasadami, jednak ukierunkowane na przygotowanie innowacyjnych koncepcji inteligentnych wsi,

Mimo nie ujęcia w mechanizmach wsparcia projektów partnerskich nie stanowi to przeszkody, żeby od początku uruchomienia programu animować do współpracy poprzez stosowanie szeregu zachęt do realizacji projektów w partnerstwach przez co najmniej 2 podmioty z różnych obszarów. Poza prowadzeniem szkoleń, upowszechnieniem informacji o korzyściach płynących z tego rodzaju rozwiązań, zostanie stworzona baza partnerów oraz będą udostępnione przykłady umów partnerskich i projektów zrealizowanych w partnerstwie. Tym bardziej, iż potencjalni beneficjenci wskazywali, iż decyzje o realizacji projektów z partnerami podejmą po analizie odpowiedzialności partnerów zawartych w umowach o przyznaniu pomocy. Dotychczas realizacja tego typu projektów przypadała LGD, dlatego zmiana musi mieć czas na akceptację.

W LSR przewidziano również możliwość realizacji operacji własnych LGD, które zapewnią osiągnięcie danego celu/przedsięwzięcia LSR, jeśli nikt inny nie będzie chciał zrealizować projektu w tym zakresie. Będą one spełniać podstawowe warunki przyznania pomocy oraz zostaną zachowane przy ich wyborze zasady konkurencyjności względem operacji planowanych przez innych Wnioskodawców. Będą one składane w ramach naborów ogłaszanych przez LGD i podlegać pełnej procedurze wyboru i oceny przez Radę LGD (organ decyzyjny). Zostały przypisane do zakresów, które pozytywnie oddziałują na lokalną społeczność, realizując cele publiczne lub niekomercyjne.

W ramach jednego przedsięwzięcia możliwa będzie realizacja kilku zakresów np.

- P.1.1– Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 4, 6, 8b;
- P.1.2 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 7, 8a;
- P.2.1– Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027 – 1a, 1b;
- P.2.2 – Zakresy PS dla WPR na lata 2023-2027- 1a, 2a.

W LSR dopuszczono realizację wszystkich rodzajów operacji, tj.:

- **operacji produkcyjnych** – obejmujących inwestycje w środki trwałe lub aktywa niematerialne na rzecz przedsiębiorstw, które będą wykorzystywane do produkcji towarów lub świadczenia usług,
- **operacji nieprodukcyjnych** – obejmujących operacje niekomercyjne realizowane w celu innym niż uzyskanie zysku oraz nie wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej,
- **inwestycji w małą infrastrukturę** – obejmujących inwestycje infrastrukturalne, których koszty całkowite nie przekraczają 1 mln euro,

Wskutek identyfikacji wielu niekorzystnych zjawisk demograficznych na obszarach wiejskich przewidziano również wsparcie dla osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji (osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów, kobiet, rolników z małych gospodarstw lub osób poszukujących zatrudnienia).

Na etapie budowy LSR nie były dostępne szczegółowe Wytyczne w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Zarządzanie LSR oraz Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR. Udostępniane projekty wskazały na kierunki w zasadach oceny i wyboru projektów, jednak etap konsultacji nie zakończył się w trakcie zatwierdzania LSR. Utrudniło to przygotowanie rozwiązań i wymagało szeregu konsultacji z ekspertami zewnętrznymi oraz wymiany doświadczeń między różnymi grupami. To skłoniło do przygotowania rozwiązań wspólnych, uniwersalnych, które zapewnią wybór projektów zgodnych z obowiązującymi zasadami. Wybór mechanizmów wdrażania był realizowany indywidualnie przez każdą LGD, ale przebieg procesu oceny jest efektem współpracy i wymiany doświadczeń z innymi grupami.

VII.1. Zasady wyboru i oceny operacji

Wybór i ocena będą prowadzone na podstawie obowiązujących przepisów oraz zgodnie z Wytycznymi MRiRW. LGD będzie podawać do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej, uzgodniony z **Zarządem Województwa Mazowieckiego** (dalej ZWM), harmonogram naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok, nie później niż do końca danego roku. Ewentualne aktualizacje harmonogramu, uzgodnionego z ZWM, będą zamieszczane na stronie internetowej LGD, nie rzadziej niż na koniec każdego kwartału.

Wybór operacji będzie poprzedzać ogłoszenie naboru wniosków. LGD będzie podawać do publicznej wiadomości, co najmniej na swojej stronie internetowej ogłoszenie o naborze wniosków o wsparcie. Ogłoszenie będzie spełniać wymogi określone w ww. ustawie o RLKS. Kluczowym elementem ogłoszenia będzie Regulamin naboru wniosków o wsparcie. Będzie on uzgadniany z ZWM i będzie zawierał, co najmniej: zakresy wsparcia; limit środków; maksymalny poziom wsparcia; kwotę wsparcia; formę wsparcia; warunki udzielenia wsparcia; kryteria wyboru operacji; opis procedury udzielania wsparcia, w tym wskazanie i opis etapów oceny w LGD oraz w ZWM; termin składania wniosków; sposób i formę składania oraz informację o wymaganych załącznikach; zakres możliwych poprawek i uzupełnień oraz sposób, formę i termin ich złożenia; sposób wymiany korespondencji między wnioskodawcą a LGD i ZWM; czynności poprzedzające udzielenie wsparcia oraz termin ich dokonania; informację o miejscu udostępnienia LSR, formularza wniosku i wzoru umowy; a także informację o środkach zaskarżenia przysługujących wnioskodawcy oraz wskazanie podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia.

LGD będzie mogła zmienić regulamin naboru wniosków o wsparcie. Zmiana dotycząca zwiększenia limitu z ogłoszenia, uzgodniona z ZWM, będzie możliwa, jeśli nie wpłynie żaden wniosek o wsparcie i będzie wymagać wydłużeniem terminu składania wniosków. Zmiany Regulaminu wynikające z odrębnych przepisów lub ze zmiany warunków określonych w przepisach regulujących zasady wsparcia - będą dokonywane niezwłocznie ze wskazaniem terminu ich obowiązywania.

LGD będzie mogła po akceptacji ZWM unieważnić nabór wniosków o wsparcie, jeżeli: w terminie składania wniosków o wsparcie nie złożono wniosku o wsparcie lub wystąpiła istotna zmiana okoliczności powodująca, że wybór operacji nie leży w interesie publicznym, czego nie można było wcześniej przewidzieć, lub postępowanie jest obciążone niemożliwą do usunięcia wadą prawną. W przypadku unieważnienia naboru Wnioskodawcom nie będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu.

Wsparcie na Wdrażanie LSR będzie udzielane Wnioskodawcy, na jego wniosek, jeżeli będą spełnione warunki udzielenia tego wsparcia określone w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie, tj.:

- 1) na operację wybraną przez LGD, która jest stroną umowy ramowej;
- 2) do wysokości środków przewidzianych w umowie ramowej.

Wyboru operacji będzie dokonywać Rada LGD (organ decyzyjny). Do wyłącznej kompetencji Rady LGD będzie należał:

- a) wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 ww. rozporządzenia 2021/1060, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR, oraz
- b) ustalenie kwoty wsparcia.

Skład osobowy Rady, zasady powoływania członków Rady oraz sposób ich przyporządkowania do poszczególnych grup interesów zostały opisane w Rozdziale I w części 1.4 Skład organu decyzyjnego.

Podstawą dokonywanego wyboru i oceny operacji będzie ww. ustawa o RLKS. W zakresie dokonywanego przez LGD wyboru:

- a) zostanie zastosowana procedura zapewniająca bezstronność członków Rady (będzie prowadzony Rejestr interesów Członków Rady),
- b) zostaną zastosowane kryteria wyboru operacji, opracowane z wykorzystaniem szeregu partycypacyjnych metod i udziału wszystkich interesariuszy,
- a) zapewnimy zachowanie składu Rady zgodnego z wymaganiami określonymi w art. 31 ust. 2 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060,
- b) zapewnimy realizację wymogu, zgodnie z którym pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji, określonego w art. 33 ust. 3 lit. b ww. rozporządzenia 2021/1060.

Ww. wymogi zostaną zawarte w Regulaminie Rady oraz w procedurach wyboru oraz ustalenia kwoty wsparcia oraz procedurach.

LGD będzie dążyć do opracowania jednolitej dla województwa lub regionu procedury, wykorzystując doświadczenia z obecnego okresu programowania. Umożliwi to zachowanie odpowiedniego standardu oceny, a także przyspieszy proces oceny wniosków. Ma to znaczenie dla budowania wartości dodanej Podejścia LEADER poprzez współpracę, wymianę wiedzy i doświadczeń.

Wybór będzie dokonywany przez Radę LGD:

- 1) spośród operacji, które są objęte wnioskami o wsparcie złożonymi w terminie, miejscu oraz formie, o których mowa w ogłoszeniu o naborze wniosków o wsparcie oraz spełniają warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR,

2) przy zastosowaniu kryteriów wyboru operacji.

W zakresie oceny będzie również dokonanie ustalenia kwoty wsparcia.

Jeżeli w trakcie oceny konieczne będzie uzyskanie wyjaśnień lub dokumentów niezbędnych do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia LGD będzie miała możliwość wezwania Wnioskodawcę do złożenia tych wyjaśnień lub dokumentów. Wnioskodawca będzie zobowiązany przedstawiać dowody oraz składać wyjaśnienia niezbędne do oceny wniosku, wyboru operacji lub ustalenia kwoty wsparcia zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek. Ciężar udowodnienia faktu będzie spoczywać na podmiocie, który z tego faktu wywodzi skutki prawne.

Po dokonaniu oceny LGD przekazuje Wnioskodawcy informację o wyniku oceny spełnienia warunków udzielenia wsparcia lub wyniku wyboru wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację oraz wskazaniem ustalonej przez LGD kwoty wsparcia na wdrażanie LSR. W przypadku pozytywnego wyniku wyboru informuje dodatkowo, czy w dniu przekazania wniosków do ZWM operacja mieści się w limicie środków. Jeśli kwota wsparcia będzie niższej niż wnioskowana LGD zamieszcza dodatkowo uzasadnienie tej wysokości.

Na swojej stronie internetowej LGD będzie zamieszczać listę operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listę operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków.

Dokumentacja konkursowa będzie przekazywana do ZWM w terminie 60 dni od dnia następującego po ostatnim dniu terminu składania wniosków o wsparcie.

Wnioskodawcy będzie przysługiwać prawo wniesienia protestu zgodnie z zasadami wskazanymi w Ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943, z 2023 r. poz. 412) oraz Ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. 2022 poz. 1079).

Podobny sposób postępowania będzie dotyczyć procedur wyboru i oceny Grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów oraz zasady ustalenia kwoty grantu.

LGD będzie odpowiadać w szczególności za: realizację projektu grantowego zgodnie z założonym celem; przygotowanie i przekazanie ZWM do zatwierdzenia procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów; wybór grantobiorców na podstawie ww. kryteriów; zawieranie z grantobiorcami umów o powierzenie grantu; rozliczanie wydatków poniesionych przez grantobiorców; monitorowanie realizacji zadań przez grantobiorców; kontrolę realizacji zadań przez grantobiorców; odzyskiwanie grantów – w przypadku ich wykorzystania niezgodnie z celem projektu grantowego.

Grantobiorca będzie mógł złożyć dowołanie od wyniku oceny do Rady LGD.

Po dokonaniu wyboru i uzyskaniu pozytywnej oceny w ramach złożonego projektu grantowego, będą zawierane umowy o powierzenie grantu spełniającej wymogi wynikające z ustawy o RLKS.

VII.2. Kluczowe cele i założenia procedur i lokalnych kryteriów wyboru

W procedurach wyboru i oceny operacji / grantobiorców zostaną określone zasady gwarantujące prawidłowość i przejrzystość całego procesu. Poza sprawnością procedury istotna będzie, również jej transparentność i skuteczność. Procedury będą czytelne dla wszystkich zainteresowanych stron, biorących udział w procesie wyboru operacji, w szczególności dla Wnioskodawców. Każdy nabór będzie poprzedzony szkoleniem i możliwością skorzystania z doradztwa, żeby obowiązujące zasady były bardziej dostępne.

Wynik oceny i wyboru operacji / grantobiorcy będzie potwierdzany w formie Uchwały Rady podczas posiedzenia prowadzonego zgodnie z zasadami szczegółowo określonymi w Regulaminie Rady, który dodatkowo określi szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Rady związanych z oceną i wyborem operacji. Regulamin Rady jest zatwierdzany przez Walne Zebranie Członków.

Przygotowanie i aktualizacja procedur oceny i wyboru operacji / grantobiorców będą dokonywane przy zapewnieniu udziału w procesie opiniowania wszystkim interesariuszom. Dopuścimy możliwość zgłaszania na każdym etapie, nie tylko opiniowania, inicjatyw lub pomysłów.

Procedury będą jawne i powszechnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych. Zostaną udostępnione na stronie internetowej oraz w Biurze LGD. Każdorazowo będą udostępniane wraz z dokumentacją konkursową.

Ocena będzie dokonywana przez członków Rady w drodze głosowania większością głosów. Przy równej liczbie głosów będzie decydować głos Przewodniczącego Rady. Zapewni to zgodność oceny z przyjętą punktacją, w ramach, której nie będzie przewidziana oceny w przedziałach od - do, tylko została jednoznacznie określona liczba punktów za spełnienie danego kryterium, także w pełniejszym zakresie.

VII.3. Dodatkowe warunki kwalifikowalności

Będą każdorazowo zamieszczane w Regulaminie naboru wniosków o wsparcie i będą wynikać w szczególności z przyjętych kwot alokacji na dany nabór, liczby planowanych do osiągnięcia wskaźników, dodatkowych kryteriów dostępowych określonych w procedurach lub dodatkowych kryteriów wynikających z diagnozy potrzeb i potencjału obszaru LSR.

VII.4. Lokalne kryteria wyboru operacji

Lokalne kryteria będą przejrzyste i wynikające ze specyfiki i diagnozy obszaru LSR, Wytocznych MRiRW, a ich spełnienie bezpośrednio przyczyni się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w LSR. Zapewnimy dobór mierzalnych kryteriów. Dzięki temu można będzie obiektywnie zróżnicować ocenę, bez jakiegokolwiek dyskryminacji. Każdorazowo przy zmianie kryteriów będzie dokonywana weryfikacja w zakresie mierzalności oraz zgodności z diagnozą obszaru. Kryteria będą dotyczyć poszczególnych przedsięwzięć.

Kryteria będą zawężać możliwość uzyskania wsparcia i będą je kierunkować na operacje najpełniej odpowiadające potrzebom obszaru LSR i najlepiej pasujące do zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć.

Kryteria jakościowe będą zawierać szczegółowy opis podejścia do ich oceny, w tym wskazanie, jakie wymagania będą konieczne do spełnienia, żeby uzyskać określoną liczbę punktów. Będą zawierać opisy, niezbędne definicje oraz wskazanie w dokumentacji konkursowej miejsca, które będzie podstawą oceny lub wskazanie wymaganych dodatkowych załączników, które będą dokumentować spełnienie danego kryterium, na każdym określonym poziomie.

W przypadku kryteriów mierzalnych zostanie jednoznacznie wskazane, jakie wymogi będą konieczne do uzyskania danej liczby punktów.

Członkowie Rady dokonujący oceny według lokalnych kryteriów wyboru będą zobowiązani nie tylko podać przyznaną liczbę punktów, ale również w każdym przypadku pisemnie uzasadnić przyczynę takiej oceny.

Ostateczny kształt kryteriów zostanie ustalony w wyniku prac zespołu roboczego. Zatwierdzenie i aktualizacja lokalnych kryteriów to zadanie przypisane do Zarządu. Zmiana kryteriów odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

W zakresie kryteriów obowiązkowych w ramach PS dla WPR na lata 2023-2027 zostaną ujęte w szczególności kryteria zapewniające wybór operacji dedykowanych dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych, jako grupy w niekorzystnej sytuacji; innowacyjne na poziomie LSR oraz wykorzystujące lokalny potencjał (najlepiej endemiczny) tj. np. zasoby naturalne, w tym przyrodnicze, lokalizację, dziedzictwo lokalne, w tym kulinarne, popyt na szczególnego rodzaju usługi. Istotne będą również projekty zapewniające utworzenie deklarowanych nowych miejsc pracy oraz zatrudnianie na nich pracowników, jeżeli taką deklarację złożył wnioskodawca w celu uzyskania dodatkowych punktów za spełnienie kryteriów wyboru. Ponadto premiowana będzie realizacja projektu w mniejszych miejscowościach, realizowanych przez podmioty, które korzystały z doradztwa, brały udział w szkoleniach, mają doświadczenie w zakresie odpowiednim do zakresu projektu. Ważna będzie również promocja źródła wsparcia i komplementarność z innymi projektami. Szczegółowe zasady i przypisanie rodzaju kryteriów do poszczególnych przedsięwzięć nastąpi po dokonaniu wyboru LSR.

Dobór kryteriów został dokonany zgodnie z opisem procesu partycypacji przedstawionym w Rozdziale 3. LGD tworzy LSR wspólnie z mieszkańcami z obszaru w odpowiedzi na ich potrzeby, żeby wspierać zrównoważony rozwój. Wraz z pojawianiem się nowych czynników zewnętrznych może wystąpić potrzeba ich zmiany lub lepszego dostosowania. Przygotowanie i aktualizacja lokalnych kryteriów wyboru z wykorzystaniem partycypacyjnych metod zapewnia wszystkim interesariuszom realny wpływ na wybór operacji, które będą realizować LSR. Takie podejście zapewnia pełną inkluzywność.

Ww. zasady obowiązują również do procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

VII.5. Definicja innowacyjności

Przez lata programowania 2014-2020 zauważono, że beneficjenci są świadomi konieczności wprowadzania innowacji w celu ulepszenia oferty usług. Starają się również starać o środki finansowe poprzez promowanie innowacyjności swoich projektów. Obszar LSR, mimo swojej specyfiki, jest otwarty na nowatorskie rozwiązania. Dlatego istnieje potrzeba wprowadzenia systemu oceny stopniowej innowacyjności.

Po licznych analizach i dyskusjach, przyjęto definicję opartą na dokumentacji konkursowej, która najbardziej obiektywnie odzwierciedla specyfikę obszaru objętego LSR oraz umożliwia wybór projektów innowacyjnych, które mają istotny wpływ na dane przedsięwzięcie.

Innowacyjność – to zmiana mająca na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub

zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Definicja najlepiej odpowiada specyfice obszaru i rodzajom planowanych do wdrożenia przedsięwzięć.

Badanie innowacyjności będzie dotyczyło następujących przedsięwzięć:

- P.1.2 w których pojawiają się **innowacyjne społeczne** w zakresie włączenia społecznego seniorów, ludzi młodych lubi osób w niekorzystnej sytuacji.
- P.2.2 w których pojawią się **innowacyjne biznesowe** w zakresie usług komercyjnych.
- P.1.3 w którym pojawia się przygotowanie koncepcji smart villages.

Wdrożenia innowacji w ww. zakresach będzie obejmować:

- zwiększenie funkcjonalności, użyteczności produktów i usług, lub
- unowocześnienie przestarzałych systemów, lub
- udoskonalenie technologii, lub usprawnienie komunikacji międzyludzkiej, lub
- optymalizację czasu pracy, lub
- ochronę środowiska naturalnego.

Oczekiwany wpływ innowacji na rozwój obszaru LSR to:

1) innowacyjne biznesowe:

- wpływ na wzrost gospodarczy; zwiększanie wydajności, przy takich samych nakładach; wzrostu wydajności wpływa na wzrost dostępności, co powoduje, że lokalna gospodarka się rozwija.
- osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, najlepiej trwałej (strategicznej w obszarze produktu/usługi, sposobu obsługi klienta, konkurencyjnej ceny opartej na przewadze kosztowej, strategii jakości oferowanego produktu/usługi,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

2) innowacje społeczne

- zwiększenie zaangażowania społecznego w działania oraz twórcze podejście do przyjmowania nowych ról lub relacji w społeczeństwie,
- aktywizacja i integracja osób młodych, seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji,
- włączenie społeczne, cyfrowe i inne seniorów oraz osób z niekorzystnej sytuacji,
- wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Pozwoli to odróżnić zmiany, które nie będą innowacyjnością od innowacji, które będą powodować oczekiwaną zmianę.

Ocena innowacyjności będzie stopniowalna i zapewni możliwość uzyskania punktów:

- a) Maksymalna liczba punktów będzie dotyczyć **projektów kreatywnych** (powstających w wyniku autorskiego pomysłu, dotyczy nowych na obszarze LSR produktów, usług, procesów lub organizacji).
- b) Znacznie niższa liczba punktów będzie dotyczyć **projektów imitujących** (wzorowanych na wcześniej powstałych produktach, usługach, procesach lub organizacji, obejmują nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych).
- c) Braku możliwości przyznania punktów dla innowacji pozornych, które obejmują drobne zmiany oferujące rzekome nowości.

Opis metod wdrożenia zdefiniowanych innowacji i ich oczekiwanego wpływu na rozwój obszaru LSR:

- P.1.2 – projekty grantowe i operacje własne,
- P.2.2 w których pojawiają się konkursy (operacje klasyczne),
- P.1.3 w którym pojawia się projekt granatowy na przygotowanie koncepcji smart village.

Animowanie do wdrażania innowacji:

Wdrożenie innowacji w powyższych obszarach będzie możliwe dzięki zastosowaniu szeregu działań aktywizujących, do realizacji których zaproszeni zostaną doświadczeni partnerzy. Będziemy wykorzystywać następujące mechanizmy:

- animowanie poprzez promocję dobrych praktyk (równie w tworzonej bazie projektów na stronie internetowej LGD i w mediach społecznościowych), identyfikacja korzyści płynących z rozwiązań innowacyjnych zwłaszcza w sferze biznesowej i społecznej,
- animowanie, sieciowanie i wdrożenie skutecznych, mechanizmów wymiany doświadczeń i nawiązywania współpracy,
- doradztwo biura LGD.

VII.6. Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru

- 1) Z inicjatywą zmian w lokalnych kryteriach wyboru może wystąpić członek LGD, członek Rady LGD, członek Zarządu, członek Komisji lub mieszkaniec obszaru LSR.

- 2) Wniosek / propozycja zmiany lokalnych kryteriów wyboru zawiera nazwę wprowadzanego / aktualizowanego / likwidowanego kryterium oraz uzasadnienie zmiany. Wniosek o wprowadzenie / zmianę nowego kryterium powinien również uwzględniać propozycję minimalnej i maksymalnej liczby punktów przyznawanych za to kryterium lub wagę tego kryterium w odniesieniu do pozostałych.
- 3) Zmiana kryteriów może również nastąpić na wniosek ZWM lub innych organów kontrolnych.
- 4) Zgłaszanie wniosków i uwag od mieszkańców lub uprawnionych podmiotów w zakresie zmian lokalnych kryteriów wyboru będzie odbywać się w trybie ciągłym.
- 5) Modyfikacja kryteriów nie może prowadzić do usunięcia kryteriów obowiązkowych z punktu widzenia realizacji PS dla WPR na lata 2023-2027.
- 6) Weryfikacji zasadności otrzymanych propozycji będzie dokonywał Zarząd w okresie kwartalnym, chyba że zmiana zostanie zainicjowana wskutek rekomendowania ZWM lub ustaleń pokontrolnych. Zarząd będzie się posilkować pracą zespołów roboczych.
- 7) W przypadku uznania zasadności proponowanych zmian kryteriów Biuro LGD będzie zobowiązane do opracowania nowych kryteriów i kart oceny, które będą konsultowane w trybie konsultacji społecznych, z uwzględnieniem zasad partycypacji jak w przypadku tworzenia kryteriów (jeśli będzie to możliwe i zasadne), jednak minimum przy zastosowaniu informacji zamieszczanych za pośrednictwem strony internetowej, tablicy ogłoszeń oraz w biurze LGD.
- 8) Ocena trafności i adekwatności lokalnych kryteriów będzie przeprowadzana w ramach ewaluacji.
- 9) Wyniki badania mogą stanowić podstawę do wdrożenia procedury zmiany kryteriów.
- 10) Zmiana kryteriów nie jest możliwa w trakcie trwania konkursu.
- 11) Przesłanką do uruchomienia procedury zmiany kryteriów może być również zagrożenie realizacji LSR, np.: gdy osiągnięcie zakładanych wskaźników okaże się niemożliwe.

Rozdział VIII Plan działania

Plan działania (stanowiący załącznik nr 2 do niniejszej Strategii) obejmuje dwa cele oraz przypisane im przedsięwzięcia i wskaźniki jest ściśle powiązany z logiką przedstawioną w rozdziale VI Cele i wskaźniki niniejszej strategii. Szczególnie istotnymi datami ze względu na wdrażanie LSR oraz realizację zapisów umowy ramowej są 30 czerwca 2026 r. oraz 31 grudnia 2027 r.

Zwięzła charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia celów i wskaźników z wyszczególnieniem kamieni milowych

Cel Poprawa jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności - będzie przez nas wdrażany sukcesywnie od roku 2024 z planowanym zakończeniem (osiągnięciem przypisanych mu wskaźników) w roku 2027 r.

Wdrażanie Celu 2 Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń w roku 2025 i planujemy jego wykonanie (osiągnięcie przypisanych mu wskaźników) do 2026 r.

Rok 2008 i 2029 przeznaczaliśmy na podsumowanie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju i ewentualne nabory ze środków, które do nas wrócą z wcześniej realizowanych naborów, co zostanie uwzględnione w harmonogramie, jeżeli taka sytuacja będzie miała miejsce.

Szczegółowy plan osiągnięcia zaplanowanych do realizacji wskaźników produktu i rezultatu w danych latach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju przedstawia załącznik nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027.

Metody aktywizujące społeczność lokalną

Uwzględniono adekwatne do lokalnych potrzeb różnorodne aktywizujące społeczność lokalną metody realizacji operacji w ramach LSR. Przypisanie metod do konkretnych przedsięwzięć znajduje się w załączniku nr 1 do niniejszej LSR.

Rozdział IX Plan finansowy LSR

Podstawowym źródłem finansowania Budżetu LSR będzie Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W nowym okresie programowania będzie on realizował cele PS dla WPR na lata 2023-2027. Zgodnie z założeniami przyjętymi przez województwo mazowieckie LSR będzie jednofunduszowa.

Przy konstruowaniu budżetu uwzględniono założenia dotyczące wysokości wsparcia i zakładanego poziomu dofinansowania opisane w poprzednich rozdziałach, rozkład finansowania przedsięwzięć w poszczególnych latach w odniesieniu do określonych w umowie ramowej kamieni milowych. Wielkość środków na realizację LSR wyznaczono zgodnie z zasadami, tj. w powiązaniu z liczbą ludności wg stanu na 31.12.2020 r.

Środki wydatkowane na realizację strategii pochodzą będą głównie z 3 źródeł, w tym:

- środki EFRROW,
- środki budżetu państwa,
- wkład własny jednostek sektora finansów publicznych będący wkładem krajowych środków publicznych.

Dodatkowym źródłem finansowania będą również środki własne beneficjentów, wykazywane w zakresach wsparcia, w których wymagany jest udział wkładu własnego. W lokalnych kryteriach wyboru LGD określi zasady premiowania projektów, w których wkład własny będzie przekraczać minimalną intensywność pomocy określoną lub kwota pomocy będzie niższa od maksymalnej.

Planowana wysokość środków na komponent Wdrażanie LSR i Zarządzanie LSR jest zgodna z limitami określonymi w ramach Konkursu na Wybór LSR. Wysokość dostępnego budżetu została odzwierciedlona w załączniku: **Formularz 3: Budżet LSR**. Liczba ludności na obszarze objętym LSR wynosi 49 607 osób (wg stanu na 31.12.2020 r.), co pozwala aplikować w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR) o środki w wysokości 1 500 000 euro na Wdrażanie LSR oraz 362 500 euro na Zarządzanie LSR. Kwota dostępnych środków obejmuje wkład EFRROW, jak i wymagany krajowy wkład środków publicznych.

Szczegółowy Plan wykorzystania budżetu LSR został zaplanowany w załączniku **Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR**.

W **Formularzu 2: Plan działania** przedstawione zostały planowane do realizacji przedsięwzięcia ze wskazaniem Programu, w ramach którego te przedsięwzięcia będą realizowane, a w **Formularzu 4: Plan wykorzystania budżetu LSR** – przedstawiono harmonogram realizacji wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć w poszczególnych latach.

LSR dla LGD „Sierpeckie Partnerstwo” będzie finansowana ze środków EFRROW w ramach PS WPR 2023-2027. Wsparcie będzie skierowane do organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych, mikro i małych przedsiębiorców, rolników oraz mieszkańców obszarów wiejskich. Przyjęte założenia zapewniają realizację długookresowych celów LSR. Wpłynie to na wzrost dostępności oferty usług komercyjnych na obszarze LSR oraz poprawę warunków życia poprzez zwiększenie dostępu do niekomercyjnej infrastruktury, kształtowanie świadomości społeczno-obywatelskiej oraz zwiększenie włączenia mieszkańców, również poprzez wykorzystanie innowacyjnych narzędzi.

Założeniem planowanych celów i przedsięwzięć, które będą finansowane w ramach EFRROW jest sukcesywne budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej, przy wykorzystaniu lokalnych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Zaproponowane w ramach LSR cele Poprawa jakości życia na obszarze LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności oraz Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń zostaną wdrożone dzięki bezpośredniemu wsparciu finansowemu EFRROW. Przedstawiony Plan działania jest w bezpośredni sposób powiązany z celami i przedsięwzięciami.

Na Cel 1. Poprawa jakości życia na obszarze LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności planuje się przeznaczyć 887 777,91 euro. Zostanie on zrealizowany poprzez przedsięwzięcia:

- Przedsięwzięcie 1.1. Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności 700 000 euro;
- Przedsięwzięcie 1.2. Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji 181 555,69 euro;
- Przedsięwzięcie 1.3. Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village) 6 222,22 euro;

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Poprawa warunków życia na wsi w kontekście dostępu do atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, turystycznej wymaga od wnioskodawców przemyślanej strategii w stosunku do potrzeb i planowanych zakresów

operacji. Jak wynika z konsultacji i ankiet mała infrastruktura publiczna jest bardzo pożądanym rezultatem ze środków europejskich, dlatego przygotowana alokacja pozwoli na sprawiedliwy i równomierny podział dotacji. Dzięki unijnemu wsparciu uda się zrealizować cele i szereg przedsięwzięć rozwoju dla obszaru LSR. W celu potwierdzenia obszaru LSR, jako atrakcyjnego miejsca do życia, zamieszkania, pracy, wypoczynku czy prowadzenia działalności, należy dołożyć starań, aby realizacja operacji była sprawiedliwa i dawała szanse wszystkim interesariuszom. Zaplanowana alokacja będzie mieć również pozytywny wpływ na wsparcie organizacji pozarządowych oraz włączenie społeczne i integrację społeczną. Planowane do podjęcia działania miękkie mają przyczynić się do podniesienia świadomości i kompetencji uczestników.

Na Cel 2. Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń planuje się przeznaczyć 612 222,09 euro. Zostanie on zrealizowany poprzez przedsięwzięcia:

- Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług 289 444,38 euro;
- Przedsięwzięcie 2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego , w tym poprzez operacje w partnerstwie 322 777,71 euro.

Powiązania celu z budżetem oraz Planem działania:

Obszary LDG „Sierpeckie Partnerstwo” są terenami o ciekawym i jeszcze nie do końca wykorzystanym potencjale turystycznym. Infrastruktura wciąż wymaga doinwestowania, stąd też zaproponowany podział środków unijnych. Walory środowiska przyrodniczego decydują także o atrakcyjności turystyczno-wypoczynkowej regionu stając się ważnymi stymulatorami rozwoju gospodarczego. Alokacja w ramach celu będzie przeznaczona na rozwój przedsiębiorczości, w tym gospodarki turystycznej to ważne, bo obszar doliny rzeki Sierpienicy posiada wiele walorów turystycznych rozumianych, jako zespół elementów środowiska naturalnego oraz elementów poza przyrodniczych, które - wspólnie lub każde z osobna - są przedmiotem zainteresowania turysty. Walory turystyczne, dostępność komunikacyjna, infrastruktura turystyczna składają się właśnie na atrakcyjność turystyczną obszaru, miejscowości, szlaku i w większości przypadków decydują o wielkości ruchu turystycznego.

Do największych atutów obszaru należą m.in Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu z przełomu XIX i XX wieku, którego stałe ekspozycje architektury ludowej i wystroju wnętrz obejmują zagrody wchodzące w skład wsi rzędówki oraz zespoły: karczemny i dworski, a także dolina rzeki Sierpienicy i trzy jeziora: Szczutowo, Urszulewo i Bledzewo stwarzająca doskonale warunki dla różnorodnych form wypoczynku i rekreacji: turystyki rowerowej, turystyki wodnej, turystyki wypoczynkowej i weekendowej.

Intensyfikacja naborów w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób zamierzony została zaplanowana na początek wdrażania LSR. Przewidziane są inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej. Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowiąc będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD.

Budżet jest zbilansowany, jednak wskazuje że duży nacisk kładziony jest na zwiększenie dostępu do oferty spędzania wolnego czasu oraz poprawy infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej (59 % budżetu) oraz rozwój gospodarczy obszaru (41 % budżetu).

Inne potencjalne źródła finansowania

Na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb na obszarze działania LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz dostępnych informacji dotyczących możliwości finansowania projektów w ramach FEM 2021-2027, LGD wyraża zainteresowanie realizacją działań w formule pośredniej w ramach określonych celów szczegółowych w ramach EFS w okresie realizacji LSR:

1. Działanie FEMA.07.05 Edukacja osób dorosłych poza PSF np. poprzez Wsparcie dla osób o niskich umiejętnościach lub kompetencjach (w tym cyfrowych) realizowane poza systemem BUR i PSF, umożliwiające wdrażanie Upskilling pathways lub wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE) np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami.
2. Działanie FEMA.08.01 Aktywizacja społeczna i zawodowa- Aktywizacja społeczna i zawodowa osób biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przy zastosowaniu usług aktywnej integracji.
3. Działanie FEMA.08.03 Potencjał partnerów społecznych i organizacji pozarządowych m.in. działania edukacyjne, aktywizujące, promocyjne, strażnicze i interwencyjne.
4. Działanie FEMA.08.05 Usługi społeczne i zdrowotne poprzez np. Zwiększenie samodzielności seniorów i przeciwdziałanie zagrożeniu marginalizacją społeczną, partycypację seniorów w życiu społecznym

5. Działanie FEMA.08.06 Usługi społeczne na rzecz rodzin poprzez działania mające na celu pogłębienie umiejętności wychowawczych rodziców, umiejętności społecznych u dzieci i wzmacniające więzi w rodzinie (m.in. warsztaty, szkolenia, kursy, wydarzenia kulturalne, rekreacyjne itp.)

LGD „Sierpeckie Partnerstwo” regularnie będzie analizować możliwości realizacji projektów zgodnych z wcześniej wymienionymi celami, które odpowiadają również potrzebom mieszkańców obszaru objętego przez LGD.

Rozdział X Monitoring i ewaluacja

Do wypracowania rozwiązań wykorzystano roboczą współpracę z przedstawicielami lokalnych grup działania z pięciu województw: łódzkiego, mazowieckiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego. Podejście LEADER nie polega na robieniu więcej lub inaczej, ale na robieniu tego dobrze, co nigdy nie oznacza mniej, a filozofia PS dla WPR 2023-2027 pokazuje, że wyniki (wskaźniki) mają znaczenie w pierwszej kolejności.

Wypracowane założenia zostały skonsultowane w trakcie tworzenia LSR w szczególności podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych, w punkcie konsultacyjnym w biurze, a także podczas warsztatów dialogu społecznego oraz w trakcie spotkań grupy roboczej. Nie zgłoszono potrzeby zróżnicowania działań, z uznaniem odnosząc się do pomysłu wspólnej pracy i wyznaczania standardów działania opartych na doświadczeniach z wielu podmiotów o obszarów.

Konkurując z innymi lokalnymi grupami działania o wybór, podjęto się współpracy i wymiany doświadczeń, dlatego, że najważniejszą rzeczą w pracy lokalnej grupy działania jest przygotowanie właściwych rozwiązań. Prawidłowe przeprowadzenie tego procesu świadczy o zdolności i umiejętności prowadzenia działań na najwyższym poziomie, odpowiednich do potrzeb i możliwości oferowanych przez lokalny obszar.

Zasady monitoringu i ewaluacji

Monitoring jest narzędziem do systematycznego pozyskiwania, analizowania oraz wykorzystywania informacji dla celów kontroli zarządzania i podejmowania decyzji. Zapewnia identyfikację bezpośrednich efektów wdrażania LSR obejmujących dane ilościowe i jakościowe na temat funkcjonowania LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz stanu realizacji LSR w aspekcie finansowym i rzeczowym. Pozwala również ocenić postęp w zakresie osiągania wskaźników produktu i rezultatu przypisanych do celów i przedsięwzięć. Głównym celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej LSR.

Monitoring opiera się na zasadach: wiarygodności, aktualności, obiektywności, koncentracji, realizmu, koordynacji informacji i elastyczności.

Zebrałe dane i informacje będą odnoszone do założeń bazowych (wartości założonych w momencie rozpoczęcia wdrażania LSR), wskaźników pośrednich (przedstawiających pożądane wartości na konkretnym etapie wdrażania LSR – tzw. kamieni milowych) oraz wskaźników docelowych (ostatecznych rezultatów, jakie ma przynieść wdrażanie LSR).

Realizacja badań monitoringowych pozwoli na odniesienie wyników do oczekiwań oraz ocenę adekwatności wykorzystanych zasobów do uzyskanych efektów.

Monitoring będzie miał na celu: usprawnianie procesów zarządczych, bieżące kontrolowanie stanu wdrażania LSR, przewidywanie lub identyfikację pojawiających się problemów, optymalizowanie wykorzystanych zasobów, weryfikowanie zgodności przebiegu wdrażania z planowanymi zamierzeniami.

Ewaluacja jest procesem prowadzonym w celu ustalenia efektywności pomocy pochodzącej ze środków Unii Europejskiej (efektywności wdrażania LSR) oraz oszacowania poziomu jej oddziaływania w odniesieniu do założeń LSR, zakresów tematycznych czy też analizy wpływu na poszczególne problemy oraz potrzeby zidentyfikowane w diagnozie obszaru. Zapewnia ustalenie związków przyczynowo skutkowych między podejmowanymi działaniami, a uzyskanymi rezultatami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Będzie obejmować badanie wartości oraz cech LSR z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu oceny jej efektów oraz wykorzystania nabytej wiedzy w kolejnym okresie. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły pożądane efekty w odniesieniu do wykorzystanych zasobów. W procesie ewaluacji będą stosowane następujące kryteria: trafność / adekwatność / odpowiedniość; efektywność / wydajność; skuteczność; użyteczność; trwałość.

W procesie wdrażania LSR na lata 2023 – 2027 zostaną wykorzystane działania ewaluacyjne takie jak:

- autoewaluacja (self-evaluation), tj. ocena stopnia realizacji LSR i osiągniętych lub osiągniętych efektów. Będzie ona dokonywana własnymi siłami tj. przez pracowników biura LGD, na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu i sprawozdawczości, oraz innych elementów poddanych procesowi oceny. W procesie będzie możliwy udział ekspertów zewnętrznych.
- ewaluacja zewnętrzna, tj. ocena zlecana zewnętrznemu wykonawcy z doświadczeniem w zakresie badań LSR.

Badanie ex-post zostanie przeprowadzone po zakończeniu realizacji LSR, do końca 2028 r. (maksymalnie do połowy 2029 r.). Badanie będzie miało charakter całościowy w kontekście postawionych pytań ewaluacyjnych. Do analizy zostaną wykorzystane dostępne metody i techniki badawcze, adekwatne do zakresu badania, obszaru i uczestników. Dzięki temu możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału oraz wypracowanie rekomendacji na poziomie eksperckim. Wykorzystana zostanie przede wszystkim koncepcja triangulacji metodologicznej, zapewniająca zróżnicowanie źródeł danych, metod i perspektyw badawczych. Kluczowy będzie również partycypacyjny charakter badania na każdym jego etapie, z wykorzystaniem metod partycypacji stosowanych przy przygotowaniu i aktualizacji LSR. Rzetelna ocena efektywności wdrażania LSR

będzie, również oparta o ocenę stanu realizacji zobowiązań oraz wyników badań monitoringowych oraz przy uwzględnieniu wyników ewaluacji wewnętrznych on-going. Badanie ewaluacyjne ex-post będzie obejmowało w szczególności ocenę, na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość. Będzie ona dotyczyć następujących obszarów badawczych: ocena wpływu na cel/cele LSR, kapitał społeczny, przedsiębiorczość, współpracę, osoby młode, seniorów oraz w niekorzystnej sytuacji, innowacyjność, funkcjonowania LGD, proces wdrażania oraz wartość dodaną podejścia LEADER i innych (jeśli zajdzie taka potrzeba).

Ewaluacja zewnętrzna może zostać zlecona wspólnie, tj. badanie obejmuje kilka lub wszystkie LGD z terenu województwa.

Sposób wykorzystania wyników z monitoringu i ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku badań oraz podejmowane działania zaradcze, (jeśli wystąpi taka potrzeba) zapewnią terminowe i skuteczne wdrażania LSR, odpowiednią jakość stosowanych procedur, wyższą efektywność lokalnych kryteriów wyboru czy też wyższą użyteczność podejmowanych działań komunikacyjnych, a także jakość świadczonych przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo” usług. Zapewni to optymalne osiągnięcie celów LSR. Wyniki badań mogą być również przesłanką do zmiany zasad funkcjonowania LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, czy zmian w LSR, w szczególności w zakresie aktualizacji problemów lub potrzeb oraz dostosowania budżetu, wskaźników lub innych założeń do zmieniających się warunków otoczenia LSR. Wnioski i rekomendacje z badań stanowią podstawę do podjęcia działań naprawczych w przypadku wystąpienia ryzyka nieosiągnięcia poziomu kamieni milowych oraz wskaźników produktu i rezultatu określonych w umowie ramowej. Istotna jest, również ocena poziomu zainteresowania potencjalnych beneficjentów wsparciem udzielanym w ramach LSR. Będzie to przesłanką do podejmowania decyzji o jej aktualizacji.

W przypadku wykrycia istotnych problemów na etapie wdrażania lub zarządzania LSR, LGD „Sierpeckie Partnerstwo” przygotuje i wdroży program naprawczy. Program ten zostanie stworzony przy udziale pracowników biura, członków organów LGD oraz pozostałych członków. Będzie podlegać akceptacji w samorządzie województwa (poprzez np. akceptację zmienionej LSR).

Procedura ewaluacji i monitoringu

Procedura określa przebieg procesu monitorowania i ewaluacji.

Zakres procedury: Proces obejmuje czynności w zakresie monitoringu i ewaluacji od momentu powołania Koordynatora do momentu publikacji Raport z ewaluacji ex-post.

Założenie ogólne: Monitoring będzie procesem ciągłym, przy czym wyniki będą gromadzone półrocznie. Ewaluacja będzie prowadzona okresowo. W ramach ewaluacji on-going raporty będą sporządzane w kwartale następującym po roku, którego badanie on-going dotyczy. W przypadku ewaluacji ex-post raport powstanie po realizacji LSR lub na końcowym etapie wdrażania. W sytuacji wystąpienia istotnych czynników zakłócających możliwe będzie wykonanie dodatkowego badania w danym kwartale.

Osoby odpowiedzialne: Nadzór nad procesem monitoringu i ewaluacji będzie sprawować Zarząd. Realizacja lub koordynacja procesu monitoringu i ewaluacji on-going będzie prowadzona przez pracowników Biura LGD lub przez wybranego koordynatora lub eksperta zewnętrznego (jeśli Zarząd uzna potrzebę jego wyznaczenia). Proces ewaluacji ex-post będzie prowadzony przez doświadczoną firmę zewnętrzną.

Przebieg procedury:

1. Zarząd określa częstotliwość badań monitoringowych lub ewaluacyjnych, ich zakres oraz sposób dokumentowania oceny.
2. Możliwe będzie wskazanie koordynatora lub wybór eksperta zewnętrznego, jeśli zajdzie taka potrzeba.
3. Biuro LGD określa czynności niezbędne do realizacji badań monitoringowych i w zakresie ewaluacji on-going, w tym dokonuje wyboru narzędzi adekwatnych do zakresu badania oraz sposobu pozyskania danych.
4. W procesie monitoringu i ewaluacji wykorzystywane będą różnorodne narzędzia oraz partycypacyjne metody zapewniające zaangażowanie lokalnej społeczności, stosowane wcześniej przy przygotowaniu i aktualizacji LSR, żeby możliwa była kompleksowa analiza danych, zebranie reprezentatywnych opinii i wykorzystanie wniosków (będą wykorzystywane adekwatnie do potrzeb i oczekiwań odbiorców).
5. Biuro LGD może zwrócić się do Zarządu w sprawie zlecenia ocen / ekspertyz zewnętrznych.

6. Dane są gromadzone systematycznie, z zachowaniem śladu rewizyjnego. Wykorzystywane są do tego arkusze kalkulacyjne lub systemy informatyczne wspierające obsługę wniosków (jeśli będą dostępne).
7. Przeprowadzone badania ewaluacyjne obejmują, co najmniej ocenę na ile udało się osiągnąć założone cele, ocenę skuteczności i efektywności interwencji oraz jej trafności i użyteczności oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływanie) LSR oraz ich trwałość.
8. Zakres monitoringu i ewaluacji oraz elementy podlegające ocenie zostały określane w Tabeli Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.
9. Z badań monitoringowych / ewaluacyjnych powstają sprawozdania / raporty. Struktura sprawozdania / raportu stanowi odzwierciedlenie zakresu badania.
10. Sporządzane raporty roczne i raport z ewaluacji ex-post będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków i podawane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie internetowej i udostępnione do wglądu w biurze LGD (upowszechnienie wyników). Będzie to forma zachęty do dyskusji o działalności LGD „Sierpeckie Partnerstwo”.
11. W przypadku wydania rekomendacji Zarząd wskazuje osobę/osoby odpowiedzialne za ich realizację i określa terminy ich wdrożenia.
12. Monitorowaniem terminowości realizacji rekomendacji zajmuje się Biuro LGD. Jeśli wdrożenie rekomendacji nie będzie możliwe w wyznaczonym terminie, uzasadniony wniosek w tym zakresie będzie przedstawiany Zarządowi do akceptacji. Poza zmianą terminu może być konieczne podjęcie dodatkowych działań warunkujących wykonanie rekomendacji.
13. Za realizację rekomendacji lub uzasadnienie przyczyn odstąpienia od ich realizacji odpowiada Zarząd.
14. Zakończeniem procesu monitorowania i ewaluacji jest przedstawienie przez Zarząd na WZC raportu z ewaluacji ex-post wraz z informacją o poziomie wdrożenia rekomendacji.

Wykonawca badań monitoringowych oraz ewaluacji on-going (własna): Biuro LGD, z możliwością wsparcia przez ekspertów zewnętrznych lub zlecenia wykonania za zewnątrz dodatkowych ocen / ekspertyz.

Wykonawca badania ex-post: Firma zewnętrzna posiadająca doświadczenie w realizacji ewaluacji LSR.

Czas realizacji badania:

Dane monitoringowe będą zbierane w okresach półrocznych. W sytuacji wystąpienia zagrożeń w terminowej realizacji LSR Zarząd może podjąć decyzję o zwiększeniu częstotliwości lub zakresu badań, które będą adekwatne do zobowiązań wynikających z umowy ramowej, tj.:

- corocznej weryfikacji poziomów osiągnięcia wskaźników i możliwości osiągnięcia pozostałych założeń LSR i zobowiązań z umowy ramowej,
- konieczności osiągnięcia 40% poziomu zakontraktowania budżetu do 30 czerwca 2026 roku (I kamień milowy) oraz 80% poziomu zakontraktowania budżetu do 31 grudnia 2027 roku (II kamień milowy).

Źródło danych

Dane źródłowe będą pozyskiwane z dokumentacji własnej gromadzonej przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, z samorządu województwa lub systemu informatycznego – jeśli będzie dostępny, z GUS oraz badań ankietowych. Istotnym źródłem będą bezpośrednie wywiady z beneficjentami, analiza pomysłów/inicjatyw zgłaszanych przez mieszkańców dotyczących funkcjonowania LGD „Sierpeckie Partnerstwo” i wdrażania LSR w ramach stworzonego systemu zachęt. Dla potrzeb badania mogą być prowadzone wizje lokalne w miejscach realizacji projektów / grantów. Informacje będą pochodzić od różnych interesariuszy z obszaru LSR, żeby zastosować jak najszerszy poziom włączenia i uzyskać reprezentatywne wyniki.

Dane statystyczne dostarczą obiektywnych informacji na temat zmian w obszarze badania i jego otoczeniu. Będą obejmować zjawiska demograficzne, rynek pracy, lokalną gospodarkę oraz sytuację społeczną. Zakres analizy będzie również obejmować dane ilościowe o prowadzonych naborach, postępie rzeczowym, efektach realizacji Planu komunikacji, Planu szkoleń oraz dane finansowe. Dane będą dotyczyć tych elementów, które stanowią kluczowe zobowiązania wynikające z zawartych umów. Źródłem danych będą również badanie jakościowe, obejmujące w szczególności wywiady z członkami LGD, pracownikami Biura LGD oraz przedstawicielami organów stowarzyszenia (Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej) oraz przede wszystkich odbiorcami pomocy. W badaniu będą uwzględnione opinie podmiotów, które nie uzyskały wsparcia. Wywiady będą prowadzone przy wykorzystaniu instrumentów adekwatnych do grupy interesariuszy, żeby włączyć do badania wszystkich zainteresowanych. Na potrzeby wywiadów zostaną przygotowane scenariusze wywiadów i

ankiety dostosowywane do równych odbiorców. Zebrane dane będą wykorzystane nie tylko do oceny wdrażania LSR, ale będą podstawą do formułowania rekomendacji.

Tabela nr 20 Elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji (on going / ex-post) ze wskazaniem sposobu ich pozyskania oraz zakresu analizy i oceny danych.

Wyszczególnienie	Podstawowe źródła danych / rodzaj i częstotliwość badania	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy Biura LGD „Sierpeckie Partnerstwo” i organów LGD, w tym jakość doradztwa, stan realizacji Planu komunikacji / Planu szkoleń oraz działań animacyjno-integracyjnych i wyłączeniowych skierowanych do lokalnej społeczności, dostępność Biura, sprawność podejmowania decyzji przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz stosowanie obowiązujących przepisów i wytycznych – zarządzenie LSR	Opinia przełożonego, wywiady z beneficjentami i członkami LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, badania ankietowe, wyniki kontroli, anonimowe ankiety, wywiady, dokumentacja własna LGD M6 – Monitowanie w okresach półrocznych E1 – ewaluacja on-going EX – ewaluacja ex-post	Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków, ocena jakości prowadzonych działań i ich skuteczności w odniesieniu do założeń LSR, jakość doradztwa, adekwatność działań komunikacyjnych i szkoleniowych, zaangażowanie i chęć rozwiązywania problemów. Kryterium: Efektywność
Postęp rzeczowy LSR w zakresie stopnia osiągnięcia mierzalnych wskaźników wykonalności celów – wdrażanie LSR	Dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień realizacji celów, przedsięwzięć, wskaźników; ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; wpływ podejmowanych przez LGD „Sierpeckie Partnerstwo” działań na postęp rzeczowy; określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji / grantów. Kryterium: Skuteczność i użyteczność, trwałość.
Postęp finansowy w zakresie stanu realizacji budżetu w poszczególnych naborach i możliwości osiągnięcia kamieni milowych, z uwzględnieniem czynników zewnętrznych wpływających na tempo kontraktacji oraz tempo realizacji projektów / grantów – wdrażanie i zarządzanie LSR	Dokumentacja konkursowa, dane pozyskane z samorządu województwa, ankiety monitorujące / sprawozdania beneficjentów M6, E1, EX	Stopień wykorzystania budżetu LGD „Sierpeckie Partnerstwo” przeznaczonego na wdrażanie LSR w odniesieniu do podjętych środków, wpływ podejmowanych przez Biuro LGD działań na postęp finansowy, ocena trafności założeń finansowych LSR. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram ogłaszanych konkursów oraz poziom zainteresowania beneficjentów ogłaszanymi naborami – wdrażanie i zarządzanie LSR	Dokumentacja konkursowa, rejestr wniosków, rejestr doradztwa, listy obecności na spotkaniach szkoleniowych, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych M6, E1, EX	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem, ocena stopnia realizacji zadań w ramach LSR Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, zainteresowanie stroną internetową LGD „Sierpeckie Partnerstwo” oraz profilem w mediach społecznościowych, udziałem w ofercie informacyjno-promocyjnej, czytelność i skuteczność przekazu,	Dokumentacja własna LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, licznik odwiedzin na stronie internetowej / na profilu w mediach społecznościowych, listy obecności, dokumentacja zdjęciowa, ankiety, wywiady M6, E1, EX	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów, badanie efektów dotarcia do poszczególnych beneficjentów, liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD „Sierpeckie Partnerstwo”,

przepływ informacji – zarządzanie LSR		skuteczność animacji lokalnej społeczności. Kryterium: Skuteczność i efektywność
Jakość procedur oceny i wyboru projektów oraz efektywności lokalnych kryteriów wyboru – wdrażanie LSR	Dokumentacja własna LGD „Sierpeckie Partnerstwo”, dokumentacja konkursowa, wyniki kontroli, rejestr wniosków, rejestr umów, analizy wewnętrzne, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady E1, EX	Sposoby i efektywność przepływu informacji, sprawność w podejmowaniu decyzji, skuteczność stosowania procedur, analiza zgodności oceny projektów z LSR, wg lokalnych kryteriów wyboru w odniesieniu do przyjętych zasad i Wytycznych, ocen jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Kryterium: Skuteczność i trafność
Postrzeganie LGD w otoczeniu, ocena jakości partnerstwa – zarządzanie LSR	Dokumentacja własna LGD, rejestr umów, ankiety ewaluacyjne, ankiety, wywiady E1, EX	Skuteczność, użyteczność i trwałość wykorzystywanych narzędzi promocji
Identyfikacja zmian w otoczeniu LSR i czynników zakłócających, żeby możliwe było podjęcie działań zaradczych – wdrażanie LSR	Analiza danych GUS, dokumentacja własna LGD, ankiety, wywiady E1, EX	Efektywność, trafność i trwałość aktywizacji lokalnej społeczności

Źródło: Opracowanie będące efektem współpracy z lokalnymi grupami działania w ramach wypracowanych standardów w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (aktualizacja, maj 2023 r.).
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706).
3. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943), zwanej dalej „ustawą RLKS”.
4. Ustawa z dnia 8 kwietnia 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 poz. 412).
5. Ustawa z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261 z późn. zm.).
6. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.
7. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Wdrażanie LSR,
8. Projekt wytycznych szczegółowych dotyczących udzielania wsparcia finansowego w ramach PS WPR dla interwencji I.13.1 LEADER w zakresie komponentu Zarządzanie LSR,
9. PORADNIK DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2014-2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia LEADER, Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane, Warszawa 2015.
10. Statut, przyjęty Uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” z dnia 2 czerwca 2023 roku.
11. Regulamin Rady, przyjęty Uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Sierpeckie Partnerstwo” z dnia 2 czerwca 2023 roku.
12. Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl>
13. Strona internetowa Geoportalu Krajowego, <https://www.geoportal.gov.pl>
14. Strona internetowa Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>
15. Strona internetowa LGD „Sierpeckie Partnerstwo” <http://nowe.lgdsp.pl>
16. Strategia Rozwoju Powiatu Sierpeckiego na lata 2021 -2027
17. Strategia Rozwoju Gminy Gozdowo 2014-2020
18. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY MOCHOWO DO 2024 ROKU
19. Strategia Rozwoju Gminy Zawidz na lata 2016 -2025
20. Strategia Rozwoju Gminy Rościszewo na lata 20121-2030
21. Strategia Rozwoju Gminy Sierpc na lata 2014 – 2020
22. Plan Rozwoju Lokalnego dla Miasta Sierpc z perspektywą do 2025
23. Strategia Rozwoju Gminy Szczutowo na lata 2014-2020

Załączniki do LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Poprawa jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
700 000,00	P.1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności	osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji.	konkursy, projekt grantowy
181 555,69	P.1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji	osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji	Konkursy, operacja własna
6 222,22	P.1.3 Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart village)	osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, jednostki sektora finansów publicznych, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji	Projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2. Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
289 444,38	P.2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług	osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji.	konkursy
322 777,71	P.2.2 Innowacyjna oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez operacje w partnerstwie	osoby fizyczne, osoby prawne, grupy nieformalne, turyści, osoby młode (do 25 roku życia), seniorzy (60+) a także osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji	konkursy

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Pr ogra m
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Poprawa jakości życia mieszkańców LSR w oparciu o ogólnodostępną infrastrukturę publiczną oraz włączenie społeczne i aktywizację lokalnej społeczności													
Przedsięwzięcie 1.1 Rozwój ogólnodostępnej infrastruktury publicznej oraz oferty usług dla ludności	Liczba utworzonych / dostosowanych/ doposażonych obiektów ogólnodostępnej infrastruktury publicznej, w tym turystycznej / rekreacyjnej / kulturalnej lub innej publicznej	3	42,86	2	71,43	2	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba doposażonych podmiotów objętych wsparciem w tym świadczących usługi na rzecz seniorów, ludzi młodych lub osób w niekorzystnej sytuacji	0	0	0	0	10	50	10	100	0	100	0	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.1 Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	300	X	200	X	300	X	100	X	0	X	0	X	PS WPR	

Przedsięwzięcie 1.2 Aktywizacja i włączenie społeczne lokalnej społeczności, w tym seniorów, ludzi młodych i osób w niekorzystnej sytuacji	Liczba zrealizowanych wydarzeń	5	50	0	50	5	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba wydarzeń integrujących i animujących ludzi młodych oraz osoby w niekorzystnej sytuacji	0	0	10	100	0	100	0	100	0	100	0	100	
	Liczba wydarzeń w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego seniorów oraz osób w niekorzystnej sytuacji	0	0	10	100	0	100	0	100	0	100	0	100	
Wskaźnik rezultatu W.1.2 (1) Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0	X	400	X	0	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.1.2 (2) Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	100	X	0	X	100	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR	
Przedsięwzięcie 1.3 Budowa oddolnych koncepcji rozwoju obszarów wiejskich (Smart Village)	Liczba podmiotów przygotowujących koncepcję Smart Village	14	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3(1) Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	7	X	0	X	0	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR	

Wskaźnik rezultatu W.1.3 (2) Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami		140		0		0		0		0		0		0		PS WPR
C.2	Zwiększenie dostępu do usług komercyjnych oraz oferty związanej z gospodarką doświadczeń															
Przedsięwzięcie 2.1. Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w sferze komercyjnych usług	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0	0	4	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji korzystających ze wsparcia	0	0	2	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0	6	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.2.1(1) Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach WPR		0		1 0		0		0		0		0		0		PS WPR
Oferta gospodarki doświadczeń oraz oferta spędzania czasu wolnego, w tym poprzez	Liczba operacji polegających na utworzeniu lub rozwoju gospodarstw agroturystycznych z gospodarką doświadczeń	0	0	0	0	1	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR

	Liczba operacji polegających na utworzeniu bądź rozwoju przedsiębiorstwa nakierowanego na ofertę spędzania czasu wolnego	0	0	10	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba operacji w partnerstwie ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorstw	0	0	1	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
	Liczba osób w niekorzystnej sytuacji korzystających ze wsparcia	0	0	1	100	0	100	0	100	0	100	0	100	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1) Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach WPR	0	X	10	X	0	X	0	X	0	X	0	X	PS WPR	
Wskaźnik rezultatu W.1.2(2) Liczba przedsiębiorstw rolnych w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	0	X	0	X	1	X	0	X	0	X	0	X	FEW	

Formularz 3: Budżet

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000	0	0	1 500 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500	0	0	362 500
Razem	1 862 500	0	0	1 862 500
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.				
** W wierszu odpowiadajcemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFROW	237 000,07	15,80	1 135 888,00	75,73	1 219 221,96	81,28	1 450 000,00	97	1 500 000,00	100	0	100	0	100
EFS+	0	0,00	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EFRR	0	0,00	0		0	0	0		0	0	0	0	0	0
RAZEM	237 000,07	15,80	1 135 888,00	75,73	1 219 221,96	81,28	1 450 000,00	97	1 500 000,00	100	0	100	0	100